

**UCHWAŁA NR 327/XXIX/13
RADY MIASTA ŻORY**

z dnia 24 stycznia 2013 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami miasta Żory na lata 2013 - 2016

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r.o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.), po zaopiniowaniu projektu programu przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach

**RADA MIASTA
u c h w a ł a:**

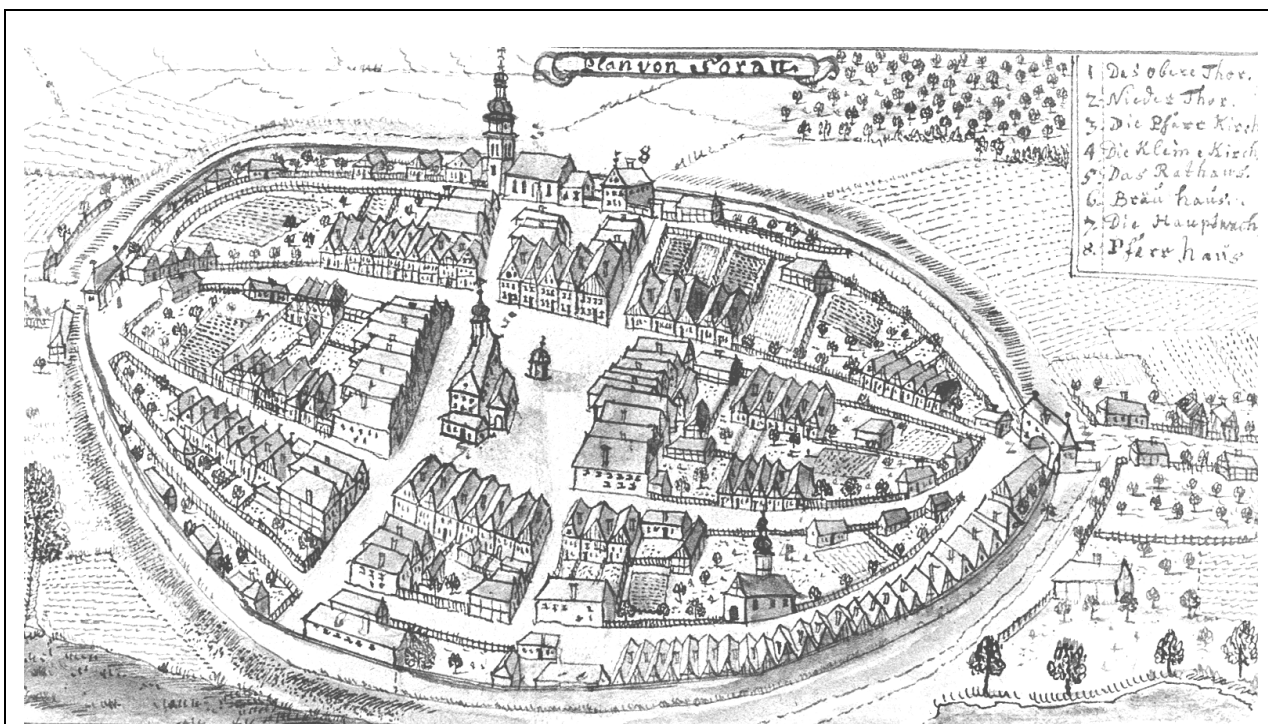
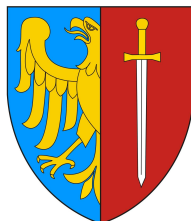
§ 1. Przyjąć Gminny Program Opieki nad Zabytkami miasta Żory na lata 2013-2016 zaopiniowany pozytywnie przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Żory.

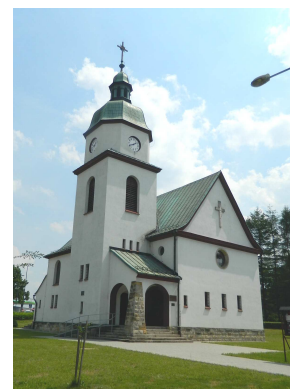
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący Rady Miasta

mgr Piotr Kosztyła

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY NA LATA 2013-2016

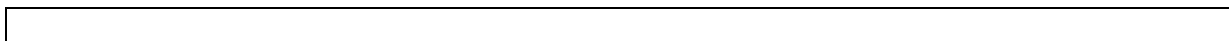
URZĄD MIASTA ŻORY

ŻORY 2012

SPIS TREŚCI

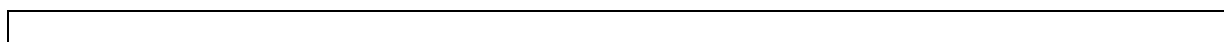
1. WSTĘP
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA I CELE PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW W ŚWIETLE USTAWY O OCHRONIE ZABYTKÓW
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI
 - OBOWIĄZEK OCHRONY ZABYTKÓW A KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
 - ZASADY OCHRONY ZABYTKÓW W ŚWIETLE USTAWY O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI
 - ZADANIA SAMORZĄDU Z ZAKRESU OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI
 - INNE UREGULOWANIA PRAWNE
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZABYTKÓW
 - STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI
 - NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY W LATACH 2004 – 2013
 - NARODOWY PROGRAM KULTURY: „OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO” NA LATA 2004-2013
 - RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA
 - STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA
 - REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA
 - PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
 - PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZABYTKÓW. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE MIASTA
 - STRATEGIA ROZWOJU
 - STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
 - OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
6. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZUKULTUROWEGO MIASTA
 - OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA
 - HISTORIA MIASTA
 - NAZWA MIASTA
 - ZAŁOŻENIE I ROZWÓJ MIASTA
 - KALENDARIUM HISTORYCZNE
- 6.1 ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
 - KRAJOBRAZ KULTUROWY
 - UKŁADY URBANISTYCZNY I UKŁADY RURALISTYCZNE
 - OCHRONA WALORÓW KULTUROWYCH I HISTORYCZNYCH NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY
 - ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH
 - DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE
- 6.2. ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY
 - ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW
 - ZABYTKI RUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW
 - ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
 - OBSZARY ZABYTKOWE DLA KTÓRYCH OPRACOWANO KARTY EWIDENCYJNE
 - ZABYTKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA MIASTA
 - CHARAKTERYSTYCZNE ELEMENTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
- 6.3 ARCHEOLOGIA

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA.
ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ / SWOT/
8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE
 - WYTYCZNE KONSERWATORSKIE DLA WYBRANYCH OBIEKTÓW I OBSZARÓW
9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
 - INSTRUMENTY PRAWNE
 - INSTRUMENTY KOORDYNACJI
 - INSTRUMENTY FINANSOWE
 - INSTRUMENTY SPOŁECZNE
 - INSTRUMENTY KONTROLNE
- 9.1 ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
- 9.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
 - PUBLICZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
 - ŚRODKI POMOCOWE
- 9.3. REALIZACJA PRZEZ GMINĘ MIEJSKĄ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW
10. ZAŁĄCZNIKI
 - ZAŁĄCZNIK nr 1 WYKAZ OBIEKTÓW I OBSZARÓW NIERUCHOMYCH UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
 - ZAŁĄCZNIK nr 2
MAPY I TABELLE DO CZĘŚCI ARCHEOLOGIA

LITERATURA I SŁOWNIK TERMNIÓW

1**WSTĘP**

„Zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”

Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013

„Dziedzictwo kulturowe stanowi dziś z jednej strony przedmiot ochrony, z drugiej zaś potencjał, który winien zostać wykorzystany dla przyszłego rozwoju”.

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004-2013, Warszawa 2004, s. 41.

Zapisy programu Opieki nad Zabytkami Miasta Żory na lata 2013-2016 jest zgodny z myślą przewodnią *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* oraz *Narodowego Programu Kultury*, która to potrzebę zachowania dziedzictwa kulturowego gminy uznaje za ważny czynnik służący budowaniu prestiżu miasta oraz tożsamości jego mieszkańców.

Aby przeciwdziałać niszczeniu dziedzictwa kulturowego należy skorygować i skoordynować działania administracji rządowej i samorządowej. Pomocą w wywiązaniu się z tego obowiązku będzie powyższy program i jego konsekwentna realizacja.

Merytoryczną podstawę do sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Żory stanowi Rejestr Zabytków, Gminna Ewidencja Zabytków, Program Opieki... na lata 2008-2012 opracowany przez Pracownię ABAKUS z Chorzowa oraz wizje w terenie prowadzone od grudnia 2011 do września 2012 roku.

Szczegółowe rozpoznanie w terenie, zebrany materiał fotograficzny oraz weryfikacja kart Gminnej Ewidencji Zabytków z 2007 roku pozwoliły na przeprowadzenie analizy stanu istniejącego a w konsekwencji wybranie na terenie Miasta i Gminy Żory obiektów o szczególnym znaczeniu oraz eliminację obiektów zmienionych, przebudowanych lub nieistniejących.

Główny cel tego opracowania to zapisanie priorytetów i wytycznych w celu dążenia do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego znajdującego się na obszarze gminy w szczególności poprawy stanu zachowania i utrzymania obiektów i obszarów rejestrowych, obiektów i obszarów ewidencji oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Realizacja powyższych będzie się odbywała poprzez realizację wskazanych celów i kierunków działań. Wskazane w dokumencie kierunki działań są zgodne z krajowymi,

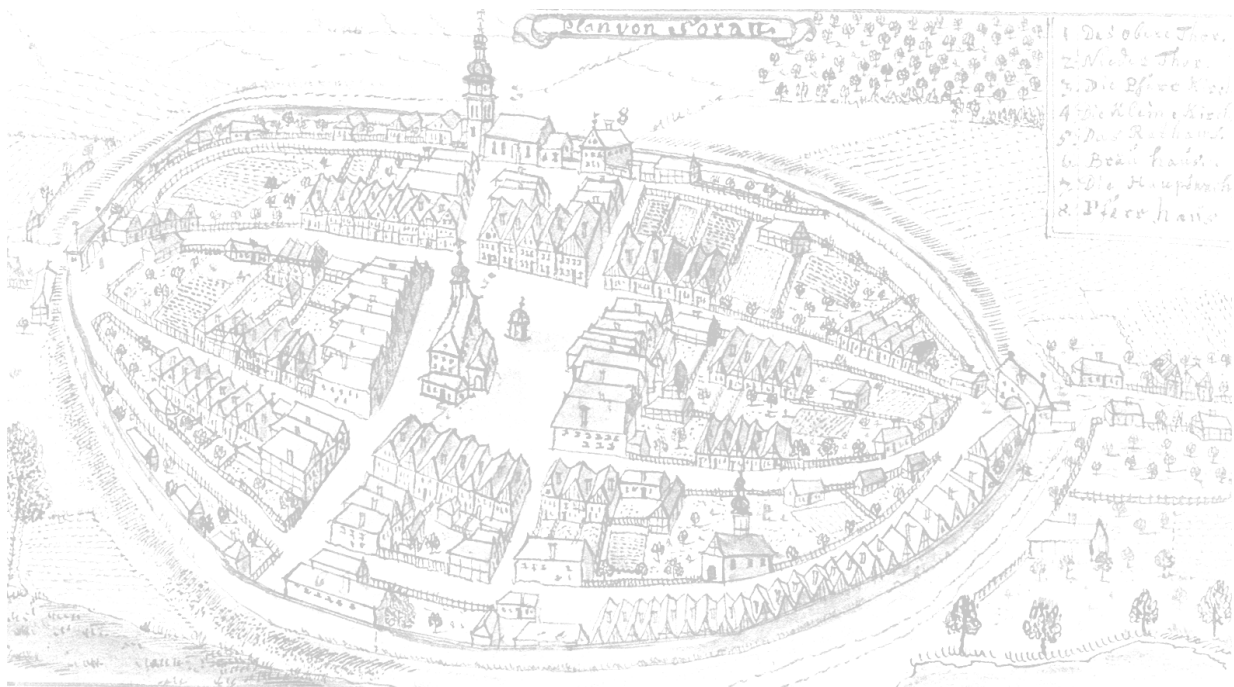

wojewódzkimi i gminnymi dokumentami programowymi oraz odpowiadają aktualnym ustawowym regulacjom z dziedziny ochrony zabytków w Polsce.

Program zgodnie z zapisami art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami został opracowany na cztery lata i będzie cyklicznie aktualizowany zgodnie z istniejącymi potrzebami.

Ilekoć w tekście jest mowa o programie opieki, oznacza to PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY NA LATA 2013-2016.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY ŻORY NA LATA 2013-2016 nie jest aktem prawa miejscowego.

2 PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA I CELE PROGRAMU OPIEKI W ŚWIETLE USTAWY O OCHRONIE ZABYTKÓW

Podstawą prawną niniejszego opracowania jest: ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami). Ustawa nakłada na władze samorządowe obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków, która jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami i jest uwzględniana w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Nowelizacja ustawy z 18 marca 2010r. włączyła gminną ewidencję zabytków do katalogu form ochrony zabytków.

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Żory na lata 2013-2016, zgodnie z zapisami art. 87 ust. 2 ustawy ma na celu:

1.WŁĄCZENIE PROBLEMÓW OCHRONY ZABYTKÓW DO SYSTEMU ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY

2.UWZGLĘDNIANIE UWARUNKOWAŃ OCHRONY ZABYTKÓW, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO, ŁĄCZNIE ZUWARUNKOWANIAM I OCHRONY PRZYRODY I RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ

3.ZAHAMOWANIE PROCESÓW DEGRADACJI ZABYTKÓW I DOPROWADZENIE DO POPRAWY STANU ICH ZACHOWANIA

4.WYEKSPONOWANIE POSZCZEGÓLNYCH ZABYTKÓW ORAZ WALORÓW KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

5.PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZWIĘKSZAJĄCYCH ATRAKCYJNOŚĆ ZABYTKÓW DLA POTRZEB SPOŁECZNYCH, TURYSTYCZNYCH I EDUKACYJNYCH ORAZ WSPIERANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH WZROSTOWI ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA OPIEKĘ NAD ZABYTKAMI

6.OKREŚLENIE WARUNKÓW WSPÓŁPRACY Z WŁAŚCICIELAMI ZABYTKÓW, ELIMINUJĄCYCH SYTUACJE KONFLIKTOWE ZWIĄZANE Z WYKORZYSTANIEM TYCH ZABYTKÓW

7.PODEJMOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ UMOŻLIWIAJĄCYCH TWORZENIE MIEJSC PRACY ZWIĄZANYCHZ OPIEKĄ NAD ZABYTKAMI.

FORMA OPRACOWANIA

Dokumentacja składa się z katalogu kart ewidencyjnych dla poszczególnych wytypowanych do programu opieki obiektów, zawierającego podstawowe dane obiektów i dokumentację fotograficzną oraz kart ewidencyjnych obszarów zabytkowych. Część katalogową poprzedza część tekstowa zawierająca: wstęp historyczno-formalny, charakterystyka zasobów, analiza oraz wnioski i wytyczne konserwatorskie – założenia GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY.

Wygląd KARTY GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW i załącznika do karty jest zgodny wzorem z ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO z dnia 27 lipca 2011r.w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z dnia 11 sierpnia 2011 r. Nr 165 poz. 987).

Karta GEZ zawiera następujące informacje dotyczące obiektu:

- nazwa obiektu i jego obecna funkcja
- datowanie, czas powstania
- materiały graficzne – zdjęcie obiektu
- informacje dotyczące miejscowości,
- informacje adresowe i przynależność administracyjna
- formy ochrony
- informacje dotyczące opracowania data wykonania ewidencji

Do kart sporządzono ponadto załączniki, które nie są wymagane powyższym rozporządzeniem. Załączniki zawierają dodatkowe materiały graficzne, mapki ze wskazaniem obiektu na obszarze miasta. Na odwrocie karty – egzemplarza urzędowego- umieszczono dodatkowe informacje takie jak:

- stan zachowania
- lokalizacja obiektu i dane lokalizacji archeologicznej
- numery ewidencyjne działki /ek
- własność i rodzaj użytkowania
- istniejące zagrożenia i postulaty konserwatorskie

Dodatkowe załączniki graficzne umieszczone są w ZAŁĄCZNIKU do KARTY GEZ numerowanym identycznie jak karta GEZ.

3 UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

OBOWIĄZEK KONSTITUCYJNY OCHRONY ZABYTKÓW

Konstytucja Rzeczypospolitej Polski z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997r. Nr 78 poz. 483 z późniejszymi zmianami) wskazuje obowiązek ochrony zabytków.

W myśl art. 5 Konstytucji cyt.: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym”.

Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne.(...)

ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W ŚWIETLE USTAWY O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI

Podstawowym dokumentem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest wskazana w podstawie prawnej ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Definiuje ona pojęcie zabytku jako „(...) nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową(...)”¹

Zabytki podzielono na grupy. Pierwsza stanowią zabytki nieruchome, do których zaliczają się krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Druga grupa obejmuje zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty, militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne.

¹ ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; art. 3 ust 1

Trzecią grupą są zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Organami ochrony zabytków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- Wojewoda, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Wojewoda, na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia wykonywanie części swoich kompetencji gminom i powiatom. Wyjątek stanowi prowadzenie rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.²

Formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku krajobrazowego,
- ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

² ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; art. 4

ZADANIA SAMORZĄDU Z ZAKRESU OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami daje Powiatom możliwości i nakłada na nie obowiązki. Jej zapisy stanowią że:

- art. 16 ust. 1 rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, ma możliwość utworzenia parku kulturowego na podstawie podjętej uchwały, celem objęcia skuteczną ochroną krajobrazu kulturowego oraz wyróżniających się krajobrazowo terenów, na którym znajdują się zabytki charakterystyczne dla danego regionu;
- art. 18, art. 19, art. 20 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz uzgadniania ich projektów z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- art. 22 ust. 4 nakłada na prezydenta miasta obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- art. 31 ust. 1 pkt 2, ust 2 oraz art. 33 ust. 1 i ust. 2 zobowiązuje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do przyjęcia zawiadomienia o odkryciu lub znalezieniu przedmiotu co do którego istnieje podejrzenie, że jest zabytkiem lub zabytkiem archeologicznym oraz natychmiastowego przekazania tej wiadomości wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków;
- art. 71 ust.1 i ust. 2 – w przypadku gdy jednostka samorządu terytorialnego posiada tytuł prawny do zabytku do jej zadań własnych należy sprawowanie nad nim opieki w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy tym zabytku;
- art. 81 – określa, że organ stanowiący gminy lub powiatu może udzielać dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru znajdującym się na jej terenie, według zasad określonych w podjętej przez ten organ uchwale;
- art. 87 nakłada na wójta (burmistrz, prezydent miasta) obowiązek sporządzenia i uchwalenia gminnego programu opieki nad zabytkami, ogłoszenia go w wojewódzkim dzienniku urzędowym, i sporządzenia, co 2 lata, sprawozdania, które przedstawia się radzie gminy i przekazuje do organów konserwatorskich.

Zadaniem starosty jest również ustanawianie, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, społecznego opiekuna zabytków.

Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, że zabytek ten podlega ochronie.

W ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) stanowi :

- art. 7 ust. 1 pkt. 9, że do zadań własnych gminy należy zaspakajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Ponadto zadania Powiatu z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wpisane są w ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (DZ.U. z 1998 r., Nr 98, poz. 578, tekst jedn. Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1592, ost. zm. Dz. U. z 2004 r., Nr 214, poz. 1806) w art. 4 ust. 1 pkt 7.

INNE UREGULOWANIA PRAWNE

Obowiązek ochrony zabytków uwzględniony został również w innych ustawach, takich jak:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, ze zm.: z 2004 r. Nr 6, poz. 41, Nr 141, poz. 1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 225, poz. 1635, z 2008 r. Nr 123, poz. 803, Nr 199, poz. 1227, Nr 201, poz. 1237, Nr 220, poz. 1413, z 2010 r. Nr 24, poz. 124, Nr 75, poz. 474, Nr 106, poz. 675, Nr 119, poz. 804, Nr 130, poz. 871, Nr 149, poz. 996, Nr 155, poz. 1043),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 156, poz. 1118 ze zm.: Nr 199, poz. 1227, Nr 206, poz. 1287, Nr 210, poz. 1321, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 31, poz. 206, Nr 160, poz. 1276, Nr 161, poz. 1279, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 106, poz. 675, Nr 119, poz. 804, Nr 121, poz. 809.),

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150, ze zm.: Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464, Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz. 1070, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 21, poz. 104, Nr 28, poz. 145, Nr 40, poz. 227, Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804, Nr 152, poz. 1018 i poz. 1019, Nr 182, poz. 1228, Nr 229, poz. 1498. Nr 249, poz. 1657.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009 nr 151 poz. 1220 ze zm.: z 2009 r. Nr 157, poz. 1241, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804.),
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r., Nr 13, poz. 123 ze zm.: z 2002 r. Nr 41, poz. 364, z 2003 r. Nr 96, poz. 874, Nr 162, poz. 1568, Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 11, poz. 96, Nr 261, poz. 2598, z 2005 r. Nr 131, poz. 1091, Nr 132, poz. 1111, z 2006 r. Nr 227, poz. 1658, z 2009 r. Nr 62, poz. 504.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.)

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

4 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

MIĘDZYNARODOWE DOKUMENTY DOTYCZĄCE PROBLEMATYKI OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

W prawie międzynarodowym istnieje wiele uregulowań wytworzonych przez organizacje i instytucje zajmujące się problematyką dziedzictwa kulturowego.

Dokumenty te, to zbiory wskazań określone w konwencjach, rekomendacjach, deklaracjach, które państwa-sygnatariusze uwzględniają w ustawodawstwie swojego kraju.

Akty prawne UNESCO: Konwencja Haga 1954; Konwencje Paryż 1970, 1972, 2003, 2005.

Akty prawne instytucji europejskich: Europejska Konwencja kulturalna, Paryż 1954r., Konwencja Haska 1954r., Europejska Konwencja o Ochronie Dziedzictwa Architektonicznego, Grenada 1985r., Europejska Konwencja o Ochronie Dziedzictwa Archeologicznego La Valetta 1992r., Konwencja ramowa Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005r.

Dokumenty doktrynalne: Karta Wenecka 1964r., Karta Florencka 1981r., Międzynarodowa Karta Ochrony Miast Historycznych ICOMOS Toledo-Waszyngton 1987r.

STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY W LATACH 2004 - 2013

Narodowa Strategia Kultury na lata 2004-2013 przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 roku, rozwinięta w roku 2005 poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 jest podstawowym dokumentem rządowym wyznaczającym ramy dla mecenatu państwa, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Strategia została stworzona centralnie dla obszaru całej Polski. Zawiera wytyczne do konstruowania programów na szczeblu wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury wskazuje przemianę w kształtowaniu podejścia do sposobów ochrony dziedzictwa kulturowego. Współczesna ochrona zabytków powinna skupiać się na aktywnym działaniu ze względu na „rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów”. Elementy naszej spuścizny kulturowej powinny zostać wykorzystane dla podjęcia działań w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych. Strategicznymi obszarami w okresie programowania 2004–2013 są m.in. ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków³.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w równym stopniu zadaniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jednostek samorządu terytorialnego i instytucji kultury staje się pozyskanie środków na kulturę z funduszy strukturalnych oraz innych środków Unii Europejskiej. W tym celu Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz samorzady powinny zapewnić odpowiednie środki na wkład własny do projektów realizowanych w sferze kultury.

W założeniach Państwo Polskie powinno być partnerem dla jednostek samorządu terytorialnego i wspólnie z nimi kształtować kulturę w regionach. Do tego celu „niezbędne jest zinstytucjonalizowanie platformy współpracy pomiędzy państwem a samorządami”.

Jednostki samorządu terytorialnego zostały określone jako partnerzy w finansowaniu wdrażania *Narodowej Strategii Kultury*. Tezy *Narodowej Strategii* zakładają zwiększenie poziomu aktywności na szczeblu regionalnym w sferze kultury.

NARODOWY PROGRAM KULTURY "OCHRONA ZABYTKÓW I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO" NA LATA 2004-2020

Narodowy program kultury "Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego" na lata 2004-2013 jest elementem opracowanej w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Narodowej strategii rozwoju kultury na lata 2004-2013. Określa on politykę rządu wobec zabytków i dziedzictwa kulturowego do 2013 r.

Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

³ *Narodowa Strategia Kultury*, s. 115

Cele częściowe programu to:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

Formułując zadania gminy w zakresie ochrony dóbr kultury należy realizować powyższe cele.

ZAŁOŻENIA WYNIKAJĄCE Z KRAJOWEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami winien określać cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. W założeniach program ma także na celu uporządkowanie działań w sferze ochrony poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) zasada *primum non nocere*,
- 2) zasada maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- 3) zasada minimalnej, niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),

- 4) zasada, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- 5) zasada czytelności i odróżnialności ingerencji,
- 6) zasada odwracalności metod i materiałów,
- 7) zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Powyższe zasady dotyczą i winny obowiązywać nie tylko konserwatorów zajmujących się technologiczną stroną restauracji dzieł sztuki, konserwatorów, architektów i urbanistów, ale także pracowników urzędów konserwatorskich, czy też pracowników samorządów, zwłaszcza w zakresie opiniowania i przyznawania środków na realizację programów i projektów związanych z ochroną zabytków.

Tezy do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczają następujące cele działań:

- 1) w zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych, określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego, określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych,
 - objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki,
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa; określenie kategorii i stopnia zagrożeń,
 - ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami,
 - ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami,
 - udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

- 2) W zakresie działań o charakterze systemowym:
 - powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody oraz polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage),
 - przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania,
- 3) W zakresie systemu finansowania:
 - stworzenie prawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- 4) W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:
 - tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasadach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy grupach i typach obiektów zabytkowych,
 - gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa,
 - wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.
- 5) W zakresie kształcenia i edukacji:
 - utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony
 - zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego,
 - kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony

i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków,

- upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających odpowiedniemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

6) W zakresie współpracy międzynarodowej:

- wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie,
- oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI OPRACOWANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA

Samorząd Województwa śląskiego kieruje się wytycznymi zawartymi w dokumentach strategicznych i programowych.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2006-2020 przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 4 lipca 2005r. Jest to dokument określający wizję i cele strategiczne oraz kierunki działań w obszarze kultury. Wyszczególniono w nim cele strategiczne w odniesieniu do dziedzictwa: →wzrost kompetencji potrzebnych do uczestnictwa w kulturze, zarządzania kulturą i twórczością artystyczną; → wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze, upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu i jego wykorzystanie do celów turystycznych; →tworzenie lepszych warunków dla rozwoju środowisk twórczych.

Dokument zwraca uwagę na wielokulturowość województwa śląskiego oraz silne utożsamianie się lokalnych społeczności ze swoim dziedzictwem kulturowym.

Programem operacyjnym dla strategii jest WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM NA LATA 2010-2013.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO „ ŚLĄSKIE 2010” PRZYJĘTA 17 LUTEGO 2010R. jest aktualizacją STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2006-2020. Zakłada wzmocnienie metropolizacji regionu poprzez rozwój funkcji związanych z kulturą i nauką. Opieka nad zabytkami jako element procesów gospodarczych jest odzwierciedlona we wszystkich priorytetach Strategii.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą z dnia 21 lipca 2004r. (DZ. U. Woj. Śl. z 2004 nr 68 poz. 2049). Plan uwzględnia założenia polityki przestrzennej państwa. Jest to dokument planowania strategicznego określający działania, za pomocą których samorząd województwa wpływa na funkcje terenów i ich wzajemne powiązania.

Jako jedną z podstawowych zasad polityki przestrzennej województwa przyjęto „zasadę ochrony wartości wysoko cenionych, o podstawowym znaczeniu dla racjonalnego

gospodarowania przestrzeni”. Wśród wartości wymienia się: →wymagania ładu przestrzennego, →walory architektoniczne i krajobrazowe, →wymagania ochrony środowiska, → ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM NA LATA 2010-2013.

Jest instrumentem realizacji działań STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.

„(...) Kultura, w tym zabytki, traktowana jest tym samym jako środek do osiągnięcia celu, jakim jest wspieranie rozwoju regionu, podnoszenie jego atrakcyjności, tworzenie miejsc pracy, generowanie dochodów etc.. (...)”

W programie ujęto charakterystykę zabytków nieruchomych województwa śląskiego oraz czynniki wpływające na kształtowanie się krajobrazu kulturowego regionu.

Wizją *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim* jest stwierdzenie, że dobrze zachowane, zadbane zabytki stanowią o tożsamości regionu i są elementem promocji i rozwoju gospodarczego województwa. Zgodnie z tym założeniem zabytki mają wartość dzieł sztuki a ich wartość zależy od stanu zachowania obiektu. Wartość dla społeczeństwa stanowi jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt. Zabytki stanowią o tożsamości przestrzeni, nadając jej swoisty *genius loci*, tym samym decydują również o jej konkurencyjności. W ten sposób oddziałują na stan gospodarki i rozwój inwestycji w danym regionie. W tym rozumieniu są włączone w procesy gospodarcze i posiadają wartość ekonomiczną. Program wyróżnia dwa cele strategiczne:

- cel strategiczny I – Kształtowanie kulturowego obrazu województwa
- cel strategiczny II – Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu

Program wskazuje możliwości finansowania inwestycji w dziedzinie opieki nad zabytkami i ich konserwacji. Jednostką koordynującą realizację programu jest Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach.

5 UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZABYTKÓW

RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI OPRACOWANYMI NA POZIOMIE POWIATU /GMINY

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŻORY przyjęta Uchwałą Rady Miasta Żory nr 494/XLIII/05 w 2005r. uwzględnia zadania związane z ochroną zabytków. Znajdujemy tu między innymi zapis, że „(...) *Stare Miasto jest punktem centralnym miasta zapewniającym jego dalszy rozwój(...)*”. Z wyników konsultacji społecznych i badań ekspertów wynika, że fragmenty historycznej, zabytkowej tkanki miejskiej stanowią potencjał miasta.

Jako cel generalny STRATEGII przyjmuje się: *zrównoważony rozwój(...)* przy poszanowaniu dziedzictwa kulturowo-historycznego. Podstawowym elementem planowania, wdrażania Strategii są programy strategiczne oraz Studium i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego .

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W lipcu 2011 roku Rada Miasta Żory uchwałą Nr 121/X/11 przyjęła zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Żory”. Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 roku Nr 80 poz. 717 z późn. zmianami) w rozdziale „Ogólne uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej” Studium... określono obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej oraz obszary wymagające przekształceń, rewaloryzacji, rehabilitacji lub rekultywacji. Studium zawiera krótką charakterystykę krajobrazu kulturowego oraz wykaz obiektów objętych ochroną prawną.

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W MIEJSCOWYM PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Żory” uchwałą Nr 123/X/11 Rady Miasta Żory z dnia 14 lipca 2011r.

„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Żory”, uchwałą nr 469/XLI/05 Rady Miasta Żory z dnia 24.11.2005 r.

Planowanie przestrzenne jest podstawowym gminnym narzędziem ochrony

i kształtowania przestrzeni. Zgodnie z wymogami Art. 15 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717z późn. zm.) § 9 planu określa ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ. Plan miejscowy przyjęty Uchwałą z 2011r. sporządzono z uwzględnieniem danych GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW wykonywanej w roku 2007. Wyznaczono obszary i strefy ochrony konserwatorskiej dla zabudowy historycznej, oraz strefy obserwacji archeologicznej, dla których plan miejscowy określa zakazy, nakazy i dopuszczenia. W tekście i na rysunku planu wyszczególniono obiekty zabytkowe objęte rejestrem zabytków województwa śląskiego, obiekty objęte GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW oraz stanowiska archeologiczne.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oprócz zasad ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru oraz ochrony parków kulturowych ustala się również zasady ochrony innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków (art. 19 ust. 1). Ustalenia planu dotyczące zasad ochrony określają obiekty i tereny chronione ustaleniami planu, w tym nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia w zagospodarowaniu terenu (zgodnie § 4 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 roku w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego). Warunki ochrony konserwatorskiej ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego powinny być i zostały określone już wcześniej, bo na etapie opracowywania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W zależności od potrzeb w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego można również ustalić strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków (art. 19 ust. 3) / tu strefa "A" bezpośredniej ochrony konserwatorskiej -obejmująca obszar ograniczony ulicami Męczenników Oświęcimskich - Biskupa- Ogrodową; oraz obszary strefy "B" pośredniej ochrony konserwatorskiej /.

Dla Studium i planu miejscowego miasta Żory uzyskano wymagane opinie i uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W nowoopracowywanych projektach Studium... i planu miejscowego zostaną uwzględnione zapisy i wykazy obecnie opracowanej Gminnej Ewidencji Zabytków.

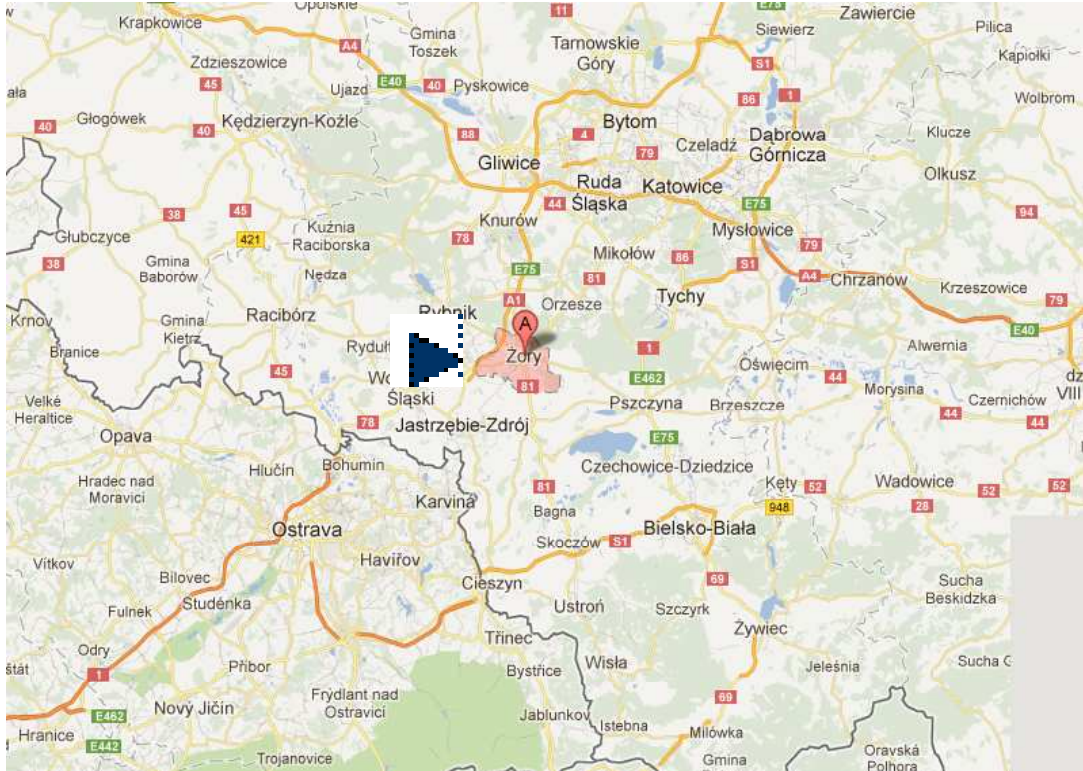
LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA ŻORY NA LATA 2007-2013 przyjęty Uchwałą RM Żory Nr 592/LIII/10 z 28.10.2010 r. obejmuje i opisuje szereg kompleksowych działań technicznych, społecznych i ekonomicznych, mających na celu przywrócenie dawnej świetności oraz zapewnienie rozwoju określonych obszarów, które w wyniku procesów historycznych, a także wielu innych czynników zostały zniszczone, a ich znaczenie dla rozwoju miasta zostało zdegradowane. Sprawozdania z realizacji LOKALNAGO PROGRAMU REWITALIZACJI... są corocznie przedstawiana Radzie Miasta.

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ŻORY NA LATA 2011-2014 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2015-2018. WRAZ Z PROGNOZĄ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO. W programie uwzględniono problematykę zasobów przyrodniczych gminy, jej położenia, krajobrazu kulturowego, ochrony przyrody i zabytków. Opisano zasoby naturalne, formy ochrony przyrody, położenie w obszarze parku krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Wyszczególniono pomniki przyrody, zabytkowe założenia zieleni parkowej. W ustaleniach zawartych w podsumowaniu prognozy oddziaływania na środowisko do PROGRAMU zapisano: „(...) - działania z zakresu ochrony przyrody mają na celu poprawę stanu przyrody na terenie miasta, nie przewiduje się negatywnych oddziaływań na obszary chronione, - realizacja wskazanych w Aktualizacji zadań nie wpłynie negatywnie na zabytki i dobra materialne.(...)”.

6 CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

źródło : [www. google maps](http://www.google.maps)

Miasto Żory leży na południowym obrzeżu centralnej części województwa śląskiego, w odległości: 36 km od Katowic, 20 km od Pszczyny, 40 km od Cieszyna, 12 km od Rybnika. Miasto zlokalizowane w dolinie rzeki Rudy (dopływie rzeki Odry) oraz założonych niegdyś na jej brzegach zespołów stawów hodowlanych. Obszar, na którym są usytuowane ma zasadniczo płaski, równinny charakter. Od północy, wschodu i zachodu miasto otaczają kompleksy leśne przynależne do zespołu tzw. lasów rudzko – pszczyńskich.

Przez teren miasta przebiega ciąg regionalnych, krajowych i międzynarodowych połączeń drogowych i kolejowych południowej części województwa śląskiego, w układzie północ – południe i wschód – zachód. Między innymi to autostrada A-1 (docelowo OSTRAWA – GDAŃSK), drogi krajowe i wojewódzkie: DK 81 Katowice - Wisła – Cieszyn i DW 935 Rybnik - Pszczyna oraz powiązane z nimi drogi lokalne w kierunkach: Knurowa DW 934, Jastrzębia Zdroju i Wodzisławia Śląskiego DW 932. Ponadto przebiegają tu linie kolejowe łączące Żory z Jastrzębiem i Wodzisławiem Śląskim oraz Rybnik z Pszczyną.

Żory po reformie administracyjnej z 1975 roku należały terytorialnie do województwa

katowickiego. Od 1999 roku miasto posiada statut powiatu grodzkiego -żorskiego w województwie śląskim. Obszar miasta obejmuje 65 km².

źródło: www. google maps

Część miasta od północnego – zachodu znajduje się w terenach parku krajobrazowego *Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich* i jego otuliny (Rozp. nr181/93 Wojewody Katowickiego z 23 listopada 1993 r (Dz. Urz. Woj. Katowickiego z 1993r nr 15*, poz . 130) zm. Rozp. Nr 37/2000 Woj. Śląskiego z 28 sierpnia 2000 (Dz. Urz Woj. Śląskiego z 2000r nr 35, poz. 548).

Przyjmując za datę początków miasta 1272 rok, Żory są miastem mającym ponad siedemsetletnią historię. Leżały historycznie na ważnych szlakach komunikacyjnych. Niegdyś wiodła tędy trasa zachodu na wschód,- od Wrocławia, przez Gliwice na Kraków.

Pod względem położenia geograficznego Żory znajdują się na południku 18° 42' długości geograficznej wschodniej i na równoleżniku 50° 03' szerokości geograficznej północnej, na Płaskowyżu Rybnickim, który jest częścią kotliny Raciborsko-Oświęcimskiej a ten jest fragmentem Wyżyny Śląskiej, z którym związana jest budowa geologiczna terenów. Płaskowyż jest dość mocno pofałdowany dlatego miasto otacza wiele wzgórz. Równina

na której leży część Starego Miasta położona jest na wysokości 165 metrów n.p.m. W dolinach rzecznych obok piasków polodowcowych występują liczne głazy narzutowe. Pod utworami polodowcowymi, występują utwory mioceńskie – iły a pod nimi utwory karbońskie. Do teraz wykorzystywane są zalegające w tych rejonach pokłady żwiru i piasku. Ponadto na wzgórzach spotykamy pokłady wysokogatunkowej gliny, która była niegdyś wykorzystywana do produkcji ceramiki budowlanej. Występują na obszarze Żor pokłady soli i cenne pokłady węgla koksującego, którego wydobywanie jest utrudnione ze względu na obecność kurzawki i wysokie stężenie metanu. Pagórkowaty charakter terenu podkreśla meandrami płynąca rzeka Ruda, której nazwa pochodzi od rdzawego koloru dna rzeki, przepływającej po terenie zasobnym w rudę darniową. Występowało tu niegdyś wiele stawów naturalnych i rozlewisk bagiennych, stąd gleby torfiaste, których zagospodarowanie bez wcześniejszej melioracji jest niemożliwe. Tereny po-bagienne są do tej pory wykorzystywane jako łąki i pola uprawne. Postęp w hodowli ryb sprawił, że zespoły rozlewisk stawy zatraciły swój naturalny charakter, zanikło wiele rodzimych gatunków flory i fauny. Rekreacyjnie wykorzystywane są obecnie stawy: „Bies”, „Śmieszek”, „Papierok”, „Ławczok”, „Kleszczowiok”, „Kaganiec”. Tereny Żor pokryte były lasami, głównie sosnowymi, wśród których występują jeszcze do dziś okazy kilkusetletnich dębów. Warunki geograficzno-przyrodnicze i klimat są korzystne dla działalności człowieka.

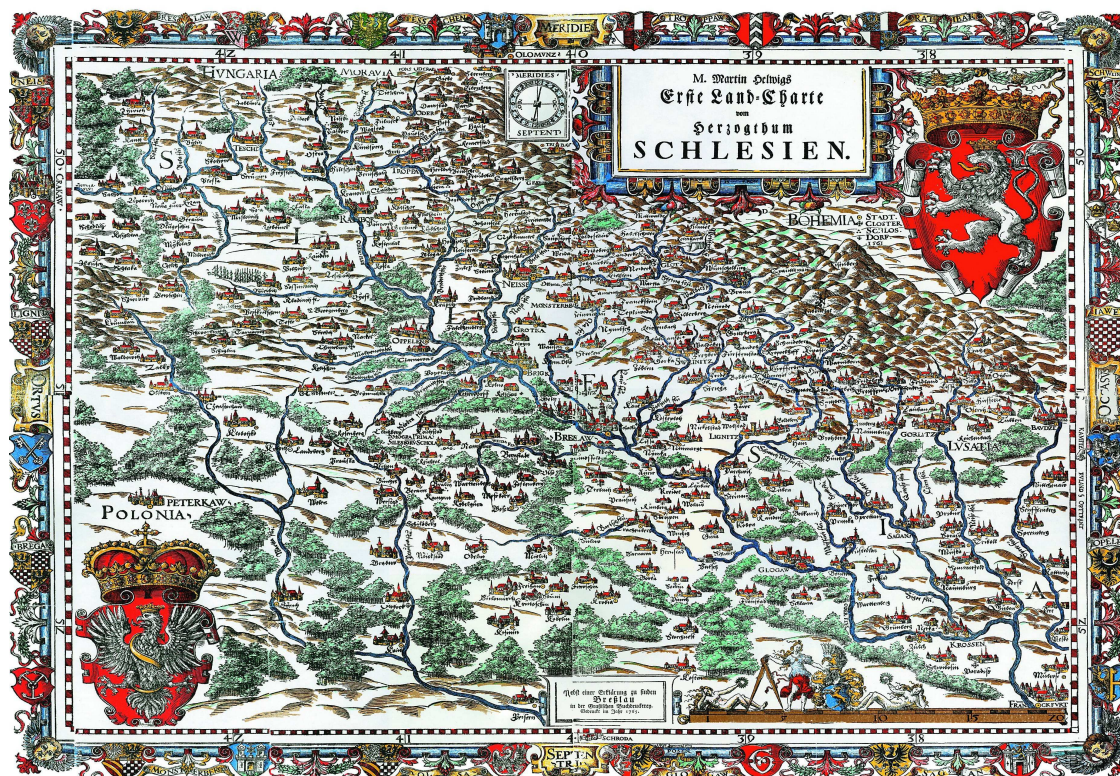
Obecnie przez szybki rozwój miasta i gospodarki krajobraz jest mocno wyeksploatowany i naruszony działalnością człowieka.⁴

Dzisiaj Żory pod względem zaludnienia należą do miast ponad sześćdziesięciotysięcznych.

⁴ B. CIMAŁA; 1997 Żory zarys dziejów; str. 9-21

HISTORIA MIASTA

Żory leżą niedaleko Bramy Morawskiej-obniżenia między Karpatami i Sudetami. Niegdyś leżały w pobliżu szlaku północ - południe zwanym szlakiem bursztynowym. Pozostałością po karawanach przechodzącą ongiś przez obszar dzisiejszego miasta są znaleziska monet rzymskich i arabskich. Gród rozłożony był nad Rudą, niewielką rzeczką, która płynąc pośród gęstych borów, tworzyła liczne rozlewiska i bagna, teren był więc od wieków z natury obronny. Brak wcześniejszych, potwierdzonych informacji o obszarze. Nie wiemy co mogło się tu dzieć do czasu wejścia pod panowanie Piastów. Pewnym jest, że obszar zasiedlało niezbyt silnie plemię Gołeszyców, które nie posiadało wielu grodów. Nie wiemy czy miejscowość istniała tu w dobie gołeszyczej, gdyż brak jest dokładnych badań archeologicznych tego terenu, które mogłyby potwierdzić te przypuszczenia.⁵ We wczesnym średniowieczu osada a potem miasteczko wchodziły w skład Księstwa raciborsko-opolskiego (kasztelani raciborskiej), którym w okresie kiedy można już na pewno mówić o osadnictwie na terenie obecnych Żor, władał Książę Władysław z Piastów raciborsko-opolskich. Książę Władysław urodzony w roku 1225 w chwili objęcia rządów nad kasztelaniami miał lat 21.

⁵ I.PANIC:Żory we wczesnym średniowieczu, Żory 2000 s. 14-29

Rozpatrując przyczyny dla których Książę zdecydował się podnieść handlową osadę wiejska do rangi miasta obronnego, można brać pod uwagę zamiar podziału jednolitego dotąd księstwa, a co za tym idzie porządkowanie powiązań handlowych, pomiędzy podzielonymi księstwami, tak by dochody czerpane tytułem podatków z wymiany handlowej sływały do kasy odpowiedniego księstwa. Żory miały być może wypełnić lukę pomiędzy ośrodkami miejskimi w których można by sprzedawać płody rolne, gdyż najbliższym targiem był położony w sąsiedniej kasztelani Skoczów lub Cieszyn.

PIECZEŃ KONNA ok. 1257R. I PIECZEŃ HERBOWA KSIĘCIA WŁADYSŁAWA(w) ŻORY WE WCZESNYM ŚREDNIOWIECZU, I. PANIC.

Powodem pierwotnym mogła być więc konieczność zapewnienia spójności ekonomicznej planowanego nowego księstwa, a na pewno również przyspieszenie osadnictwa na tych terenach. Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój miast w tamtym okresie było korzystne położenie na szlaku handlowym, przy brodach, rzekach. Zwolennikiem teorii, że u podstaw przekształcenia osady w miasto była konieczność obsługi handlu bydłem, sprowadzanym na Śląsk był Augustyn Weltzel – XVIII wieczny badacz historii Górnego Śląska, proboszcz Parafii Tworów. Weltzel sugerował również, że przewożono tym szlakiem wino i miedź z Węgier.⁶ Według I. Panica, współczesnego historyka zajmującego się badaniem między innymi historii średniowiecznych Żor, trakt handlowy przez który pędzono bydło, przewożono sól, miód, воск, skóry nie prowadził jednak w ówczesnych czasach w pobliżu Żor, a ten wiodący od nieistniejącej jeszcze Pszczyny przez Rybnik do Raciborza i dalej wzdłuż Odry do stolicy nie był wiodącym szlakiem handlowym. Zamyśl utworzenia miasta mógł być wywołany potrzebami handlu dalekosiężnego, oraz poprawą układu komunikacyjnego księstwa. Zapewne prawdziwa jest również teza budowy miasta obronnego, w celu zapewnienia obrony wschodnim granicom

⁶ A. WELTZEL, Historia Miasta Żory na Górnym Śląsku, Żory 1888, s.27

księstwa, przed odwetowymi najazdami krewniaków księcia. W tym okresie drogi z Żor wiodły do mających już większą rangę Cieszyna i Gliwic; (najpewniej z pominięciem jeszcze Rybnika, gdyż obie te osady dzieliła bagnista dolina rzeczna) świadczy o tym fakt nadania bramom miejskim nazw od kierunków (tu: brama cieszyńska i krakowska). Brak potwierdzenia czy powstanie Żor było konsekwencją i finałem przebiegających na tym terenie procesów osadniczych. Mapy osadnictwa potwierdzają istnienie na tych terenach kilku osad, były to między innymi początki Osin, Rogoźnej, Roju i Rownia, jednak zbyt małych by występowała konieczność tworzenia dla ich obsługi i wymiany wytworzonych dóbr miasteczka. Prawdopodobnie utworzenie Żor, jako leżących na obrzeżach kasztelani raciborskiej – wokół nich na wschód i północ następowała pustka osadnicza świadcząca w dawnych czasach o zakresie jednostki terytorialnej – miało być przygotowaniem do realizowanej przez księcia na szeroką skalę akcji osadniczej na kresach i podniesieniem obronności tych obszarów związanych z późniejszym zamiarem podzielenia księstwa po między czterech synów.

NAZWA MIASTA

W świetle materiału źródłowego najstarsza nazwa Żor brzmiała Żary,⁷ świadczy o tym dyplom Chwalisza jak i akty wystawiane w I poł. XIV wieku. W pergaminach figuruje nazwa „villa nostra Sari”. Jeszcze w średniowieczu nazwa przekształciła się na obecne Żory, prawdopodobnie jako postać gwarowa. Sama nazwa wywodzi się od ŻAR-miejsca wypalonego – co było związane z ówczesną gospodarką wypaleniskową – żarową. Osady czy też nawet miasta zakładano po wypaleniu znacznej części obszaru leśnego, stąd częste na ziemiach polskich nazwy mające podobny rdzeń Żary, Żarki, Żarnowice, Żązyn. Przewaga ludności miejscowej nad nowymi obcojęzycznymi osadnikami, wpłynęła na utrzymanie rdzennego nazewnictwa miasta.

Niedostatek źródeł pisanych jak i mylne interpretacji nazw osady, powodowały wiele pomyłek w rozpoznawaniu historii osady, której nazwa bardzo często zmieniana była w źródłach pisanych. W historii występują nazwy: *Sari* 1303, *civitas Zar* 1309, *Zar* 1327, *Zarovia* i *Zariv* 1332, *civitate Zarensi* 1361, *in der Stadt Zar* 1390, *Zoraw* w XV i XVI w *Zoruow*, w XVII *oppidio Zora*, *lib Sora*, w 1784 *Sorau*, zaś w 1845 *Sohrau*, która to nazwa obowiązywała do podziału Górnego Śląska i w czasie okupacji hitlerowskiej.⁸

⁷ I.PANIC.:Żory we wczesnym średniowieczu, Żory 2000 s. 82

⁸ B. CIMAŁA; 1997 Żory zarys dziejów; str. 22

ZAŁOŻENIE I ROZWÓJ MIASTA

Podstawę do założenia Żor stanowiła wioska o tej samej nazwie (w dokumencie wpisana jako *in Zari*). Miasto założono w pobliżu wioski lub nawet na jej terenie. Świadczyć o tym może układ przestrzenny najstarszego założenia Żor z dwoma rodzajami kwartałów miasta, ewidentnie różniącym się planistycznie charakterem.

W dokumencie z 1258 roku, w akcie nadania księcia Władysława dla klasztoru cystersów w Rudach Raciborskich, Żory są jedną z pośród 10 wymienionych jako uposażenie klasztoru wsi, z prawem cystersów do pobierania podatku podradlnego - co świadczy o tym, że Żory jako osada lub wieś istniały już wtedy, czyli sporo przed 1272 roku. W dokumencie z 1520 roku władca Walenty Garbaty mocą dokumentu potwierdza owe stare nadania z roku 1258. Żorscy mieszkańcy gospodarowali już wtedy na znacznym areale co podają księgi uposażeń biskupów wrocławskich (Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis), więc były wioską okrzepłą osadniczo, ludną i dość sporą obszarowo. Z map zawartych w publikacji „Osadnictwo w księstwie opolskim we wczesnym średniowieczu” /I. Panic Katowice 1992/ uznano, że początki osady Żorskiej można datować nawet na początki pierwszej połowy XIII wieku. Być może stabilizacja osadnicza Żor była również czynnikiem, który zadecydował o przekształceniu w miasto.

Żory były w początkowym czasie wsią rycerską i zaliczały się w poczet dóbr rycerza Chwalisza (Chwalisiusa), które Książę Władysław chcąc założyć miasto zamienił się w roku 1272 z Chwaliszem na inne swoje dobra, - majątek o nazwie Ścierne koło Pszczyny. Nowy obszar zwolnił od podatków i posług, co świadczy o tym, że Książę aby osiągnąć swój cel był gotów do znacznych ofiar. Istnieje również hipoteza, iż Żory były od dłuższego czasu własnością księcia, jako że podatek podradlny płacony cystersom rudzkiem był darowizną dla klasztoru nadawaną przez władzę książęcą od osad wiejskich nie od miast lokowanych co oznacza, że w chwili nadania tego podatku wioska już należała do księcia. Być może została darowana przez Chwalisza już wcześniej. Kiedy klasztor Rudzki okrzepł i sprzężaj czyli służbę na rzecz klasztoru przejął od kmieci z dalszych okolic wioski najbliższe, mieszkańcy Żor zamienili podatek na opłatę pieniężną co było wtedy dla młodego miasta korzystniejsze ze względu na wzrost obiegu pieniężnego.

Decyzję o założeniu miasta podjął Książę Władysław 24 lutego / lub 25 lutego- rok przestępny / 1272 roku w towarzystwie rycerzy i kasztelania bytomskiego.

Właściwego dokumentu założycielskiego- lokacyjnego, jeśli taki w ogóle istniał, brakuje; jednak z innych zachowanych dokumentów można określić przebieg historii założenia Żor. Miasta lokowane na prawie niemieckim otrzymywały dokumenty z określeniem praw i obowiązków mieszczan. Istniał odpis z XVIII w. sporządzony z kolejnego odpisu, na który powołują się historycy sądząc nawet, iż był on oryginałem. Odpis ten jest zbliżony w treści i formie do oryginału średniowiecznego dyplomu. Używa się w nim określeń stosowanych w średniowieczu- jest więc wiarygodny i prawdopodobnie sporządzony dość dokładnie, lecz nie precyzuje praw i obowiązków mieszczan – nie jest więc dokumentem lokacyjnym lecz jego zapowiedzią.⁹ W odpisie mówi się o budowie obwarowanych miast w celu wspomoczenia (księcia) ziemi. W tym okresie władzę przekazywano zaszłcy, który miał czas na wytyczenie miasta, wzniesienie pierwszych budynków, zwłaszcza siedziby władzy i otoczenie obwałowaniami. Książę miał w tym czasie możliwość udzielania dalszych przywilejów, których nadanie było warunkowane właśnie wzniesieniem obwałowań, po spełnieniu podstawowych warunków miasto mogło otrzymać tak zwany wielki przywilej. Legenda mówi, że córki księcia upodobały sobie miasto i ufundowały pierwszy kościół parafialny i mury obronne. Nie wiadomo jednak czy mówienie już o mieście obronnym, czy też warowni w owym czasie, nie jest tylko błędnym tłumaczeniem, gdyż w akcie lennym księstwa raciborskiego wystawionym przez króla Jana Luksemburskiego z roku 1327 mowa jest o mieście – *książe Leszko poddaje w lenno miasto Racibórz wraz z grodem, miasta Koźle, Żory i Pszczyne...* Gliwice i ponadto miasteczko Rybnik wraz z grodem. Nie ma tu wzmianki o zamku obronnym względnie warowni w przypadku Żor.¹⁰ W przypadku istnienia grodu lub warowni zawsze odnotowywano ten fakt w dokumentach lennych. Było tak i w przypadku oppidiów – miasteczek, których mieszkańcy mieli obowiązek wznoszenia obwałowań. Warunkiem nadania miastu prawa niemieckiego było zobowiązanie mieszkańców, że otoczą miasto murami. Dlatego też brak odpowiedniego nazewnictwa Żor w dokumentach przynosi wątpliwość istnienia warowni w tych czasach. Żory figurują jako miasto lokowane – *civitas*, a nie miasteczko przedlokacyjne – *oppidium*. Zaliczenie w dokumentach lennych do „*civitas*”, pozwala domniemywać, że od czasów lokacji do roku 1327 upłynął na tyle długi czas, że miejscowość spełniała warunki, nie tylko prawne by zaliczyć ją do miast lokowanych. A mury w Żorach były, gdyż wiemy, że od końca XIII wieku świetnie pełniły swą funkcję. Obroniły miasto przed wtargnięciem wojsk Kazimierza

⁹ I.PANIC, :Żory we wczesnym średniowieczu, Żory 2000 s. 87. Odpis ten znajdował się w Archiwum Państwowym w Pszczyńce /zaginił/. Panic przeprowadza analizę co do wiarygodności kopii dokumentu.

¹⁰ I.PANIC, :Żory we wczesnym średniowieczu, Żory 2000 s. 100

Wielkiego w trakcie rewindykacji ziem Śląska w 1345 roku. Wojska oblegały miasto lecz nie były w stanie wtargnąć i go zdobyć. Nie udało się wtedy obronić Raciborzowi i Rybnikowi - Żory przetrwały. Oblegano miasto w czasie wojen husyckich w 1443 roku i próbowano nieskutecznie zdobyć w 1473 roku w czasie walk o koronę czeską, kiedy na rozkaz Macieja Korwina, nastąpiło zajęcie włości Księstwa pszczyńsko-raciborsko-rybnickiego.

Śląscy książęta byli w tym okresie niezależni, lecz po śmierci Władysława podzielono Księstwo pomiędzy czterech synów, co osłabiło jego rangę. W skutek tych działań, w roku 1336 za czasów wnuka Władysława, księstwo raciborskie (jak i cały Górny Śląsk) przechodzą na prawie 300 lat pod panowanie państwa czeskiego i dzielą losy polityczne tego regionu.

Żory otrzymały prawdopodobnie takie prawa jakie miał Racibórz. Nadano im prawo do odbywania jarmarków, utrzymywania jatek, piekarni, zakładu szewskiego, Książę darował mieszkańcom pewną ilość ziemi ornej, odstąpił pastwisko, lasy oraz dał prawo do założenia młynów. Nowi osadnicy, których nie brakowało, byli przez kilka lat zwolnieni od podatków. Władzę nad Żorami posiadał książę, zaś pierwsze instytucje przekazywano zasadzcy. Później władzę sprawował wójt, któremu pomagała rada miejska, w przypadku Żor złożona z czterech radnych. Ludność miasta stanowili mieszkańcy osady, mniej lub bardziej zamożni oraz nowi osadnicy, którzy przyjeżdżali z różnych nawet odległych rejonów, gdyż chętnych do osiedlania się w nowych miastach nie brakowało. Napływali nawet z nękanymi powodziami, gęsto zaludnionych, bogatych Niderlandów.

Na podstawie źródeł pisanych wiemy, że u schyłku średniowiecza i XV-XVI wieku podstawę bytu mieszkańców miasta stanowiły hodowla głównie nierogacizny (spasanej ponadto lasach w systemie całorocznym), ponadto koni, a także hodowla ryb. Przypuszczalnie od średniowiecza ważną rolę pełniło browarstwo i pędzenie piwa. W rzemiośle istotną rolę odgrywały rzeźnictwo (w 1313 r. poświadczonych 9 mistrzów), sukiennictwo, już w 1495 r. powstały tu cechy szewców i obuwników. Co istotne, miasto nie uczestniczyło – w świetle danych pisanych – w szerszej wymianie handlowej (w początkowym okresie posiadało przywilej organizowania jedynie 2 jarmarków w ciągu roku), ograniczając się w tym względzie do rynku lokalnego. Cechy odgrywały ważną rolę w rozwoju XV-XVI wiekowego miasta, miały udział w życiu kulturalnym miasta, regulowały wiele przepisów prawa¹¹

¹¹ B. CIMAŁA; 1997 *Żory zarys dziejów*; str. 43. Wiek XV był okresem rozwoju cechów, zachowało się kilka dokumentów statutowych żorskich rzemieślników, s. 43-45

Miasto było drewniane i po kolejnych pożarach odbudowywano je w dalszym z drewna. Nadal brakowało ratusza a najważniejszą budowlą był Kościół. Ważną rolę w życiu społecznym odgrywała szkoła. W XVI wieku Żory utrzymały przywilej sądownictwa i były prężnym miastem.

W XVI-i XVII wieku musiało poddać remontom, będące w kiepskim stanie murowane obwałowania. Choć ich rola od momenty rozwoju artylerii znacznie zmalała, a ograniczenia związane z brakiem przestrzeni do rozwoju w mieście znacznie doskwierały.¹²

W XVI wieku pojawia się ratusz miejski, w którym przechowywano w specjalnych skrzyniach dokumenty cechowe, ważne pergaminy. W ratuszu znajdowała się waga miejska i areszt, jego wieża dominowała w obrazie miasta, była podobno wyższa od kościelnej, miała około 35 metrów.¹³ W mieście funkcjonował też szpital.

W życiu codziennym zgodnie funkcjonowały obok siebie różne nacje. Zdecydowana większość to Polacy, drugą co do liczebności byli Niemcy. Przeważnie byli to katolicy ale zamieszkiwała tu również niewielka grupa protestantów. Dużą społeczność stanowiła ludność żydowska.

W XVIII wieku rozwój folwarków i wzrost hodowli zwiększyły zapotrzebowanie na pracę. Wciąż rozwijało się rzemiosło. W 1750 roku mieszkało w mieście 119 majstrów cechowych a w 1787 roku już 243.

W czasach pruskich Żory uzyskały prawo do organizowania 5 jarmarku a począwszy od 1744 roku, co tydzień w soboty odbywały się tu targi. W drugiej połowie XVIII wieku Żory należały do największych miast Górnego Śląska, który był w na przełomie wieków najbardziej uprzemysłowionym regionem w Europie. Miasto się zmieniało. W rynku stał okazały ratusz, nad miastem górował kościół, uliczki nie były brukowane lecz wyłożone nieociosanymi balami. Mury w dalszym ciągu niszczały a domy dość kiepskiej jakości nadal nie były murowane. Kolejny pożar¹⁴ w 1789r., przyspieszyły budowę murowanych domostw a przynajmniej domów z murowanymi kominami. Wielki pożar z 1807r. w którym spłonęło 150 domów zmusił Żory do kompleksowej odbudowy miasta. Niestety w początkowym okresie cegła do budowy murowanych domów pochodziła z rozbiórki murów obronnych. Obwałowania uważano za niepotrzebne a ich fragmenty wykorzystywano jako ściany

¹² tamże s. 63

¹³ Ratusz w rynku zburzony w 1807 roku

¹⁴ wcześniejsze pożary w roku 1454, 1552, 1661 (całkowite spalenie), i 1702 (spaliła się połowa miasta)

budynków. W 1824r. władze państwowe widząc zniszczenia w murach zakazały ich rozbiórki, dzięki temu uratowały około 40% obwodu murów. Zlikwidowano niestety fosę. Przy kościele parafialnym w jej miejscu usytuowano cmentarz a po południowej stronie ogrody. Bramy miejskie były zniszczone a miasto "wylało się" i rozbudowało Górne i Dolne Przedmieścia. Mimo przebudowy zachował się do dzisiaj charakterystyczny średniowieczny układ urbanistyczny miasta, z zarysem owalnicy.

W pierwszej połowie XIX wieku rozpoczęło się w Żorach spóźnione uprzemysłowienie i związany z tym rozwój miasta.¹⁵ W 1924 roku funkcjonują tu: odlewnia żelaza, fabryka maszyn, warsztaty tkackie. Wiek XIX przyniósł Żorom znaczne przemiany gospodarcze. Dotychczasowy byt mieszkańców, realizowany poprzez rzemiosło i handel, częściowo z udziałem rolnictwa, uległ zmianie w wyniku upowszechniania się zdobyczy rewolucji przemysłowej. W 1830 r. powstała m.in. Huta „Waleska” (pierwotnie właściwie „Walter i S-ka”), w 1842 Odlewnia Żeliwa (późniejsza Huta „Paweł”), w których zajmowano się produkcją np. naczyń emaliowanych i pieców; w tym samym roku powstał prawdopodobnie pierwszy młyn parowy. Z kolei w latach 1824-1826 wybudowano drewniany rurociąg (zastąpił użytkowane wcześniej liczne studnie), którym do Żor dostarczano wodę ze źródła zwanego „Bagno” w lesie woszczyckim.

W działaniach wojennych Żory uległy znacznemu zniszczeniu, zburzone zostało 60-80% zabudowań starych Żor. Zachował się do dziś, spisany po wojnie, rejestr szkód wojennych miasta Żory. Zniszczeniu uległo niestety wiele obiektów zabytkowych, charakterystycznych dla obrazu miasta. Z danych historycznych oraz zachowanych fotografii, można wnioskować że stare Żory praktycznie zniknęły, zachowując jedynie swe cechy urbanistyczne.

¹⁵ B. CIMAŁA; 1997 Żory zarys dziejów; s.80-(...)

RYNEK ŻORSKI NA PRZEDWOJENNYCH KARTKACH POCZTOWYCH
ZE ZBIORÓW MUZEUM MIEJSKIEGO W ŻORCH

KALENDARIUM HISTORYCZNE

ZDARZENIE	ROK
INFORMACJA O WSI ŻARSKIEJ W AKTACH FUNDATORÓW NA RZECZ KLASZTORU W RUDACH	XII wiek
POWSTANIE KSIĘSTWA OPOLSKO-RACIBORSKIEGO	1201
WZMIANKA O WSI SARISC-SARISCE W DOKUMENTACH KSIĘSTWA	1226,1228,1230,1250,1245,1271
ZNISZCZENIE WSI SARISCE W TRAKCIE WOJNY CZESKO-WĘGERSKIEJ PRZECIW CZECHOM	1271
NADANIE PRAW MIEJSKICH	1272
PRZYŁĄCZENIE DO CZECH	1291
DOKUMENT Z 3 MARCA MÓWIĄCY O ISTNIENIU W ŻORACH 9 JATEK Z DOCHODAMI NA RZECZ KLASZTORU W RUDACH	1303
HOŁD LENNY ZŁOŻONY PRZEZ KSIĘCIA LESZKA KRÓLOWI CZESKIEMU (Z RACIBORZA, ŻOR, RYBNIKA I PSZCZYNY)	1327
WTARGNIĘCIE I OBLĘŻENIE ŻOR PRZEZ KAZIMIERZA WIELKIEGO W WOJNIE O ŚLĄSK	1345
OBLĘŻENIE MIASTA PRZEZ WOJSKA HUSYCKIE	1443
POŻAR TRAWI DAWNE ŻORY (pierwszy odnotowany)	1454
OBLĘŻENIE MIASTA PODCZAS KONFLIKTU POMIĘDZY KSIĄŻĘTAMI ŚLĄSKIMI	1473
NAPRAWA MURÓW I WAŁÓW MIEJSKICH	1510
WSTĄPIENIE DO MONARCHII HABSBUERSKIEJ	1526
ZARAZA	1558
DOKUMENT WZMIANKUJĄCY O ZAMUROWANIU NISZCZĄCEJ BRAMY, WYMUROWANIE NOWEJ W MIEJSCE STAREJ	1567
PRZEJĘCIE PRZEZ PROTESTANTÓW ŚWIĄTYNI KATOLICKIEJ	1569
NAKAZ ZE ZJAZDU ZIEMSKIEGO W OPOLU DLA MIASTA ZAOPATRZENIA W DOBRE UZBROJENIE : ARMATY, KULE, PROCH	1576
POŻAR MIASTA- ZNISZCZONE FORTYFIKACJE GÓRNEGO PRZEDMIEŚCIA	1587
KŁĘSKA POŻARU SPŁONĘŁA BRAMA Z MOSTEM OBOK RATUSZA DOLNE PRZEDMIEŚCIE I BRAMA CIESZYŃSKA	1661
MIESZCZANIE WYKUPUJĄ WAŁY MIEJSKIE	od 1668
KOLEJNY POŻAR MIASTA SPŁONAŁ RYNEK I WIEŻA	1702
USTANOWIENIE ŚWIĘTA OGNIOWEGO 11 MAJA	1702
PRZEJŚCIE ŻOR POD PANOWANIE PRUSKIE	1742
WG OPISU ZIMMERMANNNA MIASTO OTOCZONE MURAMI POSIADA 2 BRAMY, ULICE NIEBRUKOWANE	koniec XVIII w.

POŻAR MIASTA	1807
CEGIELNIA PRZECHODZI POD ADMINISTRACJE MIEJSKĄ PRODUKUJE CEGŁĘ DO REPERACJI MURÓW MIEJSKICH I KOŚCIOŁA JESZCZE PRZED 1585	1810
WEJŚCIE ŻOR DO POWIATU RYBNICKIEGO	1818
ODDANIE WODOCIĄGU OD ŹRÓDŁA "BAGNO"	1824
ODDANIE HUTY WALESKA	1832
WYBUDOWANIE MŁYNA	1840
ODDANIE HUTY PAWŁA	1842
ODDANIE POŁĄCZENIA KOLEJOWEGO Z ORZESZEM	1884
NARODZINY NOBLISTY OTTO STERNA (NOBEL 1943)	1888
BUDOWA UTWARDZONYCH DRÓG DO RYBNIKA, PSZCZYNY, ORZESZA	KONIEC XIX W.
PRZEJŚCIE POD ZABÓR PRUSKI PO I WOJNIE ŚWIATOWEJ	1919
POWSTANIA ŚLĄSKIE	1919,1920,1921
POWRÓT DO PAŃSTWA POLSKIEGO	04.07.1922
POWOŁANIE DO ŻYCIA SĄDU POWIATOWEGO	1922
ODDANIE POŁĄCZENIA KOLEJOWEGO Z RYBNIKIEM	1936
OKUPACJA HITLEROWSKA	1939
PRZEMARSZ WIĘŹNIÓW OŚWIĘCIMSKICH PRZEZ ŻORY	19-20.01.1945
POŻAR MIASTA	1945
ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI	1945
ŻORY POWIATEM GRODZKIM	1999

KOŚCIÓŁ PW. FILIPA I JAKIBA W ŻORACH UL.GARNCARSKA/KS KLIMKA

6.1.

ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

KRAJOBRAZ KULTUROWY

Miasto Żory to organizm, niejednorodny przestrzennie, złożony z historycznego, rejestrowego układu urbanistycznego Śródmieścia z kilku historycznych układów ruralistycznych,- zespołów zabudowy dawnych wsi kształtowanych pod wpływem gospodarki rolniczej a obecnie dzielnic miasta składających z głównie z układów zabudowy jednorodzinnej oraz dzielnic zabudowy wielorodzinnej - wysokiej.

Obok silnie przekształconego przez człowieka utworu miejskiego, na krajobraz miasta składają się również duże kompleksy leśne m.in. część Parku Krajobrazowego *Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich* oraz duży kompleks leśny w dzielnicy Baranowice (południowo –wschodnia część Żor).

Krajobraz kulturowy miasta, historycznie ukształtowany przez człowieka:

- średniowieczny układ urbanistyczny w kształcie owalnicy - Stare Miasto /A/585/66/
- zespołu zabudowy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego wpisanym do rejestru zabytków pod numerem A/98/03
- dawnej wsi Baranowice, ul. Pukowca, Zamkowa,
- dawnej wsi Szoszowy, ul. Szoszowska,
- dawnej wsi Osiny, ul. Główna, Szkolna,
- dawnej wsi Rogoźna, ul. Wodzisławska, Rolnicza, Wysoka, Wieniawskiego,
- dawnej wsi Rój, ul. Wodzisławska, Boguszowicka, Starowiejska, Kolona,
- dawnej wsi Rowień, ul. Rybnicka, Wiejska, Rudzka, Harcerzy Buchalików,
- dawnej wsi Folwarki, ul. Reja.

BARANOWICE - NAJSTARSZA RYCINA KOLOROWA PRZEDSTAWIAJĄCA PARK I PAŁAC/ fragment/

UKŁAD URBANISTYCZNY I UKŁADY RURALISTYCZNE

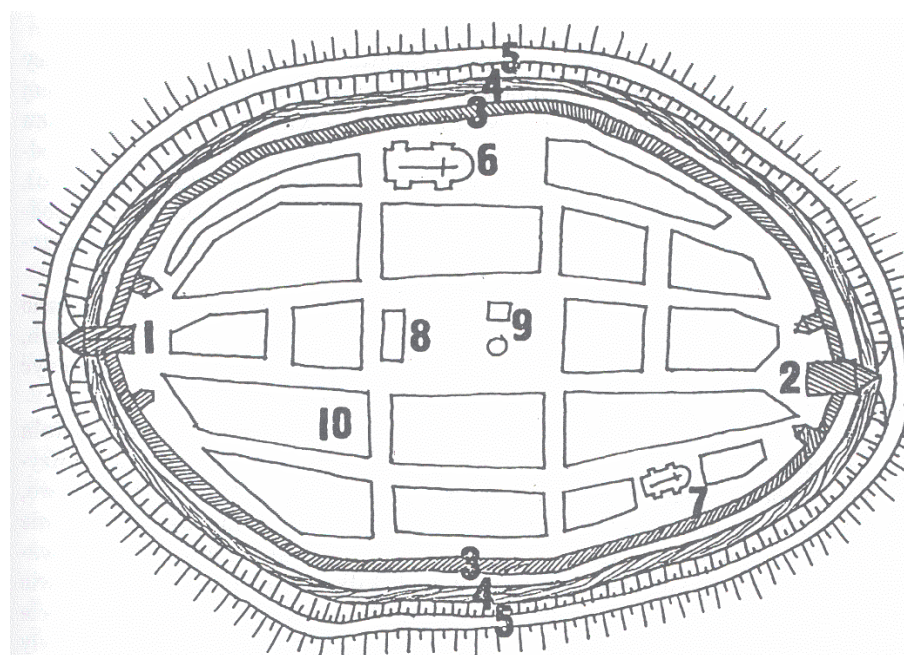
WSPÓŁCZESNE ZDJĘCIE LOTNICZE STAREGO MIASTA ŻORY

Dzisiejsze centrum Żor stanowi historyczny układ przestrzenny miasta lokacyjnego (w granicach średniowiecznego układu, ustanowionego przywilejem lokacyjnym z 1272 roku), w formie owalu, o zachowanym rozplanowaniu- siatce ulic, wyznaczonym układem ulic: MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH – A. BISKUPA –OGRODOWA. Uwzględniając jednak proces równoległego ukształtowania się przedmieść, które nie były już chronione murami obronnymi np. w rejonie DOLNEGO I GÓRNEGO PRZEDMIEŚCIA zasięg tego obszaru wyznaczają ulice: Męczenników Oświęcimskich – Dolne Przedmieście – Pszczyńska – Huloki –Stodolna – Al. Niepodległości.¹⁶ Zasadniczy wpływ na rozwój i stopień zachowania układu przestrzennego miasta lokacyjnego miały pożary i zniszczenia wojenne. Największe zniszczenia zanotowano w latach 1661, 1807 i 1945. Efektem pożaru w 1807 roku była sukcesywna, prowadząca do całkowitej wymiany substancji budowlanej miasta –z drewnianej, na murowaną. W tym też okresie sukcesywnie likwidowano pierwotne mury obronne. Pożar w 1945 roku, który był skutkiem działań wojennych spowodował zniszczenie historycznego układu przestrzennego miasta w około 60-80 % co doprowadziło do niemal całkowitej wymiany substancji budowlanej.

¹⁶ podane nazwy ulic obowiązują współcześnie.

UKŁAD URBANISTYCZNY i jego ZABUDOWA

UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA ŻORY WPIS DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWODZTWA
ŚLĄSKIEGO NR A/585/66 z dnia 16 II 1966R.

Zrekonstruowany plan średniowiecznych Żor. 1 – Brama górna. 2 – Brama dolna.
3 – Mury obronne. 4 – Rowy z wodą. 5 – Wał ziemny. 6 – Kościół. 7 – Kościółek.
8 – Ratusz. 9 – Kapliczka i Studnia. 10 – Kwartaly zabudowy.

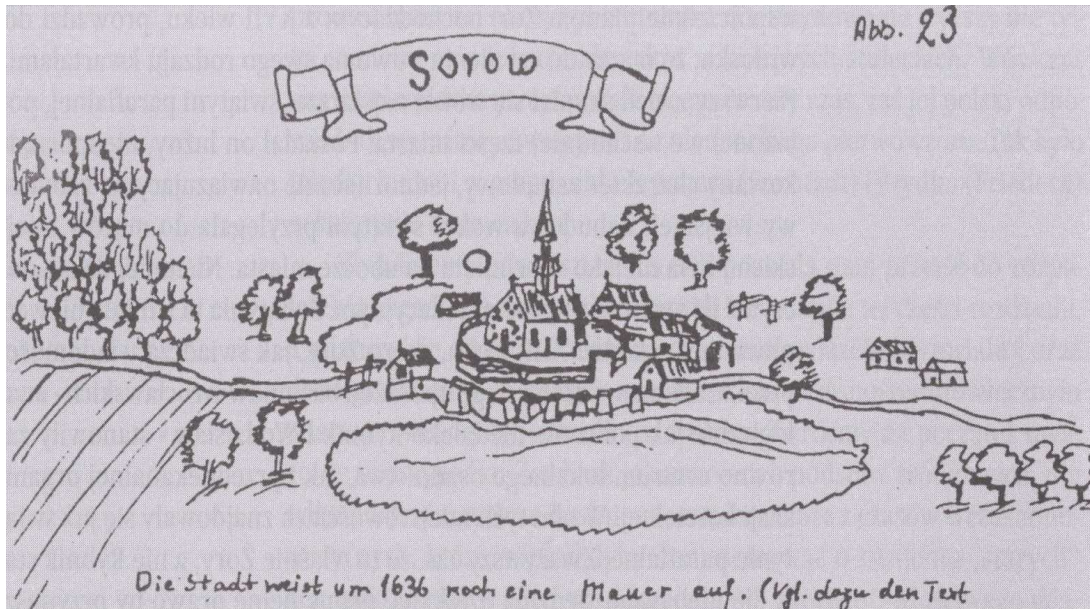
PLAN ŻOR – REKONSTRUKCJA (W) ŻORY ZARYS DZIEJÓW B.CIMAŁA

Zachowany do dziś średniowieczny układ urbanistyczny jest przykładem śląskiego typu rozplanowania opartym na rozdzieleniu traktu przechodzącego przez śródmieście z usytuowanym pośród niego rynkiem, z szachownicowym układem ulic dochodzących do owalnego obrębu murów. Miasto nie powstało na tak zwanym surowym korzeniu. Powstało najprawdopodobniej z wykorzystaniem pierwotnego układu wiejskiego, potwierdza to układ przestrzenny najstarszego założenia Żor, niemniej brak jest badań potwierdzających tę tezę.

Najstarsze znane współcześnie plany Żor z XVII wieku wyraźnie ukazują dwa rodzaje kwartałów. Pierwszy skupiony wokół najstarszej świątyni we wschodniej części miasta z luźnym układem zabudowy nawiązuje zdecydowanie do zabudowy wiejskiej. Przekształcenie wsi w miasto zbiegło się z rozwojem sieci parafialnej. Pierwszy kościół w rejonie obecnej ulicy Murarskiej był kościołem drewnianym, istniał w Żorach prawdopodobnie już w końcu XIII wieku. O tym jak stary był świadczyć mogą przypuszczenia, że z kościoła korzystali już cystersi, a także wzmianka zawarta w „Liber fundationis Episcopatus Vratislaviensis” mówiąca o okręgu kościelnym, którego centrum

były Żory. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Filipa i Jakuba zbudowany na przełomie XIII i XIV wieku jest już kościołem murowanym stąd możemy wnioskować, że niezachowany stary kościół /w rejonie obecnej ulicy Murarskiej/ był kościołem drewnianym i pierwotnym. Musiał pochodzić z czasów sporo poprzedzających kościół parafialny, z wcześniejszego przedlokacyjnego założenia wiejskiego.

RYSUNEK A. HINDENBERGA / Sorow / Z 1636 ROK (W) ŻORY ZARYS DZIEJÓW B.CIMAŁA

Zabudowa pierwotna przylegała do murów miasta i była niejako zepchnięta na ubocze obecny rejon ulicy Murarskiej i placu „Kościółek”. Z zachowanych rysunków wynika, że stary kościół był jakby odwrócony od miasta co sugeruje, że funkcjonował wcześniej w innym układzie architektonicznym. Zabudowa pierwszego kwartału ma bezpośredni związek i łączy się z zabudową kwartału miasta lokacyjnego. Drugi kwartał - miejski o wiele bardziej rozległy koncentrował się wokół rynku i wychodzącej od niego siatki ulic.¹⁷ W okresie pełnego średniowiecza Żory były siedzibą dekanatu, (archiprezbiteratu) a na takie siedziby wybierano znaczniejsze miasta.¹⁸

Weduta Bernarda Wenera sporządzona w 1766 roku, pokazuje nam rozwinięty układ miasta, na którym widnieją sylwety dwóch świątyń. Obserwujemy tu typowy dla ówczesnych miast śląskich układ ratusza w rynku, kościoła parafialnego i małego kościoła po północnej

¹⁷ I.PANIC, :Żory we wczesnym średniowieczu, Żory 2000 s. 105

¹⁸ I.PANIC, :Żory we wczesnym średniowieczu, Żory 2000 s. 125 czas powstania dekanatu żorskiego zamyka się pomiędzy rokiem 1305 a 1335, najpewniej w latach dwudziestych XIV wieku.

stronie rynku. Istnieje jeszcze starszy rysunek A. Hindenberga z 1636 roku, który również ukazuje dwie świątynie w małym miasteczku otoczonym murami.

Ciasna zabudowa, drewniana z dachami krytymi słomą, ograniczona przestrzenią murów, sprzyjała epidemiom i pożarom, które w przyszłości miały gnębić Żory kilkakrotnie. Mury miejskie zapewniały bezpieczeństwo o ile zdołano je obronić przed atakami oblegających, ale zmuszały do wykorzystywania każdego metra w ich obrębie. Nie było zbyt wiele miejsca na zieleń i ogrody, zwłaszcza że wody nie czerpano nie z rzeki, lecz ze studni miejskich, podobnie trudności nastęczało odprowadzenie ścieków.

Wydłużenie owalu osady żorskiej pokrywało się z układem rozwidlonych arterii komunikacyjnych. Owalny zarys przybrał kształt wrzeciona zwanego owalnicą, powsta w miejscu pierwotnego placu targowego. Układ owalnicy wykształcił się pomiędzy bramami miejskimi wzdłuż linii wschód zachód. U wlotu do miasta przy Bramie Krakowskiej układ przybrał kształt wrzeciona ostrego, przy Bramie Cieszyńskiej wrzeciona tępego-zaokrąglonego. Żory są przykładem zupełnej deformacji prostokątnej siatki ulic. Osadnicy przybywający by osiedlić się w nowym mieście zastali już plan miasta, którego nie można było znacząco przekształcić, ograniczono się do wytyczenia placu rynku, z którego wychodziły prostokątne ulice oraz miejsca pod budowę kościoła parafialnego. Pod koniec XIII wieku układ owalnicowy opasany został murami i okrążony fosą. Naturalne warunki terenu, liczne rozlewiska i bagna zapewniały ochronę na tyle, że nie zachodziła konieczność budowania przedmurza, które w innych miastach występowało w postaci niższych murów. W obecnych czasach układ owalnicowy zniekształcony został przez zasiedlenie terenu wału i fosy / linią fosy biegnie ulica Ogrodowa /. Zapewne istniała po wewnętrznej stronie murów uliczka przedmurna pozwalająca na obejścia miasta i jego obronę. Uliczka ta nie zachowała się w obecnym układzie, jej ślad widoczny jest prawdopodobnie w przebiegu obecnej ulicy Murarskiej.

Prostokątny kształt wymierzonego przy lokacji rynku o wymiarach 100x75mertow zachował się do dziś. Na rynku wzniesiono wieżowy Ratusz, który do naszych czasów przetrwał jedynie w szkicach, rysunkach i na starych planach. Wzdłuż wydłużonych ulic, na nowo wytyczonych parcelach przydzielonych nowym użytkownikom wznoszono domy. Prostokątna, wydłużona parcela składała się z domu frontowego podwórza i pomieszczeń warsztatowych, całość zamykały od strony tylnej ulicy zabudowania gospodarcze. W domach

UKŁADY RURALISTYCZNE

Istniejące niegdyś jako samodzielne układy wsi obecnie stanowią dzielnice miasta Żory. Pokazane poniżej obecne dzielnice posiadają z pewnością złożoną, niestety słabo zbadaną historię i genezę. Znane nam, pierwsze wzmianki historyczne poświadczają z pewnością co najmniej średniowieczne użytkowanie obecnego ich terenu (od XIII w.). Pochodzenie samych nazw, ich etymologia, niejednokrotnie mogą rzucić nieco światła na okoliczności związane z zasiedleniem, zagospodarowaniem i przekształcaniem interesującego nas rejonu przez człowieka.

WYKAZ NAZW DAWNYCH WSI ORAZ LOKALNYCH TOPONIMÓW W OBRĘBIE GMINY ŻORY W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

/ NA PODSTAWIE CZĘŚCI ARCHEOLOGIA w GMINNYM PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2008-2012 . AUTOR D. ABŁAMOWICZ /

Aktualny obszar gminy zawiera się na jednej mapie topograficznej w skali 1:25 000 w układzie tzw. 1965 o godle:- 531.34 Żory (wyd. Państwowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne 1982); a także mapach topograficznych w skali 1:10 000 w układzie tzw. 1942 (druk OPGK Białystok Sp. z o.o. 1995 r.) o godłach:

- Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4;
- Świerklany Górne M-34-62-C-c-4;
- Żory - Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3;
- Żory-Rowień M-34-62-C-d-1;
- Żory M-34-62-C-d-2;
- Suszec M-34-62-D-c-3 .

(mapa do powyższego załączona do w części ARCHEOLOGIA)

NAZWY ZWIĄZANE Z ZABUDOWĄ (w części pozostałości dawnych wsi)

/układy, które podkreślono w tekście poprzez wyfłuszczenie pokazano na mapkach/

ŻORY (niem. Sohrau) - wzmianki: *in Zary* 1258, *villa nostra Sari* 1272, *Zary* 1300, *Sorau* 1319 i 1325, *Zarow* 1488, *Żary* 1899; od wyrazu *zar*, oznaczającego „miejsce wypalone”, co było związane z dawną gospodarką wypaleniskową-żarową; nazwa kulturowa odnosząca się do uprawy i pozyskiwania ziemi pod uprawę; przywilej lokacyjny w 1272 r. (Rospond

1984, s. 461; Rymut 1987, s. 284; Borek 1988, s. 109, 115, 292, 310; Delowicz, Porwoń 1994, s. 244-245; Panic 2000, s. 82-91).

BARANOWICE – cz. SE Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); wzmianki: z *Baranowicz* 1484, od przezwiska Baran (Cimała 1994, s. 48; Borek 1988, s. 166, 301; Panic 2000, s. 140, przyp. 68); nazwa patronimiczna od nazwiska lub przezwiska *Baran*.

BARTOK – cz. Żor-Roju; kolonia z budynkami mieszkalnymi z przydomowymi ogródkami oraz zagajnikami leśnymi; bliższych danych onomastycznych brak.

BIES – kolonia w Żorach-Rowieniu; bliższych danych onomastycznych brak.

BRODEK – lub Bródek; cz. S Żor-Roju (mapa top. 1:10 tys. Świerklany Górne M-34-62-C-c-4 i Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); wzmianka: *Brodek* ok. 1300, *von Brodek* 1415, z *Brodku* 1491; od wyrazu *brodek*, oznaczającego „mały bród przez rzekę” (Borek 1988, s. 93, 116) – nazwa kulturowa.

DĄBIE – cz. Żor-Kleszczowa w centrum (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); od wyrazu *dębina*, oznaczającego „las dębowy” (Borek 1988, s. 67) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

FOLWARKI – cz. W Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1); wzmianka: *in villa Folwarki* 1652; od słowa *folwark*, oznaczającego „dawne gospodarstwo rolne” (Borek 1988, s. 95); nazwa kulturowa związana z budownictwem i pełnioną funkcją.

HAŃCÓWKA – cz. SW od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); wzmianka: *Heincówka* 1927; od nazwiska Hańc (niem. Heinz); nazwa dzierżawcza od nazwiska właściciela? (Borek 1988, s. 150, 293).

KLESZCZÓW – cz. E Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2); wzmianki: w 1525?, *Kliscow* 1652, *Kleszczów* 1920; od nazwiska lub przezwiska *Kleszcz* 1567 (Borek 1988, s. 131, 288; Cimała 1994, s. 48); nazwa dzierżawcza, związana z pierwszym właścicielem.

KLESZCZÓWKA – cz. NE Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2); wzmianki: *Klischczowka* 1860, *Kleszczówka* 1920; nazwa prawd. od nazwiska lub przezwiska *Kleszcz* (Borek 1988, s. 131, 218, 288); nazwa dzierżawcza, związana z pierwszym właścicielem.

KOLONIA LEŚNA – cz. w kierunku E od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2); *kolonia* – nazwa często używana dla oznaczenia nowego przysiółka, z reguły oddalonego od wsi; czasami z określeniem, tu: *Leśna* – tzn. opisującym położenie względem innego obiektu (lasu); najstarsze zapisy nazwy *kolonia* na Górnym Śląsku nie wykraczają poza XVIII w. (Borek 1988, s. 97 i in.) – nazwa kulturowa.

LASOKI – cz. NE Żor-Kleszczowa (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3), również osada w sąsiedztwie Lasu Klajok w Żorach-Rogoźnej; wzmianki: *Waldhäuser* 1912, *Lasoki* 1927; od wyrazu *lasok*, oznaczającego w gwarze śląskiej „robotnika leśnego” (Broker 1988, s. 202) – nazwa kulturowa, związana z zawodem.

OSIEDLE BRONIEWSKIEGO – w cz. NW od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-Cd-1); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym (Borek 1988, s. 102).

OS. GEN. W. SIKORSKIEGO – w cz. S od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 80. XX w. (Borek 1988, s. 102; Cimała 1994, s. 223).

OS. GWARKÓW – cz. Żor-Roju (mapa top. 1:10 tys. Świerklany Górne M-34-62-C-c-4); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli

tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 80. XX w. (Borek 1988, s. 102; Cimałą 1994, s. 223).

OS. KS. WŁADYSŁAWA (daw. XXX-lecia PRL) – w cz. SW od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3 i Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 1973-1978 (Borek 1988, s. 102; Cimała 1994, s. 223).

OS. W. KORFANTEGO (daw. Pstrowskiego) – w cz. S od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 1976-1979 (Borek 1988, s. 102; Cimałą 1994, s. 223).

OS. W. PAWLIKOWSKIEGO – w cz. SW od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 1979-1983 (Borek 1988, s. 102; Cimała 1994, s. 223).

OS. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH – w cz. SW od centrum Żor; nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 1976-1979 (Borek 1988, s. 102; Cimała 1994, s. 223).

OS. 700-LECIA – w cz. NW od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2); nazwa *osiedle* rozpowszechniła się dopiero w okresie międzywojennym dla nowo budowanych zespołów mieszkalnych w obrębie już istniejącego miasta czy osady; większość osiedli powstała na Górnym Śląsku po 1945 r. w ramach rozbudowy miast; najczęściej nazwy osiedli tworzą formy złożone; w podanym przypadku o charakterze pamiątkowym; budowane w latach 1969-1972 (Borek 1988, s. 102; Cimała 1994, s. 223).

OSINY – cz. S Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); wzmianki: *Noscin* 1321, *Osiny* 1652, *Oszyn* 1697; od wyrazu *osina*, oznaczającego drzewo topolę-osikę (Borek 1988, s. 72, 294, 309) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

PIEKUCZ – cz. Żor-Baranowic (mapa top. 1:10 tys. Suszec M-34-62-D-c-3); wzmianki: *Piekusz* 1931, *Piekucz* 1966; forma niezbyt jasna, por. gwarowe *piekut*, oznaczające pieczarę (Borek 1988, s. 53, 62) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z urzeźbieniem powierzchni ziemi.

ROGOŻNA – cz. SW Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1 i Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); wzmianki: *Rogosina* ok. 1300, *Rogoznam* 1652; od wyrazu *rogoża*, oznaczającego roślinę z rodziny pałkowatych – *Typha*, służącą do wyrobu koszyków, mat itp.” (Borek 1988, s. 73, 76, 292) – nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

ROWIEŃ – cz. NW Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1); wzmianki: *Rownia* 1784, *Rowien* 1845; od wyrazu *rów*, oznaczającego *przekop*, ew. od *równina* – opisu topografii terenu, oznaczającego „miejsce równe, nie pofałdowane” (Borek 1988, s. 56, 62, 87) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z ukształtowaniem powierzchni; sufiks – *eń* zalicza się w nazewnictwie śląskim do starych i rzadkich; wg I. Panica wzmiankowany pod nazwą *Rovona* ok. 1300 (Panic 1992, s. 110, 114; tenże 2000, s. 130).

RÓJ – cz. W Żor (mapy top. 1:10 tys. Świerklany Górne M-34-62-C-c-4 i Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); wzmianki: *Ray* ok. 1300, *Roy* 1743; od wyrazu *raj*,

przenośnie „miejsce urodzajne, pięknie położone” (Borek 1988, s. 55, 292) – nazwa fizjograficzna (topograficzna).

STAROWIEŚ- najstarsza część dawnej wsi Rój, położona nad małą rzeczką (bez nazwy); nazwa kulturowa?

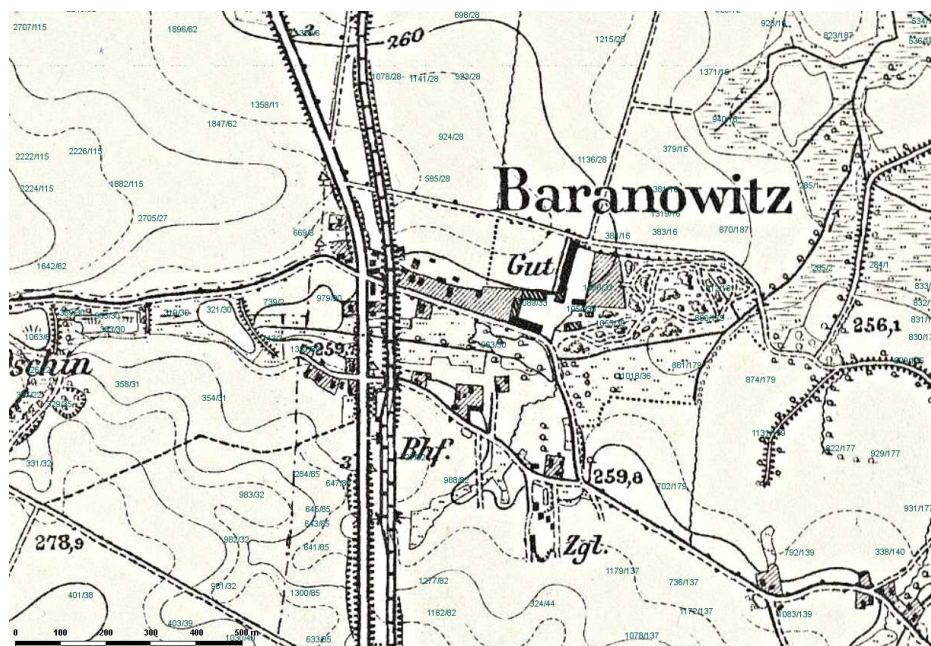
SZOSZOWY – cz. Żor-Baranowic (mapa top. 1:10 tys. Pawłowice M-34-74-A-b-2); wzmianki: *Sasow?* ok. 13007, *Soschoviensis* 1652, *Szozow* 1845; od gwarowego: *szosz*, *soszyna*, *szasz*, oznaczających „posieczoną trzcinę” (Borek 1988, s. 74) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności. 7 Wedle I. Panica (1992, 2004) wieś zaginiona, zaś interpretacja H. Borka (1998) podanej nazwy z Szoszowami nieuzasadniona.

WYGODA – cz. Żor-Rowienia (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1); wzmianka: *Henriettendorf, Wygoda* 1845; kolonia powstała w latach 1770-1780; od wyrazu wygoda – dawnej nazwy karczem, które miały przyciągać gości (Borek 1988, s. 114, 116) - nazwa kulturowa, użyta wtórnie.

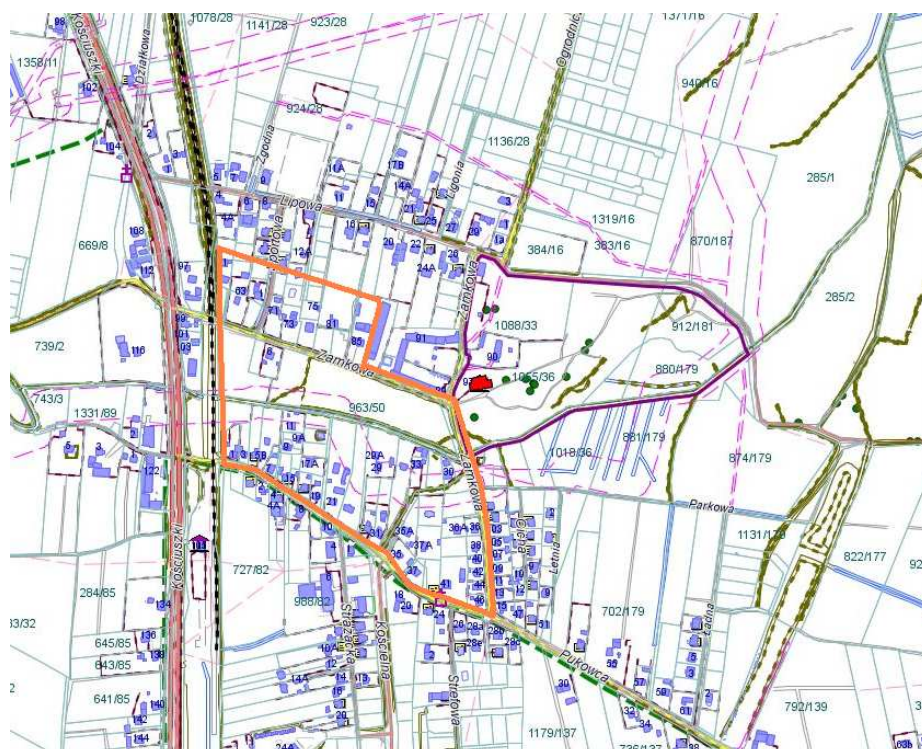
ZOSTAWA – zach. w tradycji ustnej nazwa zabudowy poza murami miejskimi.

Wymienione toponimy wydają się być ważne, uwzględniając rozpoznaną przeszłość historyczną gminy, ponadto nienajlepszy stan rozpoznania archeologicznego. Potencjalnie właśnie w podanych obszarach (dzielnicach, miejscach) **należy liczyć się z obecnością średniowiecznej substancji zabytkowej (np. cmentarzysk, wsi) i gospodarczych stref eksploatacji terenu.**

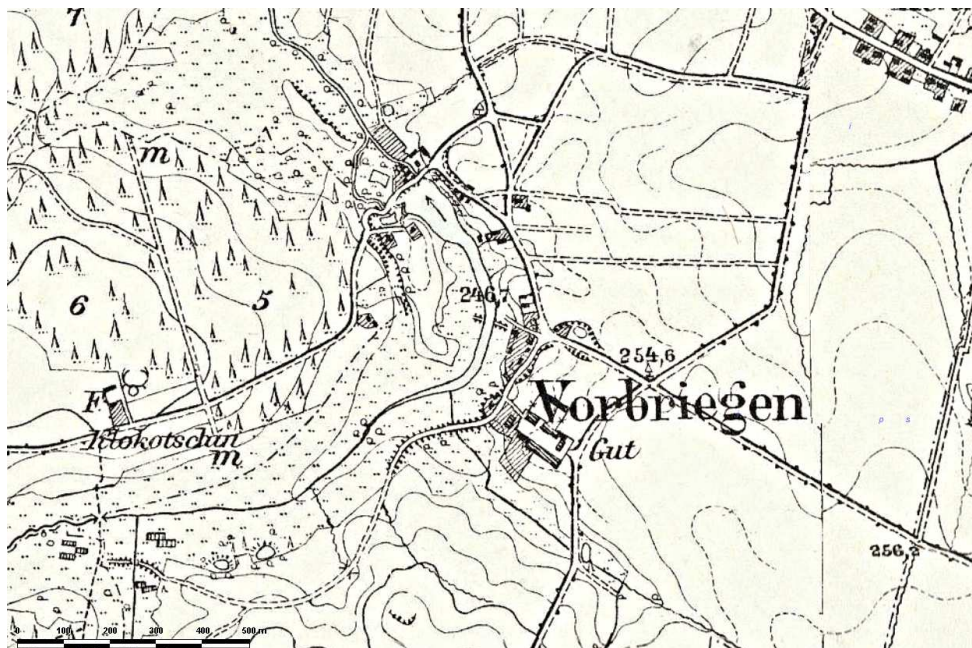
PONIŻEJ POKAZANO UKŁADY RURALISTYCZNE DAWNYCH WSI NA FRAGMENTACH MAPY NIEMIECKIEJ Z 1884R I NA AKTUALNEJ NA MAPIE SYSTEMU SIT ŻORY / ŹRÓDŁO: SYSTEM INFORMACJI O TERENIE /

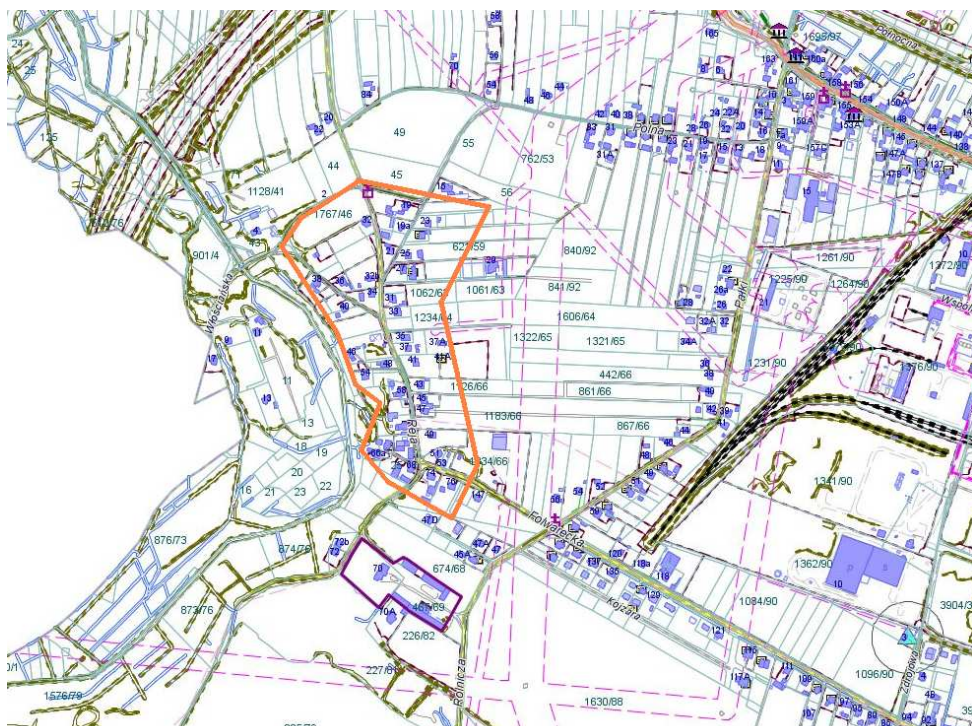
BARANOWICE

OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI BARANOWICE / NA CZERWONO OZNACZONY JEST PAŁAC W BARANOWICACH- OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW /

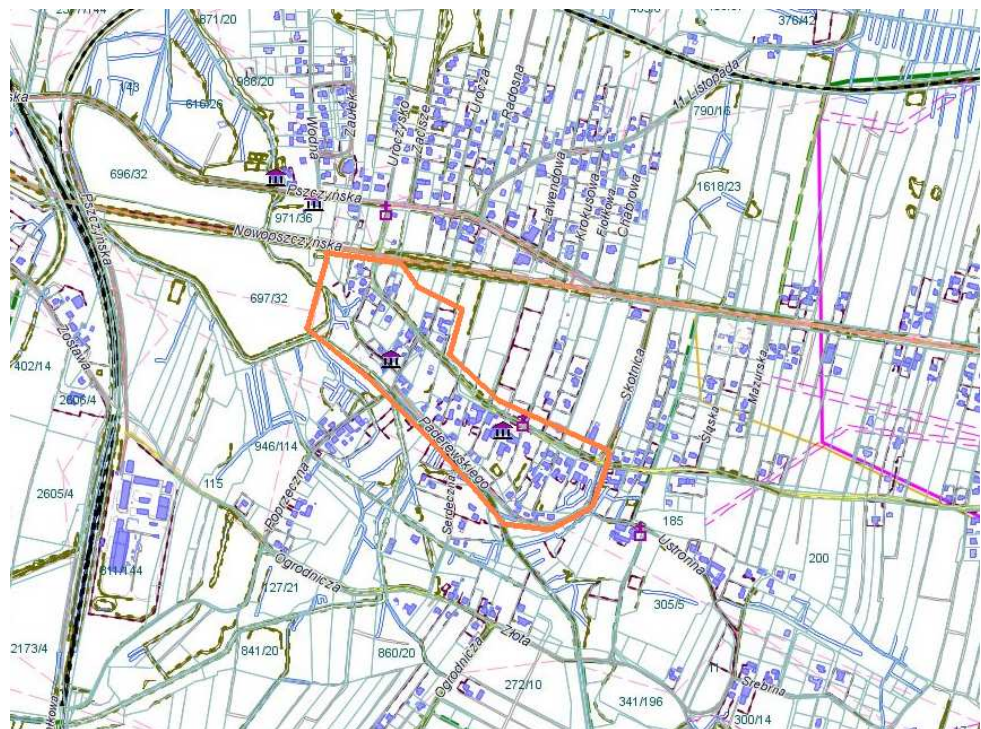
FOLWARKI

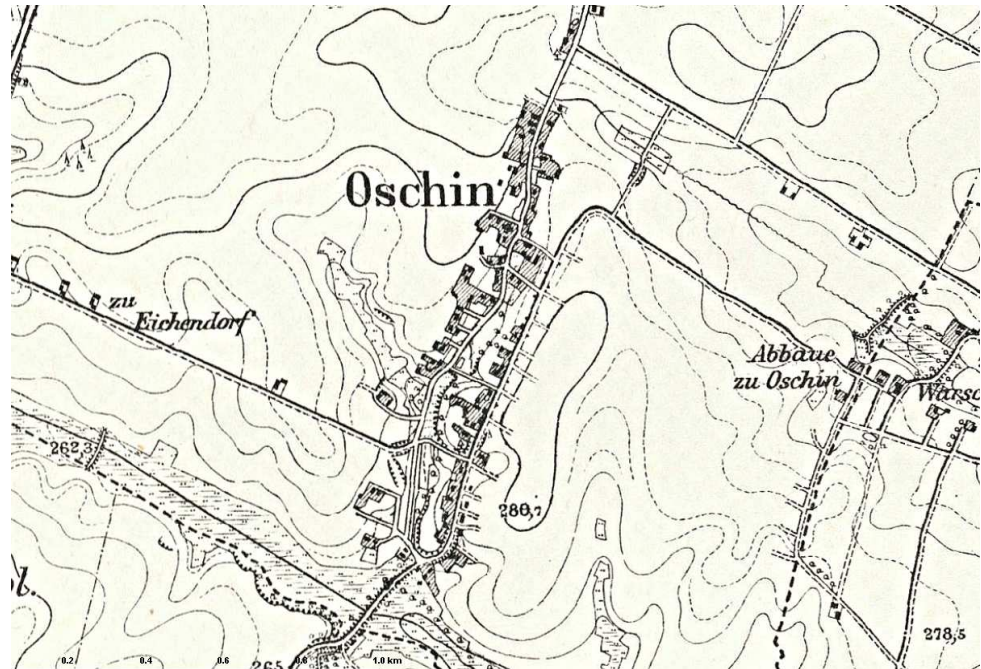
OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI FOLWARKI

KLESZCZÓW

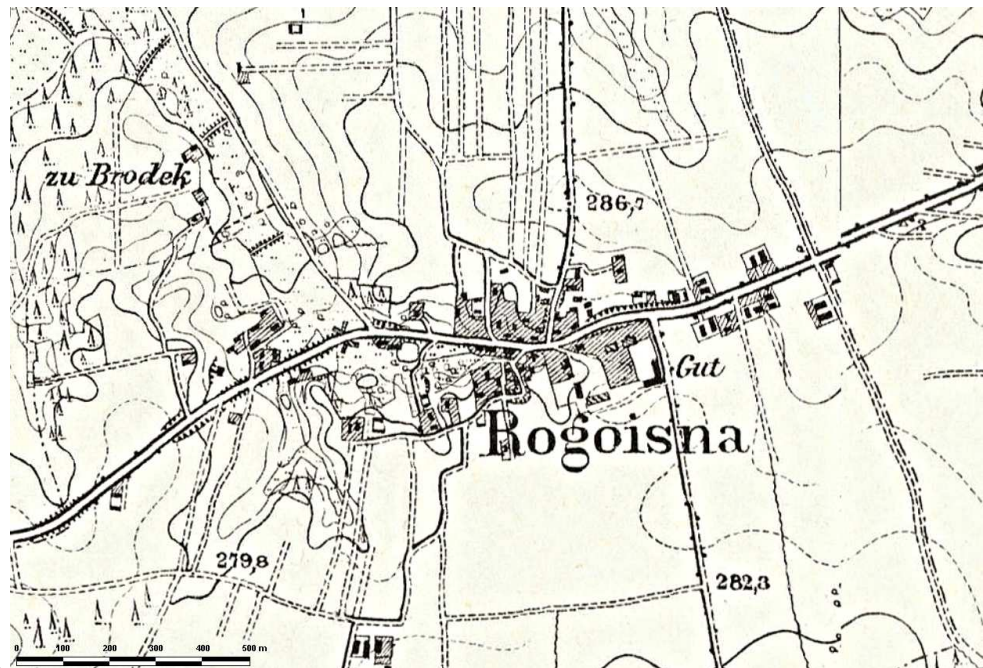
OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI KLESZCZÓW

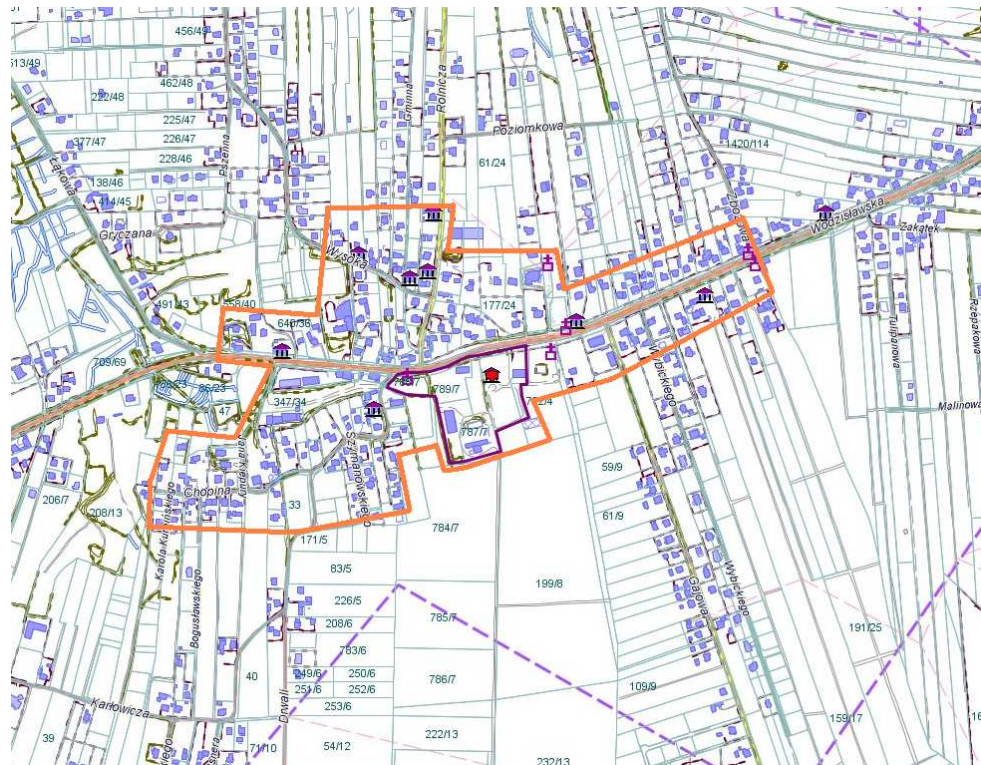
OSINY

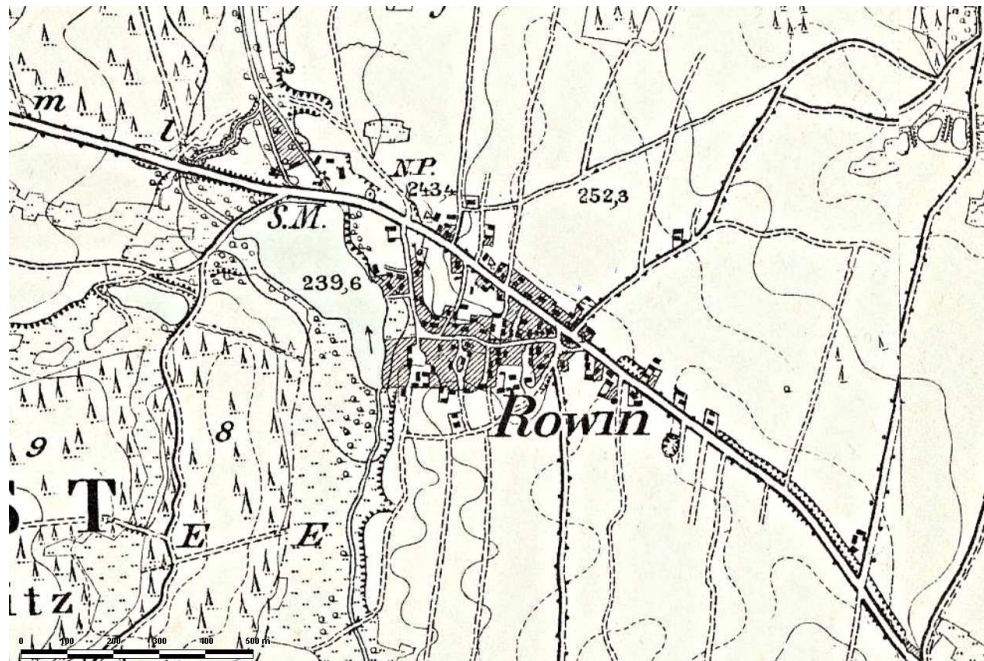
OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI OSINY

ROGOŹNA

OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI ROGOŹNA
/ NA CZERWONO OZNACZONY JEST DWOREK Wodzisławska 111 -OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW /

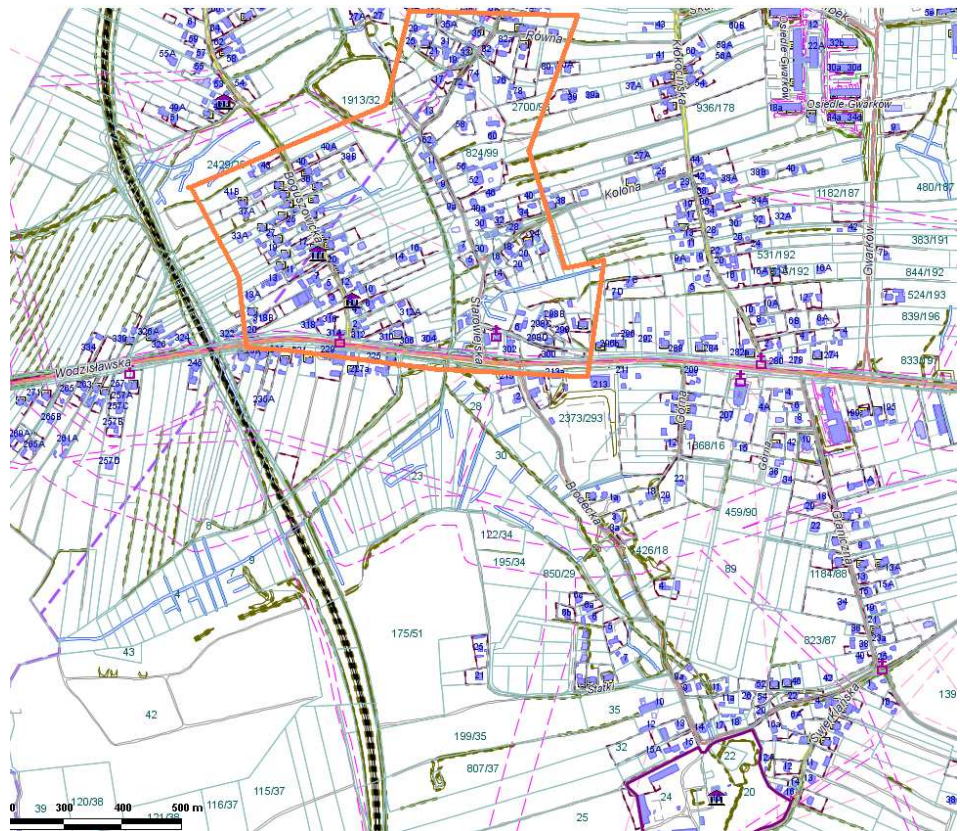
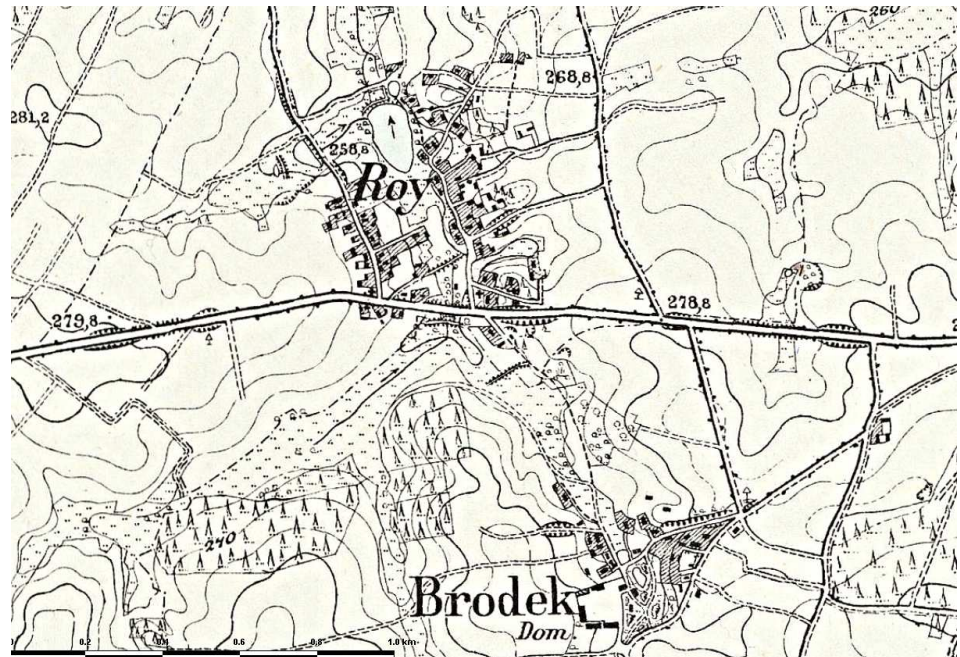
ROWIEŃ

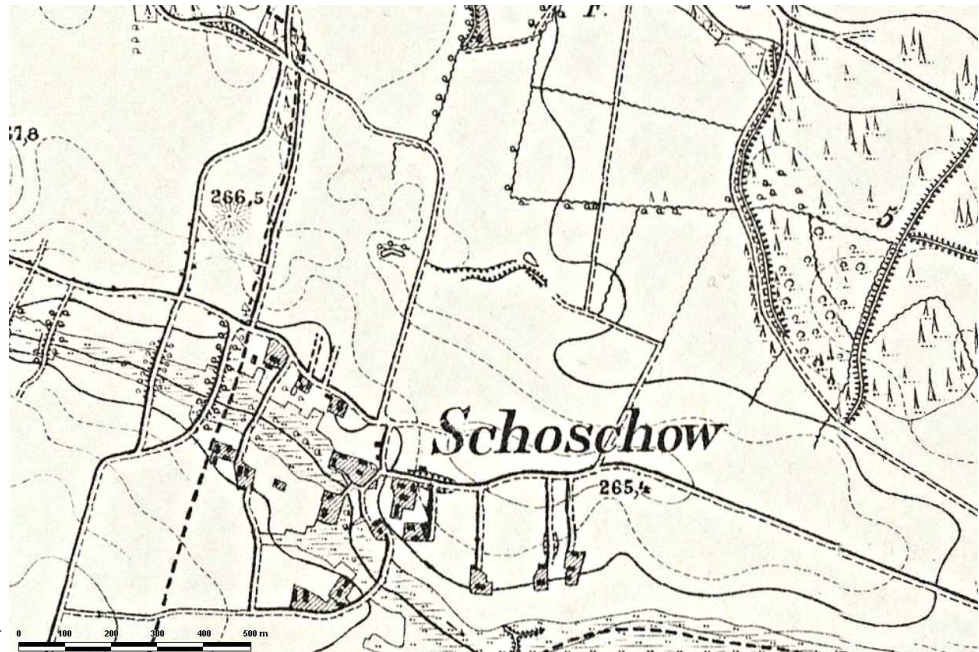
OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI ROWIEŃ

RÓJ

OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI RÓJ

SZOSZOWY

OBSZAR I POZOSTAŁOŚCI UKŁADU RURALISTYCZNY DAWNEJ WSI SZOSZOWY

OCHRONA WALORÓW KULTUROWYCH I HISTORYCZNYCH NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

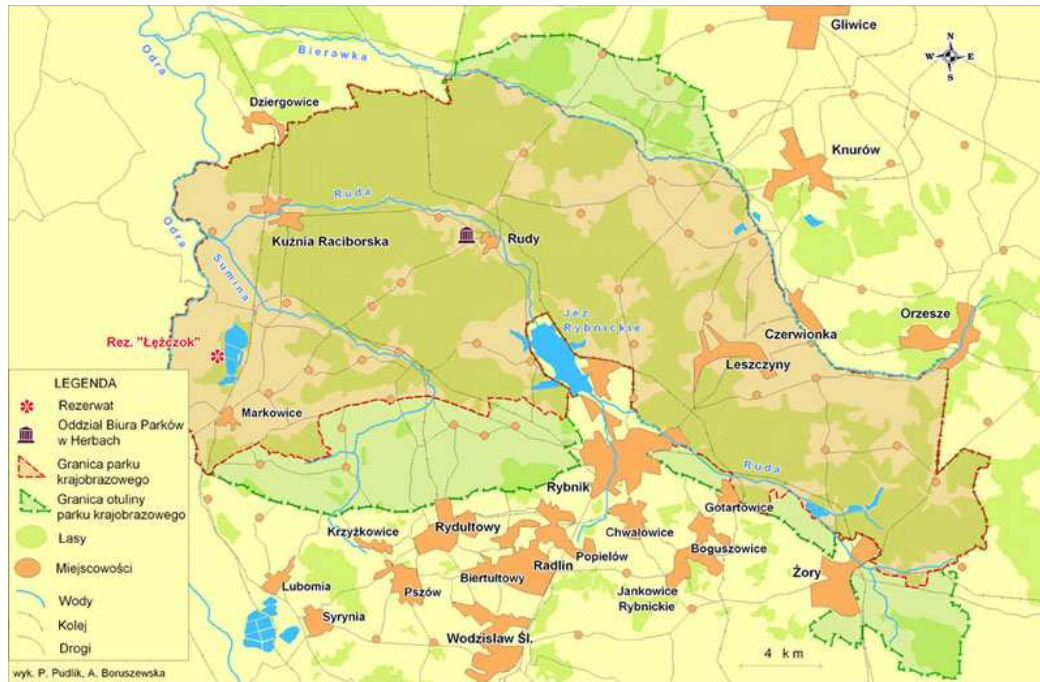
Na krajobraz kulturowy miasta zawierający elementy przyrodnicze składają się:

- Projektowany rezerwat przyrody - obszar lasu „Dębina” położony w północno-wschodniej części miasta w rejonie stawu Śmieszek. Teren kwalifikujący się do ochrony rezerwatowej.
- Planowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Baranowice” cenny przyrodniczo, malowniczo i widokowo teren w dzielnicy Baranowice. Obszar położony we wschodniej części miasta, w rejonie zespołu pałacowo-parkowego, wymaga m. in. ochrony kozioroga dębosza, miejsc lęgowych ptaków drapieżnych oraz bociana czarnego.
- Użytek ekologiczny pod nazwą „Kencierz” oraz potencjalny obszar do objęcia ochroną jako użytek ekologiczny - „Ławczok” – położony w południowej części miasta obejmuje staw Ławczok wraz z przyległymi łąkami i częścią lasu Osiniok.

Istotny element krajobrazu wskazany do ochrony stanowią założenia przyrodniczo-krajobrazowe niejednokrotnie o charakterze historycznym. Należą do nich m.in. obszar i otoczenie cmentarzy żorskich (ul. Cmentarna, ul. Klimka, ul. Osińska), założenia parkowe m.in. przy ul. Brodeckiej 16, założenie parkowo-leśne z aleją dębową na Kleszczówce, założenie parkowe przy ul. Wodziszawskiej 111, ul. Kasztanowej 15 („Bies”) oraz liczne pomniki przyrody.

Ochrona wartości kulturowych i historycznych jest uwzględniana przy tworzeniu form ochrony na podstawie ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880 z późniejszymi zmianami). Do form ochrony przyrody, które uwzględniają ochronę wartości kulturowych, należą: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Na szczególną uwagę zasługuje ochrona wielkoobszarowa w postaci Parku Krajobrazowego "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich" utworzonego na mocy rozporządzenia nr 181/93 Woj. Katowickiego z 23 listopada 1993r (Dz.Urz. Woj.Katowickiego z 1993r nr 15, poz. 130) zm. Rozp. Nr 37/2000 Woj. Śląskiego z 28 sierpnia 2000 (Dz.Urz. Woj. Śląskiego z 2000r nr 35, poz. 548) oraz jego otulina, w obszarze których położone są Żory.

GRANICE PARKU KRAJOBRAZOWE „CYSTERSKIE KOMPOZYCJE KRAJOBRAZOWE RUD WIELKICH” Z UWZGLĘDNIENIEM PODZIAŁÓW ADMINISTRACYJNYCH I ZASIĘGIEM ŻOR

Gmina Żory posiada PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA opracowany NA LATA 2011 –2014 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2015-2018, który dogłębnie analizuje istniejące uwarunkowania środowiskowe, również w kontekście obszarów zabytkowych i zabytków jak i zasobów naturalnych .

Według powyższego PROGRAMU... teren Miasta Żory nie cechuje się występowaniem dużej liczby cennych form i obiektów przyrodniczych poddanych ochronie prawnej. Spowodowane jest to zapewne dużą ingerencją człowieka w naturalne środowisko oraz znaczne przekształcenie pierwotnej formy środowiska.

W PROGRAMIE wyszczególniono i opisano OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE: użytki ekologiczne, pomniki przyrody, faunę i florę oraz zasoby leśne na terenie Żor. Sprecyzowano zasady ich ochrony.

Wykaz pomników przyrody na obszarze województwa prowadzi RDOŚ w Katowicach, dostępny jest on również w Urzędzie Miasta w Żorach w Wydziale Inżynierii Środowiska

WYKAZ NAZW ZWIĄZANYCH UWARUNKOWANAMI PRZYRODNICZYMI (Z LASAMI, WZNIESIENIAMI) ORAZ LOKALNYCH TOPONIMÓW W OBRĘBIE GMINY ŻORY

/NA PODSTAWIE CZĘŚCI ARCHEOLOGIA w GMINNYM PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMINA LATA 2008-2012
AUTOR D. ABŁAMOWICZ/

BAŻANCIARNIA - wydzielona część lasu Klajok w Żorach-Roju, gdzie prowadziło się hodowle bażantów.

BRODECZEK – las w Żorach-Roju o powierzchni około 80 ha (mieszany: sosna, świerk, dąb, brzoza); od wyrazu *brodek*, oznaczającego „mały bród przez rzekę”? (Borek 1988, s. 93, 116) – nazwa kulturowa.

DĘBINA – las w cz. NE Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2); od wyrazu *dębina*, oznaczającego „*las dębowy*” (Borek 1988, s. 67) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

GICHTA – las mieszany z przewagą sosny w cz. N Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2) i budowla z 1 poł. XIX w.; nazwa pochodząca od gwar *gichty* - wsadu pieca do wytopu żelaza; nazwa kulturowa, związana z działalnością gospodarczą (Delowicz, Porwał 1994, s. 278).

GOIK – las mieszany, góra (ok. 247,8 m n.p.m.) w Żorach-Folwarkach (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1); prawd. od *gaik*, *goik*, pierwotnie oznaczającego „osiedle przy gajku”, tj. „marnym lesie” (Borek 1988, s. 67, 76) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

GÓRA ŁYSÓWKA – wzniesienie w Żorach-Folwarkach wys. 275,5 m n.p.m. (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1), przypuszczalnie w momencie nadawania nazwy łyse, tj. „gołe, nie zalesione” (Borek 1988, s. 45) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z roślinnością.

GROBLA - podłużne wzniesienie w dolinie małej rzeczki (bez nazwy) przy ul. Wodzisławskiej w Żorach-Roju; prawd. od słowa *grobla*, oznaczającego wał nadrzeczny; częste nazwy młynów od miejsca na grobli (Borek 1988, s. 95); nazwa kulturowa, związana z typem gospodarki.

JESIONEK – las mieszany, góra (wys. 276, 2 m n.p.m.) w cz. W od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-

Rowień M-34-62-C-d-1); nazwa prawd. od „*jesiona*, *jasiona* (wieś/łąka porośnięta jesionami)”; Borek 1988, s. 69 - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

LAS BARANIOK – las sosnowo-dębowy i sosnowy w cz. SE Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); brak dokładniejszych danych onomastycznych (nazwa dzierżawcza od nazwiska/przezwiska właściciela? - *Baran*).

LAS KLAJOK – las mieszany (czeremcha, dąb, buk, sosna, świerk) w cz. S Żor-Roju (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); brak dokładniejszych danych onomastycznych (nazwa dzierżawcza od nazwiska/przezwiska właściciela?).

LAS OSINIOK – w cz. SW Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62-C-d-3); wzmianki: *Noscin* 1321, *Osiny* 1652; od wyrazu *osina*, oznaczającego drzewo osika (Borek 1988, s. 72, 294, 309) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem roślinności.

LAS STATKI – sosnowy; cz. SW Żor-Roju-Brodka (mapa top. 1:10 tys. Świerklany Górne M-34-62-C-c-4) nazwa od staropolskiego i gwarowego *statek*, oznaczającego „pojedyncza zagrodę; majątek wiejski” (Borek 1988, s. 106) – nazwa kulturowa.

RAJSZCZOK – las sosnowy w Żorach-Roju (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1); prawd. Od wyrazu *raj*, przerośnie „miejsce urodzajne, pięknie położone” (Borek 1988, s. 55, 292) – nazwa fizjograficzna (topograficzna).

ROSOHOCZ- południowa część lasu Rajszczok w Żotach-Roju; od wyrazu *rosocha?*, oznaczającego sękatą gałąź; przerośnie: rozwidlenie dróg, wód (Borek 1988, s. 56); nazwa fizjograficzna (topograficzna), związana z typem ukształtowania terenu?

NAZWY ZWIĄZANE Z HYDROSFERĄ:

JEZIORO ŚMIESZEK – w kierunku E od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2); wzmianki: *Schmiessekmühle* 1848, *Śmieszek* 1900; nazwa dzierżawcza od nazwiska Śmieszek (Borek 1988, s. 158, 293).

KUCZEROK - mały staw w Żorach-Roju; nazwa pochodzi od nazwiska właściciela?

PAPIEROK – staw w Żorach-Roju (mapa top. 1:10 tys. Świerklany Górne M-34-62-C-c-4), kiedyś ośrodek młynarstwa?, obecnie zbiornik wodny; brak danych onomastycznych.

RUDA – rzeka w Żorach – centrum i cz. N (mapa top. 1:10 tys. Żory-Rowień M-34-62-C-d-1); nazwa prawd. od *rudy*-minerału, ale też *ruda* oznaczało „podmokłą łąkę, bagnisko” (Borek 1988, s. 56, 216) - nazwa fizjograficzna (topograficzna) związana z typem gleby/podłoża.

STAW GAGANIEC (lub Kaganiec) – w cz. SE od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); brak danych onomastycznych.

STAW KLESZCZOWIAK (LUB KLESZCZOWIOK) – staw na pograniczu centrum Żor i Kleszczowa (mapa top.1:10 tys. Żory M-34-62-C-d-2 i Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4) nazwa prawd. od nazwiska lub przezwiska *Kleszcz* (Borek 1988, s. 131, 288); nazwa dzierżawcza, związana z pierwszym właścicielem?.

STAW ŁAKOTA – w cz. SE od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory-Os. Sikorskiego M-34-62-C-d-4); brak danych onomastycznych.

STAW ŁAWCZOK – w cz. SW od centrum Żor (mapa top. 1:10 tys. Żory – Os. Pawlikowskiego M-34-62- C-d-3); brak danych onomastycznych.

INNE NAZWY:

JUDOSZ - łąki i ogródki działkowe przy ulicy Boguszowickiej w Żorach-Roju; brak danych onomastycznych. Ponadto nie da się wykluczyć dawnej obecności na terenie opisywanej gminy miejscowości tzw. zaginionych. W literaturze przedmiotu nie rozstrzygnięto dotąd kwestii dokładnej lokalizacji takich osad jak: *Sasów* (*Sassov*), *Styrnadło* (*apud Styrnadlonem*) i *Friczkona* (*Friczkonis villa*), wspominanych w źródłach pisanych około 1300 r., wzmiankowanych w kontekście historii i przeszłości Żor (por. Panic 1992, s.114, mapa12). Wśród podanych nazw topograficznych, związanych z Żorami i przeszłością gminy, zwraca uwagę: duża ilość pojęć-nazw (29) oznaczających dzielnice lub strefy zabudowane; wśród nich:- nazwy patronimiczne lub dzierżawcze od nazwiska/przezwiska pierwszego właściciela – 4 (Baranowice, Hańcówka, Kleszczów, Kleszczówka); - nazwy fizjograficzne związane z typem roślinności - 4 (Dąbie, Osiny, Rogoźna, Szosowy), zwłaszcza hydrolubnej; - nazwy fizjograficzne związane z ukształtowaniem lub typem/charakterem powierzchni – 3 (Piekucz, Rowień, Rój) - nazwy kulturowe (15) o różnej genezie, w tym: związane z istnieniem brodu na rzece (Brodek), budownictwem, typem gospodarki, zajęciami ludności (4-Folwarki, Lasoki, Wygoda, Żory), oznaczające nowe strefy osadnictwa (9 - Kolonia Leśna; osiedla z 2 poł. XX w.: Broniewskiego, Sikorskiego, Gwarków, Ks. Władysława, Korfantego, Pawlikowskiego, Powstańców Śląskich, 700-lecia); duża ilość pojęć (14) odnosząca się do stref leśnych, ewentualnie wzniesień; w tym: - w wypadku stref leśnych: nazwy kulturowe, związane ze specyfiką terenu (Brodeczek, Rajszczok), zajęciem ludności (Bażanciarnia, Gichta, Grobla), typem osadnictwa (Statki), typem/charakterem pierwotnie zastanej roślinności (Dębina, Goik, Jesionek, Osiniok, Rosohocz), nazwiskiem/przezwiskiem pierwszego właściciela (Baraniok, Kłajok); - w wypadku wzniesień: nazwa fizjograficzna związana z brakiem roślinności (Góra Łysówka). Występuje stosunkowa duża ilość nazw związanych z hydrosferą w tym: pochodzące od nazwiska/przezwiska pierwszego właściciela

(Śmieszek, Kuczerok?, Kleszczowiak), łączące się ze specyfiką terenu lub występowaniem pokrywowych rud żelaza (rzeka Ruda).

Spośród wymienionych nazw kilka zanotowano już w średniowiecznych źródłach pisanych: Żory (1258), Brodek (ok. 1300), Rogoźna (ok. 1300), Rój (ok. 1300), Osiny (1321). Wspomnieć tu należy również o trudnych do identyfikacji miejscowościach, notowanych w źródłach pisanych około 1300 r. (ich pozostałości mogą znajdować się na terenie obecnej gminy), uznawanych przez niektórych badaczy za tzw. wsie zaginione: *Sasów (Sassov)* - por. wyżej Szoszowy i przypis 6, *Styrnadło (apud Styrnadlonem)* i *Friczkona (Friczkonis villa)*.

Uwzględniając istnienie do dzisiaj kilku nazw odnoszących się do krajobrazu - głównie leśnego, warto zwrócić uwagę, iż wg Idziego Panica obszar kasztelani raciborskiej w późnym średniowieczu (XIV-XV w.) był w znacznym stopniu pokryty zwartą puszcza, z punktowo występującymi wsiami (Panic 1992, ryc. 12). Lasy te w znacznym stopniu zostały wycięte co najmniej poczynając od XVIII w., w związku z zapotrzebowaniem na paliwo dla celów hutniczych (produkcja szkła, żelaza), później przemysłu węglowego. W świetle dostępnych danych wydaje się, iż nazwy zwłaszcza Żor, Rogoźnej, Roju, Osin, może też nazwa Szoszowy wywodzą się ze średniowiecza (XIII-XIV w.). Niewątpliwie do starszych zalicza się również tzw. patronimiczne (odojcowskie) lub dzierżawcze, np. Baranowice (1484). Niektóre z toponimów rzucają światło na zajęcia ludności w okresie wczesnohistorycznym: poza uprawą ziemi i hodowlą przypuszczalnie trudniła się ona produkcją wyrobów „z wikliny”; nazewnictwo co najmniej nowożytnie wskazuje również na gospodarkę leśną, hutnictwo żelaza¹⁰ i młynarstwo⁸. Należy zwrócić uwagę, iż aktualne zróżnicowanie gatunkowe drzewostanu połaci leśnych odbiega od nazewnictwa, co jest jednym z argumentów wskazujących na ich antropogeniczne pochodzenie. Zwraca przy tym uwagę brak nazw licznych drobnych cieków (a nawet oczek wodnych) na przeglądanych mapach. Pojawia się tu pytanie o pochodzenie surowca (rudy), a także charakter produkcji, również skala i zapotrzebowanie na paliwo (drewno), co z pewnością wpływało na antropogenezę krajobrazu.

ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH

Zgodnie z zapisami ustawy zabytki wpisane do ksiąg inwentarzowych muzeum nie są przedmiotem GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Na terenie Żor znajduje się Muzeum Miejskie prowadzące szeroką działalność związaną z popularyzacją i upowszechnianiem wiedzy o historii miasta.

EKSPONATY ZNAJDUJĄCE SIĘ W DZIALE KULTURY I HISTORII REGIONU MUZEUM MIEJSKIEGO W ŻORACH

W dziale głównym Muzeum Miejskiego w Żorach znajduje się ponad 1800 eksponatów z dziedziny sztuki, militariów, historii i etnografii.

W kategorii sztuka, Muzeum Miejskie posiada około 100 obrazów, rzeźb oraz innych eksponatów o charakterze zarówno sakralnym, jak i świeckim. Do najcenniejszych obrazów należą: Obraz Jana Gajdy z 1864 r. „Wniebowzięcie Matki Boskiej”, znajdujący się w kapliczce w dzielnicy Żor, Rowniu i „Córka wizytatora” Franza Bimlera namalowana w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

W kategorii etnografia Muzeum Miejskie zgromadziło ok. tysiąca eksponatów pochodzących z pierwszej połowy XX wieku wykorzystywanych w dawnym gospodarstwie rolnym: narzędzia i maszyny rolnicze, naczynia, umeblowanie dawnej chaty śląskiej.

Osobną grupą zabytków są narzędzia i maszyny rzemieślnicze pochodzące z końca XIX i pierwszej połowy XX wieku: warsztat i narzędzia szewskie, 3 magle, warsztat ciesielski.

W kategorii militaria zgromadzonych zostało kilka sztuk uzbrojenia strzeleckiego z okresu II wojny światowej: niemiecki karabinek szturmowy Stg 44, radziecki pistolet maszynowy PPSz 41, austriacki karabin manlicher – carcano, destrukty karabinka Mauser oraz rewolweru nagant, Muzeum posiada też kilkanaście łusek po pociskach artyleryjskich z okresu II wojny światowej, m.in. z kalibru 75 mm do armaty typu Schneider, będącej na wyposażeniu jednostki artylerii WP stacjonującej w Żorach przed II wojną światową.

W kategorii historia najcenniejszym pod względem historycznym eksponatem jest kamienna płyta nagrobna z początku XVII pochodząca ze zlikwidowanego miejsca pochówków wokół kościoła farnego pw. Św. Św. Filipa i Jakuba, przedstawiająca zmarłe w wieku kilku lat rodzeństwo: Jana i Ewę. Wokół płaskorzeźby znajduje się napis w języku morawskim. Cennymi zbiorami są także: kolekcja kilkuset tzw. banknotów namiastkowych z okresu 1918 – 1922 z terenu Górnego Śląska oraz kolekcja pocztówek z okresu 1890 – 1940 pokazująca miasto Żory.

DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Niematerialnymi elementami dziedzictwa kulturowego jest historyczne nazewnictwo. Nazwy geograficzne (rzeki, potoki, nazwy miejscowości i ich dzielnic) i nazwy własne (nazwy ulic i placów, nazwy budynków, miejskich uroczystości, czy regionalnych wyrobów) są niejednokrotnie nośnikami tradycji, świadectwem minionych pokoleń oraz historii i wielokulturowości regionu. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 9 ust. 2) daje możliwość ochrony powyższych nazw geograficznych, historycznych i tradycyjnych związanych z zabytkiem.

Niewiele spośród rzemiosł charakterystycznych dla miasta jest kultywowanych do dziś z racji rozwoju produkcji przemysłowej.

Realizowana na terenie Żor działalność związana z kultywowaniem i propagowaniem tradycji historycznej regionu przybiera różne formy. Ważnym elementem dziedzictwa niematerialnego w Żorach jest tradycja tzw. Święta Ogniewego. To unikatowe lokalne święto miejskie i kościelne obchodzone jest od 1702 roku na pamiątkę wielkiego pożaru, który strawił miasto. Corocznie 11 maja dnia po mszy w parafii pw. św. św. Filipa i Jakuba zgromadzona ludność wyrusza z pochodniami w błagalnej procesji ulicami miasta, by uchronić je od kolejnych pożarów. Corocznie w mieście odbywa się Jarmark Władysławowski nawiązujący do tradycji i średniowiecznego rodowodu miasta.

Tradycję regionalną na terenie dzielnic kultywują także działające zespoły artystyczne: Osiny, Jagoda, Rojanki, Małe Rojanki, mające w programie tańce i pieśni ludowe, a także organizacje społeczne i amatorskie zespoły artystyczne. Wiodącą rolę wśród organizacji ma Towarzystwo Miłośników Miasta Żory, które we współpracy z Muzeum Miejskim prowadzi badania na temat historii miasta i sukcesywnie wydaje kolejne opracowania na temat historii miasta i sukcesywnie wydaje kolejne opracowania dotyczące dziejów miasta.

Działające przy Muzeum Miejskim Żorskie Centrum Regionalne prowadzi dla dzieci i młodzieży lekcje regionalizmu ucząc regionalnych zwyczajów i obrzędów. Corocznie ŻCR odwiedza przeszło 10 tys. uczniów.

6.2.

ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY

Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków (art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków wydając decyzję administracyjną. Do rejestru może być wpisane również otoczenie zabytku rejestrowego, nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2).

ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU „A” ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

L P.	OBIEKT	ADRES	JEDNOSTKA ADMIN.	NUMER I DATA WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW	CZAS POWSTANIA STYL
1	MURY OBRONNE-ZACHOWANE FRAGMENTARYCZNIE WZDŁUŻ ULICY OGRODOWEJ I MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH		ŻORY - MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/574/66 16 II 1966	Z XIV WIEKU GOTYCKIE
2	UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA ŻORY GRANICE OCHRONY OBEJMUJĄ CAŁOŚĆ ZESPOŁU URBANISTYCZNEGO, ZAMKNIĘTEGO ULICAMI: BISKUPA, OGRODOWĄ, MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH I NERLICHA		ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/585/66 16 II 1966	
3	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTYCH FILIPA I JAKUBA	ULICA GARNCARSKA 16	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/573/66 16 II 1966	Z XV WIEKU GOTYCKI
4	PLEBANIA PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM POD WEZWANIEM ŚWIĘTYCH FILIPA I JAKUBA	ULICA GARNCARSKA 16	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/575/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU KLASYCYSTYCZNA

5	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	RYNEK 12	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/576/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
6	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	RYNEK 23	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/577/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU ZNISZCZONY W 1945 ROKU I ODBUDOWANY
7	BUDYNEK MIESZKALNY	UL SZEROKA 7 (DAWNA ULICA ARMII CZERWONEJ)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	578/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
8	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA SZEROKA 12 (DAWNA ULICA ARMII CZERWONEJ)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/579/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
9	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA SZEROKA 14 (DAWNA ULICA ARMII CZERWONEJ)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/580/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
10	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA SZEROKA 16 (DAWNA ULICA ARMII CZERWONEJ)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/581/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
11	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA SZEROKA 20 (DAWNA ULICA ARMII CZERWONEJ)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/582/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
12	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA BRAMKOWA 1	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/583/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
13	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA DWORCOWA 1	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/584/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU KLASYCYSTYCZNY
14	SZKOŁA MUZYCZNA	ULICA DWORCOWA 6	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/174/06 20 II 2006	Z XIX WIEKU
15	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA MURARSKA 11	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/586/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
16	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA MURARSKA 13	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/587/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
17	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA MURARSKA 19	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/588/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU

18	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA MURARSKA 35	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/590/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
19	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA MURARSKA 37	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/591/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU
20	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA SZEPTYCKIEGO 6	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/592/66 16 II 1966	OKOŁO POŁOWY XIX WIEKU BEZ WYRAŹNYCH CECH STYLOWYCH
21	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA SZEPTYCKIEGO 9	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/593/66 16 II 1966	Z XIX WIEKU KLASYCYSTYCZNY
22	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA SZEPTYCKIEGO 4 (RÓG ULICY KACZEJ)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/604/66 17 III 1966	Z XIX WIEKU KLASYCYSTYCZNY
23	BUDYNEK	ULICA SZEPTYCKIEGO 12	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/1547/94 3 X 1994	Z XIX WIEKU
24	KAPLICA PRZYDROŻNA	ULICA RYBNICKA ROWIEŃ	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/601/66 17 III 1966	Z XIX WIEKU BAROKOWO- KLASYCYSTYCZNA
25	PAŁAC	ZAMKOWA	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/542/66 16 II 1966	Z XVII WIEKU, ROZBUDOWANY W XIX PÓŻNOKLASYCYSTYCZ- NY
26	PAŁAC (ZAMIESZKAŁY)	ULICA WODZISŁAWSKA 111	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/155/94 23 XII 1994	Z KOŃCA XIX WIEKU W STYLU HISTORYCZNYM Z ELEMENTAMI NEOKLASYCYZMU
27	KOŚCIOŁ EWANGELICKO- AUGSBURSKI ZESPÓŁ ZABUDOWY	ULICA OSIŃSKA/ KOŚCIUSZKI (WJAZDOWA)	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/98/03 7 XI 2003	KOŚCIOŁ- 1929-31 MODERNIZM, NEOBAROK, PARAFIA- 1907, STYL HISTORYCZNY, STYL NARODOWY
28	BUDYNEK ADMINISTRACYJNO- USŁUGOWY (MIEJSKI OŚRODEK KULTURY)	ULICA DOLNE PRZEDMIEŚCIE 1	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/169/06 20 II 2006	1954-1956 NEORENESANS

29	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA DOLNE PRZEDMIEŚCIE 5	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/170/06 20 II 2006	2 POŁOWA XIX WIEKU, EKLEKTYZM Z ELEMENTAMI NEOMANIERYZMU
30	ZESPÓŁ ZABUDOWY: -BUDYNEK MIESZKALNY (WILLA HERINGA) -ALTANA -OGRÓD -OGRODZENIE	ULICA MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 32	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/171/06 20 II 2006	WILLA- 1908 ELEMENTY HISTORYZMU I NEOMANIERYZMU ALTANA- NEOMANIERYZM
31	BUDYNEK MIESZKALNY	ULICA SZEROKA 7 A	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/172/06 20 II 2006	POŁOWA XVIII WIEKU
32	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA SZEROKA 8	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/173/06 20 II 2006	3 ĆW. XIX WIEKU
33	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	ULICA RYNEK 1	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	A/500/66 2 XI 1966	XIX WIEK

ZABYTKI RUCHOME WPISANE DO REJESTRU „B” ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

1	PORTAL I DRZWI WEJŚCIOWE	ULICA SZEPTYCKIEGO 4	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	B/571/82 04.11.1982	-
2	PORTAL I DRZWI WEJŚCIOWE	ULICA SZEPTYCKIEGO 4	ŻORY MIASTO ŻORY POWIAT ŻORY	B/572/82 04.11.1982	-

PROGRAM NIE ZAWIERA WYKAZU OBIEKTÓW RUCHOMYCH ZABYTKÓW REJESTROWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA OBSZARZE GMINY ŻORY /wykaz taki prowadzi Rejestrem WUOZ Katowice/.

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW

Przekazaną przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków listę obiektów przyjęto za podstawę opracowania niniejszego programu. Dokonano przeglądu obiektów zawartych w spisie i zweryfikowano listę obiektów. Część obiektów została skreślona z poprzedniego wykazu stanowiącego załącznik do GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2008-2012 ze względu na utratę waloru, fatalny stan techniczny lub ich wyburzenie.

Utworzono nowy wykaz obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków wraz z propozycją form ich ochrony. Całościowy spis obiektów zamieszczono w ANEKSIE NR1 do niniejszego programu.

WYKAZ OBIEKTÓW NIERUCHOMYCH OBJĘTYCH GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW

Lp.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WALORYZACJA
1	UKŁAD PRZESTRZENNY MIASTA LOKACYJNEGO „CWAŁ STARÓWKI”	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, DOLNE PRZEDMIEŚCIE, PSZCZYŃSKA, HULOKI, STODOLNA, AL. NIEPODLE GŁOŚCI	DOBRY ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
2	MURY OBRONNE	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, DOLNE PRZEDMIEŚCIE, PSZCZYŃSKA, BISKUPA, OGRODOWA	DOBRY ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
3	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. A. BISKUPA 2	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
4	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. BOGUSZOWICKA 45	ŚREDNI ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
5	ZESPÓŁ BUDYNKÓW DAWNEJ FABRYKI ROWERÓW	UL. BORYŃSKA 7	ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY

6	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. BRAMKOWA 1	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
7	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. BRAMKOWA 2	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
8	ZESPÓŁ DWORKU I FOLWARKU	UL. BRODECKA 16/ ŚWIERKLAŃSKA	ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
9	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. CHOPINA 4	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
10	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DĘBOWA 04-06	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
11	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DĘBOWA 13	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
12	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE 1	BARDZO DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
13	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE 2	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
14	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE 5	BARDZO DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
15	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 1	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
16	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 5	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
17	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ DAWNA „WILLA SZCZEPANÓW”	UL. DWORCOWA 6	BARDZO DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
18	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 7	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY

19	BUDYNEK MIESZKALNY DAWNA „WILLA NERLICHÓW”	UL. DWORCOWA 8	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
20	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 9	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
21	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 11	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
22	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 12	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
23	BUDYNEK HANDLOWO- USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 13	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
25	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DWORCOWA 31	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
25	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DWORCOWA 33	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
26	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. DWORCOWA 35	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
27	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. FABRYCZNA 8	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
28	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. GARNCARSKA 5	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
29	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. ŚW. FILIPA I JAKUBA	UL. GARNCARSKA 16	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
30	PLEBANIA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. ŚW. FILIPA I JAKUBA	UL. GARNCARSKA 16	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
31	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. GARNCARSKA 22	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY

32	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. GARNCARSKA 26	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
33	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. GÓRNE PRZEDMIEŚCIE 2	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
34	BUDYNEK USŁUGOWY „BIES”	UL. KASZTANOWA 15	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
35	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ (KINO)	UL. KOŚCIUSZKI 3	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
36	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. KOŚCIUSZKI 9	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
37	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. KOŚCIUSZKI 12-14	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
38	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. KOŚCIUSZKI 18	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
39	KAMIENICA MIESZKALNA „BAJGLÓWKA”	UL. KOŚCIUSZKI 22	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
40	BUDYNEK DWORCA PKP W BARANOWICACH	UL. KOŚCIUSZKI 105	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
41	KOŚCIÓŁ PARAFII EWANGELICKO-AUGSBURSKIEJ	UL. KOŚCIUSZKI-OSIŃSKA 4	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
42	BUDYNEK PROBOSTWA PARAFII EWANGELICKO-AUGSBURSKIEJ	UL. NOWA KOŚCIUSZKI	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY

43	BUDYNEK DAWNEJ SZKOŁY PRZY PARAFII EWANGELICKO-AUGSBURSKIEJ	UL. OSIŃSKA 2	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
44	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. KOSZAROWA 1-3	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
45	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. KOSZAROWA 4	ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
46	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 5	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
47	BUDYNEK MIESZKALNY „WILLA HERINGA”	UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 32	BARDZO DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
48	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 44	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
49	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIARKI 6	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
50	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIARKI 13	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
51	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIARKI 17	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
52	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 2	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
53	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 4	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
54	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 7A	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY

55	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 15	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
56	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. MIKOŁOWSKA 20	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
57	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 37 (D. LEŚNICZÓWKA)	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
58	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MONIUSZKI 24-24A/ GARNCARSKA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
59	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MONIUSZKI 26 GARNCARSKA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
60	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MONIUSZKI 28-28D	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
61	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 1	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
62	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 11	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
63	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 13	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
64	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 15	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
65	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 17	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
66	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 19	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
67	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 35	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY

68	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 37	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
69	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 41	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
70	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 4	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
71	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 6	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
72	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 10	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
73	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 12	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
74	BUDYNEK MIESZKALNY DAWNE WIĘZIENIE	UL. POWSTAŃCÓW 2-2A	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
75	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PSZCZYŃSKA 2-4-6	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
76	KAMIENICA MIESZKALNA	UL. PSZCZYŃSKA 9	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
77	BUDYNEK MIESZKALNY ZABUDOWANIA GOSPODARCZE	UL. PSZCZYŃSKA 57	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
78	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ROLNICZA 5	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
79	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ROLNICZA 13	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
80	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ KLASZTOR SIÓSTR BOROMEUSZEK	UL. RYBNICKA 17	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY

81	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 66A	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
82	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 107	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
83	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 138	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
84	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 153	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
85	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 169	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
86	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. RYBNICKA 224	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
87	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY -ŚWIETLICA	UL. RYBNICKA 249	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
88	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. RYNEK 1	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
89	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. RYNEK 2	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
90	KAMIENICA MIESZCZAŃSKA- MIESZKALNO-USŁUGOWA	UL. RYNEK 3	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
91	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. RYNEK 9	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
92	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. RYNEK 10	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
93	KAMIENICA MIESZKALNA	UL. RYNEK 11	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY

94	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. RYNEK 12	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
95	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. RYNEK 23	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
96	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. RYNEK 24	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
97	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 4	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
98	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 6	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
99	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 9	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
100	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 11	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
101	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 12	ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
102	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 14	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
103	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 19	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
104	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 27	ŚREDNI ZŁY	WALOR ZABYTKOWY

105	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 31	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
106	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 7	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
107	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 7A	ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
108	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 8	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
109	KAMIENICA MIESZKALNO-USŁUGOWA	UL. SZEROKA 10	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
110	KAMIENICA MIESZKALNO-USŁUGOWA	UL. SZEROKA 11	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
111	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 12	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
112	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 14	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
113	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 15	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
114	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 16	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
115	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 20	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
116	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 28	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY

117	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 33	ŚREDNI ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
118	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 37	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
119	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 78	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
120	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 95	ŚREDNI ZŁY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
121	BUDYNEK MIESZKALNY DAWNY PAŁAC I ZABUDOWANIA FOLWARKU	UL. WODZISŁAWSKA 111	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
122	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 134	ŚREDNI	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
123	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 170	DOBRY/ ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
124	BUDYNEK USŁUGOWY PRZEDSZKOLE	UL. WODZISŁAWSKA 300	DOBRY/ ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
125	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WYSOKA 2	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
126	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WYSOKA 10	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
127	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WYSOKA 11	DOBRY	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY
128	ZESPÓŁ PAŁACOWO- PARKOWY	UL. ZAMKOWA	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
129	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ZGAŚLIKA 1	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
130	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ZGAŚLIKA 3	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY

WYKAZ OBIEKTÓW RUCHOMYCH OBJĘTYCH GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW

LP.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WALORYZACJA
1.	KRZYŻ	UL. BORYŃSKA 4-6	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
2	CMENTARZ WYZNANIA MOJŻESZOWEGO PARK KULTUROWY	UL. CMENTARNA	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
3.	KRZYŻ DREWNIANY	DĘBOWA/ MIARKI	ŚREDNI	WALOR KULTUROWY
4	KRZYŻ- KAMIENNY	FOLWARECKA /PAŁKI	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
5	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	GARNCARSKA 16	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
6	KRZYŻ POKUTNY	GARNCARSKA 16	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
6	KAPLICZKA ARCHITEKTONICZ NA	GŁÓWNA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
7.	KRZYŻ KAMIENNY	GŁÓWNA 60	DOBRY	WALOR KULTUROWY
8	KRZYŻ- KAMIENNY	GRANICZNA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
9	KAPLICZKA ARCHITEKTONICZ NA	KASZTANOWA/ TĘCZOWA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
10	KRZYŻ- KAMIENNY	KŁOKOCIŃSKA/ WODZISŁAWSKA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY

11	ZESPÓŁ CMENTARZA	UL. KS. KLIMKA- GARNCARSKA- MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
12	KRZYŻ KAMIENNY	KOŚCIUSZKI	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
13	KRZYŻ- KALWARIA	KOŚCIUSZKI 18	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
14	KRZYŻ- KALWARIA	KOŚCIUSZKI 77	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
15	KRZYŻ KAMIENNY	KOŚCIUSZKI/ WJAZDOWA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
16	KAPLICA ARCHITEKTONICZ NA- „KOŚCIÓLEK”	UL. MURARSKA	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
17	KRZYŻ KAMIENNY	PSZCZYŃSKA	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
18	KRZYŻ KAMIENNY	PSZCZYŃSKA/ BISKUPA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
19	KRZYŻ KAMIENNY	PSZCZYŃSKA/ KLESZCZOWSKA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
20	KRZYŻ KAMIENNY	PSZCZYŃSKA/ ZASTAWA	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
21	KRZYŻ KAMIENNY	PUKOWCA 41	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
22	KRZYŻ KAMIENNY	PUKOWCA 60	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
23	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	PUKOWCA 63	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
24	KRZYŻ KAMIENNY	REJA/ WŁOŚCIAŃSKA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
25	KRZYŻ KAMIENNY	RYBNICKA 62	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
26	KAPLICA MARYJNA SŁUPOWA	RYBNICKA 157	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY

27	KRZYŻ KAMIENNY	UL. RYBNICKA 224	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
28	KAPLICZKA ARCHITEKTONICZNA	RYBNICKA/ REJA	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
29	FIGURA ŚW. JANA NEPOMUCENA	RYNEK	ŚREDNI/ ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
30	KAPLICA ARCHITEKTONICZNA	UL. STAROWIEJSKA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
31	KAPLICA ŚW. JANA NEPOMUCENA	SZKOLNA 42	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
32	KRZYŻ KAMIENNY	UL. SZKOLNA 61	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
33	FIGURA ŚW. JANA NEPOMUCENA	UL. SZOSZOWSKA 13	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
34	KAPLICA MARYJNA SŁUPOWA	UL. SZOSZOWSKA 35	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
35	KRZYŻ KAMIENNY	UL. USTRONNA 1	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
36	KRZYŻ KAMIENNY	WODZISŁAWSKA 17	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
37	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	WODZISŁAWSKA 78	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
38	KRZYŻ POKUTNY	WODZISŁAWSKA 87	ZŁY	WALOR ZABYTKOWY
39	KRZYŻ KAMIENNY	WODZISŁAWSKA 108	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
40	KAPLICA ARCHITEKTONICZNA	WODZISŁAWSKA 314	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY
41	KAPLICA ARCHITEKTONICZNA	WODZISŁAWSKA/ CHOPINA	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY

42	KAPLICZKA NADRZEWNA „DĄB MARYJNY”	UL. WOLNOŚCI	ŚREDNI	WALOR KULTUROWY
43	KAPLICA MARYJNA CEGLANA	UL. ZOSTAWA 19	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
44	KRZYŻ KAMIENNY	UL. ZOSTAWA 29	ŚREDNI	WALOR ZABYTKOWY
45	BUNKIER - ELEMENT SYSTEMU WAROWNEGO GÓRNYŚLĄSK	UL. SZCZEJKOWICKA	DOBRY	WALOR ZABYTKOWY

OBSZARY ZABYTKOWE DLA KTÓRYCH OPRACOWANO KARTY EWIDENCYJNE

Pełny opis granic obszaru oraz przedmiot ochrony oraz granice obszaru wraz z uzasadnieniem zakresu ochrony i dokumentacją zdjęciową znajduje się w karcie. Karta stanowi część gminnej ewidencji zabytków.

WYKAZ KART OBSZARÓW ZABYTKOWYCH GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

LP	OBSZAR	NUMER OBSZARU	OPIS GRANIC OBSZARU / ulice w obszarze /
1	ŻORY- CENTRUM	NUMER 1	OWAŁ OGRANICZONY ULICAMI DOLNE PRZEDMIEŚCIE, MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, GÓRNE PRZEDMIEŚCIE, OGRODOWĄ I BISKUPA
2	ŻORY- CENTRUM	NUMER 2	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, TRAUGUTTA I RYBNICKA, WODOCIĄGOWA
3	ŻORY- CENTRUM	NUMER 3	DWORCOWA, MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH DOLNE PRZEDMIEŚCIE, POWSTAŃCÓW, TRAUGUTTA
4	ŻORY- CENTRUM	NUMER 4	DWORCOWA, POWSTAŃCÓW
5	ŻORY- CENTRUM	NUMER 5	DWORCOWA, PSZCZYŃSKA
6	ŻORY- CENTRUM	NUMER 6	KOŚCIUSZKI, BISKUPA, PSZCZYŃSKA

7	ŻORY- CENTRUM	NUMER 7	KOŚCIUSZKI, OSIŃSKA NOWA , STODOLNA
8	ŻORY- CENTRUM	NUMER 8	SMUTNA NOWA PRAWNICZA
9	ŻORY- CENTRUM	NUMER 9	KOŚCIUSZKI, GÓRNE PRZEDMIEŚCIE, OGRODOWĄ
10	ŻORY- CENTRUM	NUMER 10	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, WOJSKA POLSKIEGO, GÓRNE PRZEDMIEŚCIE
11	ŻORY- CENTRUM	NUMER 11	RYBNICKA MĘCZENNIKÓW, OŚWIĘCIMSKICH, AL. WOJSKA POLSKIEGO
12	ŻORY- ROGOŻNA	NUMER 12	WODZISŁAWSKA 111
13	ŻORY- BARANOWICE	NUMER 13	ZAMKOWA, LIPOWA
14	ŻORY ROWIEŃ-FOLWARKI	NUMER 14	ROLNICZA
15	ZORY-RÓJ	NUMER 15	BRODECKA, ŚWIERKLAŃSKA
16	ŻORY ROWIEŃ-FOLWARKI	NUMER 16	KASZTANOWA
17	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 17	FABRYCZNA, DWORCOWA
18	ŻORY-BARANOWICE	NUMER 18	KOŚCIUSZKI
19	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 19	DĘBOWA, CMENTARNA
20	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 20	WOLNOŚCI- PARK STRZELNICA
21	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 21	WOLNOŚCI -ALEJA DĘBOWA
22	ŻORY OSINY	NUMER 22	GŁÓWNA
23	ŻORY ROWIEŃ-FOLWARKI	NUMER 23	RYBNICKA WIEJSKA REJA
24	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 24	MIARKI, DEBOWA , LEŚNA TOPOŁOWA, FABRYCZNA

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WRAZ ZE ZNALEZISKAMI NA OBSZARZE ŻOR

Lp.	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	NR STANOWISKA NA RYSUNKU	ZNALEZISKO	CHRONOLOGIA
OBSZAR AZP 103-44				
1	ORY – STARE MIASTO	103-44/1	fragm. ceramiki fr. przedmiotów metalowych	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
2	ŻORY – STARE MIASTO	103-44/2	1 topór kamienny	OKRES NOWOŻYTNY
3	ŻORY - RÓJ	103-44/3	fragmenty ceramiki	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
4	ŻORY - RÓJ	102-44/46	1 odłupek kamienny 2 fr. ceramiki 1 fr. ceramiki 6 fr. ceramiki	EPOKA KAMIENIA OKR. WPŁYWÓW RZY
OBSZAR AZP 102-44				
5	ŻORY - FOLWARKI	102-44/4	odłupek (krzemień)	EPOKA KAMIENIA
6	ŻORY - FOLWARKI	102-44/5	łuszcza (krzemień)	EPOKA KAMIENIA – WCZESNA EPOKA BRAZU
7	ŻORY - FOLWARKI	102-44/6	rdzeń jednopiętowy (krzemień)	EPOKA KAMIENIA
8	ŻORY - FOLWARKI	102-44/7	odłupek (krzemień) ułamek naczynia glinianego 2 ułamki naczyń glinianych 11 ułamków naczyń glinianych 16 ułamków naczyń glinianych	EPOKA KAMIENIA, PRADZIEJE (?), WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (?), PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
9	ŻORY - FOLWARKI	102-44/8	2 odłupki (krzemień) ułamek naczynia glinianego	EPOKA KAMIENIA NOWOŻYTNOŚĆ
10	ŻORY - FOLWARKI	102-44/9	okruch negatywowy	EPOKA KAMIENIA
11	ŻORY - FOLWARKI	102-44/10	3 ułamki naczyń glinianych 8 ułamków naczyń glinianych	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
12	ŻORY - FOLWARKI	102-44/11	okruch negatywowy 6 ułamków naczyń glinianych	EPOKA KAMIENIA, PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE- NOWOŻYTNOŚĆ
13	ŻORY - FOLWARKI	102-44/12	1 fragm. kafla i ułamek naczynia glinianego	NOWOŻYTNOŚĆ

14	ŻORY - FOLWARKI	102-44/13	odłupek (krzemień) 3 ułamki naczyń glinianych 4 ułamki naczyń glinianych 14 ułamków naczyń glinianych	EPOKA KAMIENIA, PRADZIEJE, PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
15	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/14	rdzeń jednopiętowy (krzemień) 2 odłupki i wiórowiec ułamek naczynia glinianego ułamek naczynia glinianego 3 ułamki naczyń glinianych	NEOLIT (?), OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH (?) PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
16	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/15	8 ułamków naczyń glinianych	NOWOŻYTNOŚĆ
17	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/16	Rdzeń zaczątkowy, odłupek, rylec węglowy, zgrzebło poprzeczne ułamek naczynia glinianego	EPOKA KAMIENIA – WCZESNA EPOKA BRAZU, PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
18	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/17	3 ułamki naczyń glinianych 17 ułamków naczyń glinianych	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
19	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/18	odłupek (krzemień) 5 ułamków naczyń glinianych	EPOKA KAMIENIA NOWOŻYTNOŚĆ
20	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/19	5 ułamków naczyń glinianych 11 ułamków naczyń glinianych	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
21	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/20	3 ułamki naczyń glinianych 17 ułamków naczyń glinianych	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
22	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/21	szczątkowy rdzeń wielopiętowy 7 ułamków naczyń glinianych 6 uł. naczyń glin.	EPOKA KAMIENIA PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
23	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/22	rylec węglowy ułamek naczynia glinianego, 7 ułamków naczyni glinianych	EPOKA KAMIENIA, PRADZIEJE (?), PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

24	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/23	3 ułamki naczyń glinianych 6 ułamków naczyń glinianych	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
25	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/24	ułamek naczynia glinianego odłupek (krzemień) ułamek naczynia glinianego 2 ułamki naczyń glinianych	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EPOKA KAMIENIA PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
26	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/25	7 ułamków naczyń glinianych ułamek naczynia glinianego	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
27	ŻORY - WYGODA	102-44/26	4 ułamki naczyń glinianych 7 uł. naczyń glin.	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
28	ŻORY - WYGODA	102-44/27	3 ułamki naczyń glinianych	NOWOŻYTNOŚĆ
29	ŻORY - WYGODA	102-44/28	ułamek naczynia glinianego 2 uł. naczyń glin.	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
30	ŻORY - WYGODA	102-44/29	ułamek naczynia glinianego	PRADZIEJE (?)
31	ŻORY - WYGODA	102-44/30	2 ułamki naczyń glinianych 3 uł. naczyń glin. 5 uł. naczyń glin.	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (?) PÓŻNE ŚREDNIOW., NOWOŻYTNOŚĆ
32	ŻORY - WYGODA	102-44/31	12 ułamków naczyń glinianych 21 ułamków naczyń glinianych	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
33	ŻORY - WYGODA	102-44/32	3 ułamki naczyń glinianych	NOWOŻYTNOŚĆ
34	ŻORY - WYGODA	102-44/33	4 ułamki naczyń glinianych	NOWOŻYTNOŚĆ
35	ŻORY - WYGODA	102-44/34	odłupek – zatępiec ułamek naczynia glinianego 2 ułamki naczyń glinianych 7 ułamków naczyń glinianych 21 ułamków naczyń glinianych	EPOKA KAMIENIA – WCZESNA EPOKA BRAZU, PRADZIEJE (?) WCZESNE ŚREDNIOWIECZE , PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ

36	ŻORY - WYGODA	102-44/35	3 ułamki naczyń glinianych 5 ułamków naczyń glinianych	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
37	ŻORY - WYGODA	102-44/36	3 ułamki naczyń glinianych 4 ułamki naczyń glinianych	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
38	ŻORY - WYGODA	102-44/37	nóż tylcowy	WCZESNA EPOKA BRĄZU
39	ŻORY - WYGODA	102-44/38	4 ułamki naczyń glinianych 11 ułamków naczyń glinianych	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, NOWOŻYTNOŚĆ
40	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/40	10 fr. ceramiki	OKRES NOWOŻYTNY
41	ŻORY - ROWIEŃ	102-44/41	1 fr. ceramiki 13 fr. ceramiki	PÓŹNE ŚREDNIOW. OKRES NOWOŻYTNY
OBSZAR AZP 103-45				
42	ŻORY - KLESZCZÓW	103-45/42	osada śląd osadnictwa	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, CZASY NOWOŻYTNE
43	ŻORY - KLESZCZÓW	103-45/43	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, CZASY NOWOŻYTNE
44	ŻORY - KLESZCZÓW	103-45/44	śląd osadnictwa osada	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE, CZASY NOWOŻYTNE
45	ŻORY - BARANOWICE	103-45/45	śląd osadnictwa	CZASY NOWOŻYTNE
OBSZAR AZP 103-43				
46	ŻORY	103-43/39	3 fr. ceramiki	OKRES NOWOŻYTNY

ZABYTKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA MIASTA

NAJCENNIJSZE ELEMENTY ZACHOWANEJ HISTORYCZNEJ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ UKŁADU LOKACYJNEGO

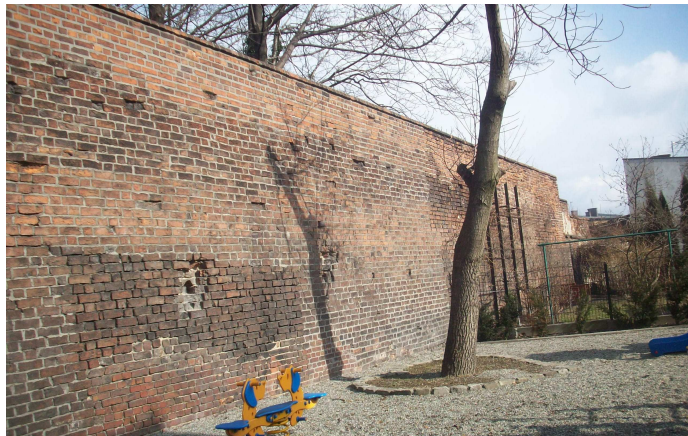
ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. APOSTOŁÓW FILIPA I JAKUBA WRAZ ZE STARYM CMENTARZEM PARAFIALNYM (w obecnej formie z 1824 r.)

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA IM. ZBAWICIELA I PARAFII EWANGELICKO – AUGSBURSKIEJ WRAZ Z CMENTARZEM PARAFIALNYM (FUNDACJA –1851R.)

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA IM. ZBAWICIELA I PARAFII EWANGELICKO – AUGSBURSKIEJ WRAZ Z CMENTARZEM PARAFIALNYM (FUNDACJA –1851R.)- BUDYNEK PLEBANI

MURY OBRONNE – ZACHOWANY CZYTELNY ZARYS OBWODU

UKŁAD URBANISTYCZNY STAREGO MIASTA ZABUDOWA ULICY SZEPTYCKIEGO

UKŁAD URBANISTYCZNY STAREGO MIASTA ZABUDOWA ULICY SZEROKIEJ

UKŁAD URBANISTYCZNY STAREGO MIASTA ZABUDOWA ULICY MURARSKIEJ

KAPLICA P.W. ŚW. JANA NEPOMUCENA, TZW. KOŚCIÓLEK UL MURARSKA

FRAGMENT ZABUDOWY RYNKU- KOŚCIÓŁ ZIELONOŚWIĄTKOWY

NAJCENNIJSZE OBIEKTY NA OBSZARZE MIASTA

PAŁAC W BARANOWICACH UL ZAMKOWA

DWOREK W ROGOŻNEJ UL WODZISŁAWSKA 111

BUDYNEK SZKOŁY MUZYCZNEJ UL DWORCOWA 6

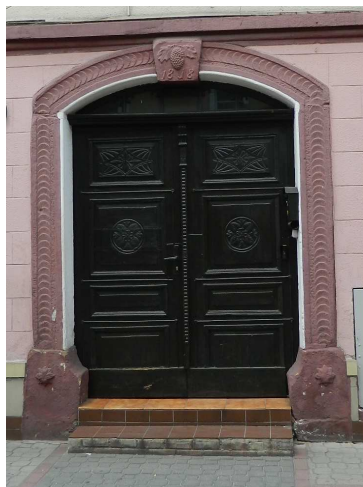
CHARACTERYSTYCZNE ELEMENTY DETALU ARCHITEKTONICZNEGO

PORTAL I DRZWI ul. SZEPTYCKIEGO 4

PORTAL I DRZWI KOŚCIÓŁ ZIELONOŚWIĄTKOWY RYNEK
PORTAL I DRZWI RYNEK 2

PORTAL I DRZWI ul. SZPTYCKIEGO 11
PORTAL I DRZWI PROBOSTWO KOŚCIOŁA FILIPA I JAKUBA ul. GARNCARSKA 16

CHARAKTERYSTYCZNE ELEMENTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

OBSZAR I OBIEKTY ZABUDOWY CEGLANEJ

Cegła jest typowym materiałem tych terenów używanych do budowy wszelkich obiektów. Kościół Filipa i Jakuba mury obronne funkcjonujące w tkance miasta od średniowiecza nadają jej specyficzny wygląd. Typowe było również połączenie cegły na elewacji z detalami wykonanymi z piaskowca (portale wejściowe, nadproża, gzymsy i dekoracje kamienne wokół okien na wielu kamienicach układu urbanistycznego.) Również czasy późniejsze przynoszą nowe obiekty, również przemysłowe, wykonane z cegły.

Charakterystyczny akcent w tkance miasta stanowią obiekty architektury ceglanej będące elementem zabudowy mieszkaniowej końca XIX wieku, początku XX wieku. Pojedyncze już niestety budynki rozproszone są wzdłuż ulic Rybnickiej, Wodzisławskiej, Pszczyńskiej to przede wszystkim przykłady zabudowy jednorodzinnej. Budynki są podobne pod względem bryły i formy a także materiału z którego są wykonane wraz z podobnymi typowymi dla regionu detalami, gzymsami, nadprożami murowanymi z cegły. Posiadają lub posiadały identyczną, charakterystyczną stolarkę okienną i drzwiową.

Duży, jednorodny pod względem materiału użytego do budowy obszar, na którym dominuje architektura ceglana i typowy dla niej detal elewacji zlokalizowany jest w okolicach ulic: Mikołowskiej, Miarki Piaskowej, Dębowej (KARTA OBSZARU NR 24). Choć obiekty w obszarze są zróżnicowane co do kształtu i gabarytów, mimo wszystko właśnie identyczny materiał pozwala odbierać je jako jednorodne. W celu zachowania takiego charakteru obszaru oraz wyglądu obiektów ochronie podlegać powinien przede wszystkim materiał i detal elewacji (zgodnie z wytycznymi na kartach ewidencyjnych) co skutkować może zakazem dociepleń budynków od zewnątrz a także zakazem tynkowania obiektów .

BUDYNKI Z CEGŁY ZLOKALIZOWANE PRZY ULICY WODZISŁAWSKIEJ

BUDYNKI Z CEGŁY ZLOKALIZOWANE PRZY ULICY RYBNICKIEJ

OBIEKTY CEGLANE W OBSZARZE NR 24

FOLWARKI

Fragmety dzisiejszych terenów miasta, ongiś terenów wokół miasta, stanowiły własność prywatną. Charakterystyczne do dziś, choć niejednokrotnie wymagające zabiegów konserwatorskich, są w obrazie dzielnic wille i folwarki właścicieli ziemskich. W Rogożnej – dworek Wodzisławska 111 (własność prywatna), w Rowniu-Folwarkach zabudowania folwarku i dworku z pomiędzy ulicami Reja i Rolniczą (własność prywatna), folwark i pałacyk w rejonie Brodeckiej, Świerklańskiej (własność prywatna), dworek przy ulicy Kasztanowej, Tęczowej (własność prywatna) i wreszcie pałac i park w Baranowicach (własność Gmina Żory). Zabudowania folwarczne przy obiektach mieszkalnych niewykorzystywane, niezagospodarowane i nie remontowane zazwyczaj niszczej.

FOLWARK ULICA BRODECKA /ŚWIERKLAŃSKA

„BIES” DWOREK

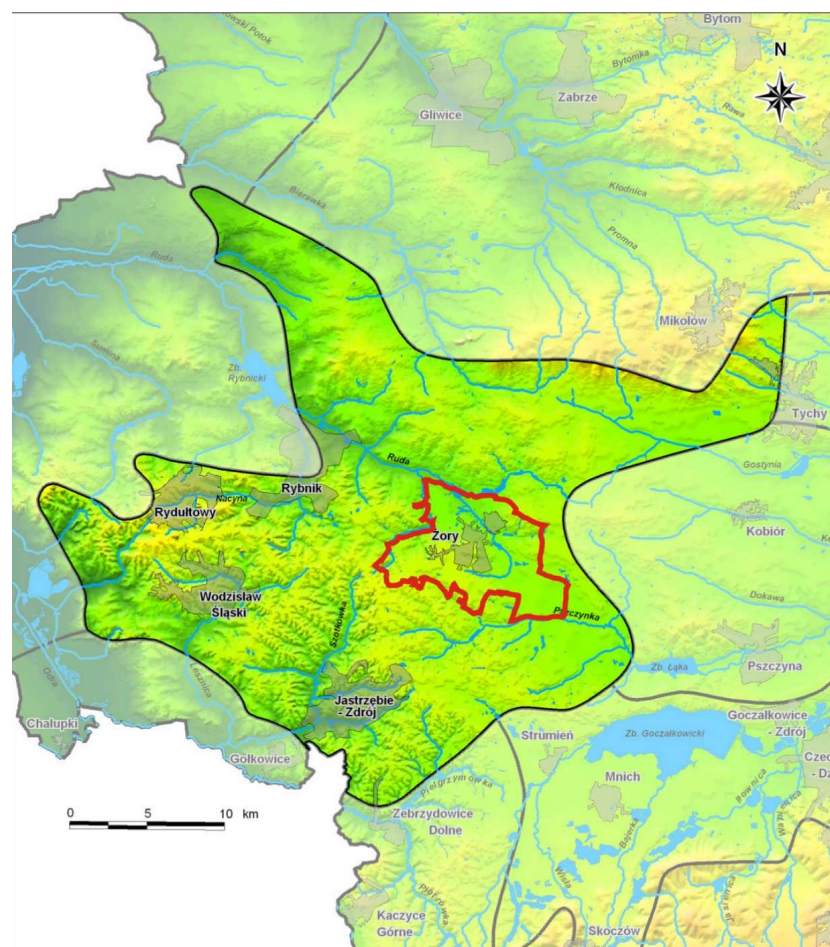
6.3

ARCHEOLOGIA

POŁOŻENIE GMINY ŻORY. PODSTAWOWE DANE GEOGRAFICZNE

Miasto i gmina Żory (na prawach powiatu) leżą w południowo-zachodniej części obecnego województwa śląskiego, przy czym centrum opisywanego terytorium wyznaczają współrzędne geograficzne: długość- $50^{\circ} 03' N$, szerokość - $18^{\circ} 42' E$. Od północy Żory sąsiadują z miastami i gminami Orzesze oraz Czerwionką- Leszczyny. Od wschodu z gminą Suszec, od południa z gminą Pawłowice, miastem Jastrzębie-Zdrój, od zachodu z gminą Świerklany oraz miastem i gminą Rybnik. Posiadając powierzchnię około 65km² (powyżej średniej w skali województwa). Gmina charakteryzuje się nieregularnym zarysem, wyznaczonym krętymi granicami. Jej terytorium rozciąga się równoleżnikowo na dystansie niespełna około 12,5 km, zaś południkowo nieco ponad około 9 km.

Pod względem geograficznym obszar gminy zawiera się w południowo-zachodniej części Płaskowyżu Rybnickiego, stanowiącego fragment Wyżyny Śląskiej (Kondracki 1998)- ryc. 1.

RYC. 1. USYTUOWANIE GMINY ŻORY W OBRĘBIE PŁASKOWYŻU RYBNICKIEGO

Wspomniany Płaskowyż budują skały karbonu, nakryte osadowymi utworami miocenu. Na stropie ostatnich z wymienionych zalegają pokrywy wodno-glacialne głównie zlodowacenia Sanu (ok. 700-400 tys. lat temu), w postaci żwirów i piasków czwartorzędowych o niewielkiej miąższości (rzędu 2-10 m; Cimała 1994, s. 14), ponadto gliny. Na sporej połaci Płaskowyżu występują również eoliczne utwory lessopodobne, podobnie datowane, choć nie wyklucza się, iż częściowo też młodsze - z doby vistulianu (ok. 120-10 tys. lat temu). W porównaniu z właściwymi lessami strefy podkarpackiej lub znajdującymi się na nieodległym Płaskowyżu Głubczyckim, posiadają one istotnie mniejszą zawartość węglanu wapnia. Pod względem morfologicznym cały opisywany obszar posiada powierzchnię falistą, z wyniesieniami rzędu do około 286 m n.p.m. w Rogoźnej (niektóre z wierzchołków są płaskie), będącymi fragmentami wydźwigniętej powierzchni zrównania. Centrum gminy jest związane generalnie z pradoliną i doliną rzeki Rudy, otoczonej terasami i wyniesieniami. Ich stoki są najczęściej strome, niekiedy porożcinane (parowami, wądołami), niekiedy z grzędami opadającymi do stref niżej położonych. Obecne są tu również suche doliny, a także związane z istniejącymi ciekami wodnymi (deniwelacje sięgają rzędu około 20-30 m). Obecnie cały teren jest przekształcony antropogenicznie, miejscami silnie, co można wiązać zwłaszcza z działalnością kopalnią i wydobywaniem węgla kamiennego. Oś hydrograficzną terenu stanowi rzeka Ruda – prawobrzeżny dopływ Odry, łącznej długości około 50 km (w granicach gminy ok. 10 km). Źródła wspomnianej rzeki znajduje się w południowej części Żor (dzielnice Baranowice, Osiny), również w położonej na wschód od Żor Rudziczce, mniej więcej na wysokości około 240 m n.p.m. Na różnych fragmentach jej przebiegu uchodzą do niej – w granicach gminy - liczne, bezimienne cieki; niektóre z nich przepływają przez małe zbiorniki i oczka wodne. Wody Rudy ze względu na zanieczyszczenia zaliczane są do pozaklasowych

W wielu rejonach obecnego terytorium gminy występują wody pokrywowe, w typie jezior i stawów. Wydaje się, iż są one pochodzenia antropogenicznego. Ich powstanie przypuszczalnie łączy się ze średniowieczną gospodarką stawowo-hodowlaną (być może cystersów z pobliskich Rud koło Raciborza, z pewnością mieszkańców i właścicieli Żor oraz dawnych wsi, -dzisiaj dzielnic miasta), istnieniem w czasach nowożytnych młynów wodnych a także nowożytnym i współczesnym przemysłem. Nie ulega przy tym wątpliwości, iż stosunki hydrograficzne na całym obszarze są obecnie silnie zmienione wskutek działalności człowieka (głównie wskutek kopalnictwa i melioracji). Pierwotnie dolina Rudy była zapewne silnie zabagniona i zatorfiona, co nie sprzyjało osadnictwu człowieka.

Występują tu zwłaszcza szare gleby tzw. leśne (płowe) typu lessivé, napiaskowe (w tym bielice i bielcowane), w dolinach rzecznych natomiast hydrolubne pedony pochodzenia aluwialnego i organicznego (bagienne, murszowe). Nie brak torfowisk tzw. niskich (w dolinach różnych cieków, również Rudy) z charakterystyczną roślinnością trawiastą (np. wełnianka szerokolistna, turzyce, sitowie, oczeret pałkowy). Większość pokryw glebowych jest obecnie antropogenicznie zdegradowana (występują tu też połacie pokryw atypowych, tzw. antroposoli) lub silnie zanieczyszczona. Mimo tego około 50% połaci gminy użytkowanych jest rolniczo (Krawczyk 1983, s. 18).

Centrum gminy okala otulina zielonych stref leśnych (około 25% połaci gminy). Od północnego wschodu i północy są to m.in. lasy Dębina i Gichta, od zachodu kompleksy należących do Rybnika lasów: Czarny, Gorylowiec, Starok, Goik, oraz położonych na terenie gminy lasów: Rajszczok, Statki, Klajok, Osiniok. Od południa i południowego wschodu są to lasy Dębina a także rozległy las Baraniok. Generalnie drzewostan jest mieszany, lokalnie z przewagą borowej sosny (ponadto: świerk, dąb, brzoza, buk, czeremcha). Pod względem wiekowym drzewa są młode, z nielicznymi okazami (ok. 80 sztuk) uznanymi za tzw. pomniki przyrody, zwłaszcza dębami (np. okaz zwany „Maryjnym” w Lesie Dębina), lipami i grabami (Krawczyk 1993, s. 18). Ogół stref leśnych posiada pochodzenie antropogeniczne (wtórne nasadzenia stref wyrębów gatunkami szybko rosnącymi, w atypowych siedliskach), zaś związana z nimi fauna jest nieliczna i mało zróżnicowana, pozbawiona odmian łownych.

Obecne w różnych fragmentach terenu (zwłaszcza dolinnych i podstokowych) łąki charakteryzują się obecnością niemal wyłącznie roślin synantropijnych (tzw. „związanych” z człowiekiem).

Pod względem klimatycznym obszar gminy jest objęty oddziaływaniami strefy środkowoeuropejskiej, kształtowanej również cyrkulacjami południowymi z bliskiej Bramy Morawskiej (obniżenia tektonicznego pomiędzy Sudetami i Karpatami z doliną Odry) oraz zachodnimi – atlantyckimi. Przy średnich temperaturach wieloletnich rzędu -3°C (styczeń) do $+17,1^{\circ}\text{C}$ (lipiec), rocznych opadach oscylujących nieco ponad 800 mm, średnim okresie wegetacji wynoszącym 211 dni w roku (Cimała 1994, s. 15-16) opisywany region charakteryzuje się dobrymi warunkami z punktu widzenia współczesnej agrotechniki. Prawdopodobnie nie inaczej było w starszych fazach holocenu (pradziejach doby gospodarki rolno-hodowlanej).

Współczesny krajobraz - kulturowy obejmuje obecnie liczne strefy zagospodarowane dla celów bytowych (mieszkalne) lub gospodarczych (obiekty przemysłowe wraz z infrastrukturą i zapleczem, składowiskami, np. związane z byłą KWK „Żory”, dawną fabryką domów „Fadom” S.A., dawną ZTS „Krywałd-Erg” – fabryka tworzyw sztucznych); ponadto obejmuje drogi, linie kolejowe itd. Obecnie strefy przemysłowe zlokalizowane są w obszarach Specjalnych Stref Ekonomicznych: powyżej ulicy Rybnickiej, w okolicy Al. Jana Pawła II na granicy z Jastrzębiem-Zdrój oraz po zachodniej i wschodniej stronie DK81. Pod względem gospodarczym opisywaną gminę można było zaliczać się do wiejsko-produkcyjnych. W obecnej chwili mieszkańcy zatrudnieni są w różnych obszarach usług i przemysłu. Działalność rolnicza nie stanowi tak dużej części w stosunku do produkcji.

Wg aktualnych podziałów w obrębie gminy wyróżnia się 15 dzielnic: Śródmieście, Pawlikowskiego, Zachód, Kleszczówka, Powstańców Śląskich, 700-lecia Żor, Korfantego, Księcia Władysława, Sikorskiego, Rój, Rogoźna, Baranowice, Osiny, Rowień – Folwarki i Kleszczów.

PODSTAWOWE DANE HISTORYCZNE I TOPONOMASTYCZNE

Obszar dzisiejszych Żor, woj. śląskie już w czasach pierwszych Piastów należał do państwa polskiego i wchodził w skład księstwa raciborskiego oraz opolskiego (raciborsko-opolskiego). Pierwsza powstała tu parafia (pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny)¹ była związana z biskupstwem wrocławskim (Cimała 1994, s. 32). W czasach kryzysu monarchii polskiej piastowskiej opisywany teren przechodził-podobnie jak cały Śląsk – z rąk polskich do czeskich. Co najmniej jednak od XII-XIII wieku tereny te znalazły się ponownie w gestii książąt raciborskich, do których należał też pobliski Rybnik, Wodzisław i Mszana (Panic 1992, s. 15-117). Historycy-badacze źródeł pisanych nie uzgodnili do końca opinii w sprawie genezy i początków miejscowości Żory (por. Cimała 1994, s. 21 i n.; Panic 2000, s. 73-115). Wedle I. Panica jest możliwe, iż wieś Żory istniała już prawdopodobnie w schyłku XII w. (Panic 2000, s. 80)². Nie podważa się przy tym, iż jest ona wzmiankowana w dokumencie księcia opolskiego Władysława z 1258 r., dotyczącym uposażenia klasztoru cystersów w Rudach k. Raciborza. Wspomina się tu o prawie cystersów rudzkich do pobierania na utrzymanie od żorskich chłopów podatku w postaci tzw. poradnego. Fakt ten wskazuje, iż interesująca nas miejscowość należała wówczas do księcia. W bliżej nieznanym nam okolicznościach wieś znalazła się jednak w rękach prywatnych – rycerza Chwalisiusa (Chwalisza), wasala księcia opolskiego. 24 lub 25 lutego 1272 r. książę

Władysław dokonał zamiany kilku swoich majątków (m.in. wioski Ściernie; obszarów leśno-łąkowych od wsi Ściernie po wieś Lędziny) właśnie na Żory, przy czym dodał Chwaliszowi – przypuszczalnie swemu dworzanie – liczne zwolnienia podatkowe. Wedle hipotezy I. Panica mieszkańcy wsi Żory mogli w owym czasie użytkować areał nawet około 600 ha.

Zapewne sam pierwszy kościół był drewniany; tradycja ustna lokuje go w sąsiedztwie późniejszej, miejskiej Bramy Krakowskiej, w miejscu nazywanym tradycyjnie do dzisiaj *Kosciółek*. Wg I. Panica (bez dokładniejszego uzasadnienia) do parafii żorskiej należały wówczas wsie (dzisiaj w większości dzielnice miasta): Osiny, Rogoźna, Brodek, Rój, Rowień oraz Sasów (wieś tzw. zaginiona); Panic 2000, s. 130. Jest przy tym oczywiste, iż wszelkie wzmianki w źródłach pisanych, dotyczących wsi/miejscowości (jeśli nie ma przy tym mowy o ich założeniu na tzw. surowym korzeniu), są sporządzone *post quem* ich faktycznego powstania. Żory jako miasto – *civitas*, z wójtem, jatkami mięsnymi, są wzmiankowane pewnie dopiero w 1303 r., w tzw. dyplomie ks. Przemysła oraz wspomnianej wyżej księdze uposażeń biskupstwa wrocławskiego. Mimo starań m.in. króla polskiego Kazimierza Wielkiego, który w trakcie wojny o Śląsk oblegał bez powodzenia Żory w 1345 r., interesujące nas terytorium utrzymało swój status polityczny.

Przełom lat 20/30 XV w. przyniósł miastu pewne zniszczenia, związane z wojnami husyckimi; w latach późniejszych opisywany teren stał się ponownie przedmiotem sporów między Jagiellonami, królem czeskim Jerzym z Podiebradu (1420-1471) i królem węgiersko-czeskim Maciejem Korwinem (1443-1490). Przejściowo miasta Żory znalazły się nawet pod panowaniem polskim (Jakuba z Dębna, w latach 1473-1480), by z czasem wrócić do książąt raciborskich. W ich imieniu gospodarował tu m.in. Mateusz von Zitna (Osiński), właściciel Osin, starosta żorski i zarządca okolicznych majątków. Ze źródeł pisanych wynika, iż pod koniec XV w. w sąsiedztwie Żor działał młyn na stawie *Gocolug*, natomiast co najmniej w pocz. XVI w., za panowania księcia Mikołaja III raciborskiego, zaczęła się tu rozwijać gospodarka rybna (w ob. dzielnicach Kleszczów, Baranowice). W opisywanym okresie poszczególne wsie i dobra w okolicach Żor kilkakrotnie zmieniały prywatnych właścicieli (m.in. mieszczanin żorski Kałdun sprzedał w 1511 r. swoje pola i stawy rybne, znajdujące się w pobliżu miasta); same Żory należały wówczas do większym miast Górnego Śląska – w 1534 r. liczyły ok. 1200 mieszkańców (Cimała 1994, s. 39-42).

W 1526 r. Żory i ich okolice weszły – jak cały Śląsk – w skład monarchii habsburskiej, niemniej nadal stanowiły lenno księcia opolsko-raciborskiego. Po bezpotomnej śmierci ostatniego z linii Jana Dobrego w 1532 r. miastem i sąsiadującymi terenami zawiadywali

cesarscy przedstawiciele (m.in. Hohenzollernowie). Włości znajdujące się na peryferiach państwa były też niejednokrotnie zastawiane w części też sprzedawane w ręce prywatne. Mimo pewnej, okresowej niezależności Żor od cesarza (w latach 1534-1589 rada miejsca ostatecznie wykupiła z zastawu wójtostwo) podlegało ono w różnym zakresie Wiedniowi i przechodziło zmienne koleje losu.

Po 1740 r. Żory dostają się – po wojnach śląskich - pod panowanie pruskie. Do samych Żor należał wówczas jedynie Kleszczów. Inne miejscowości – ówczesne wsie, dzisiaj dzielnice, posiadały licznych właścicieli prywatnych, np. Baranowice były natomiast własnością rodziny von Trach, Osiny należały do rodziny Osińskich (wkrótce obie wsie przejęli von Durantowie), Rój do rodziny Kamińskich (wcześniej od 1500 r. do Gogołowskich z Gogołowej, od 1511 do von Widonów, po Kamińskich do państwa stanowego Rybnik); por. Cimała 1994, s. 79-80 .

Po 1918 r. Żory z przyległościami znalazły się w państwie polskim (w chwili wybuchu II wojny liczyły one zaledwie ok. 6 tys. mieszkańców). Podczas walk z Niemcami w 1945 r. zostały zniszczone w około 80% i przez wiele późniejszych lat wolno się odbudowywały. Intensyfikacja osadnictwa i rozwój miasta nastąpił wraz z powstaniem i rozbudową Rybnickiego Okręgu Węglowego (lata 60./70. XX w.). Właśnie w Żorach rozpoczęto budowę rozległych osiedli mieszkaniowych dla pracowników wielu okolicznych kopalń węgla kamiennego.

HISTORIA I STAN BADAŃ ARCHEOLOGICZNYCH

Poszukiwania danych na temat stanu rozpoznania archeologicznego dzisiejszej gminy Żory, woj. śląskie, prowadzono w:

- archiwum Działu Archeologii Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, stanowiącego zbiorczą składnicę dokumentacji archeologicznej ze wschodniej części Górnego Śląska;
- archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego w Katowicach;
- archiwum Śląskiej Służby Ochrony Zabytków w Katowicach;
- literaturze przedmiotu.

Obszar współczesnej gminy Żory nie budził w przeszłości większych zainteresowań badawczych. Do dzisiaj nie przeprowadzono tu archeologicznych prac poszukiwawczo-inwentaryzacyjnych w ramach ogólnopolskiego przedsięwzięcia Archeologiczne Zdjęcie Polski (rozpoczętego około 1977 r.), które objęłyby całość opisywanej połaci. W minionym czasie rozpoznano tu pojedyncze, znaczące obiekty-stanowiska archeologicznego (zwłaszcza

pozostałości średniowiecznych bram miejskich w obrębie Żor), objęte szerszymi pracami o charakterze wykopaliskowym.

Według starszych danych, przechowywanych w archiwum Działu Archeologii Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, w latach 30. XX wieku odkryto w Żorach niewielki, długi, kamienny, gładzony toporek. Notkę na ten temat pozostawił dr Kuchenbuch. W jej świetle prowadząc prace wykopaliskowe w Kalinowicach st. 2, w lipcu 1935 r., został on poinformowany przez jednego z robotników (mieszkańca Gliwic) o odkryciu „przed kilku laty, w czasie rozbiórki fragmentu muru miejskiego” wspomnianego znaleziska.

Toporek znajdował się wówczas w posiadaniu owego robotnika, który oferował jego podarowanie ówczesnej służbie konserwatorskiej (Kuchenbuch 1935). Dokładniejszy kontekst odkrycia nie jest znany. W dokumentacji archiwalnej nie nadano numeru stanowiska archeologicznego miejscu identyfikacji przedmiotu (w niniejszym opracowaniu-roboczo: Żory st. 2). Z kolei z 14 listopada 1974 r. pochodzi notatka ówczesnego pracownika-archeologa z Muzeum w Wodzisławiu Śląskim, mgr. Wernera Pierzyny, dotycząca przeprowadzenia w dniach 9, 12 i 13 listopada lustracji terenowej ówczesnej miejscowości Rój, w strefie przewidzianej pod budowę kopalni (późniejszej, dziś zlikwidowanej KWK „Żory”) i dróg dojazdowych. Penetracja objęła obszar około 35 ha. W wyniku lustracji powierzchniowej w strefie odhumusowanej nie natrafiono na nieruchomą archeologiczną substancję zabytkową; wg sprawozdania pod nikłą warstwą humusu zalegał piasek lub zgliniony piasek. Niemniej W. Pierzyna wspomina, iż w humusie znaleziono „kilka bardzo drobnych, mało charakterystycznych skorup późnośredniowiecznych” (roboczo: Żory-Rój st. 1). Do notatki dołączono niewielki plan (Pierzyna 1974)

W latach 1970-1972 r. na zlecenie ówczesnego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach prace architektoniczne i archeologiczne (wykopaliskowe) w Żorach prowadziła Pracownia Projektowa PP Pracowni Konserwacji Zabytków z Krakowa. Ich przedmiotem były pozostałości średniowiecznych murów miejskich, a zwłaszcza rejon lokalizacji dawnych bram (zlokalizowano tzw. Górną), również pozostałości fosy (Kozak 1973; Pierzak 1996). Z kolei w 1997 r. podczas tzw. interwencji konserwatorskiej (podczas prac inwestycyjnych) zidentyfikowano i sporządzono dokumentację reliktyw zlokalizowanej przy ul. Szerokiej 13 w Żorach Bramy Dolnej (Pierzak 2004, s. 207-209).

Od mniej więcej 1995 r. w obrębie Żor (zwłaszcza centrum-stare miasto) były realizowane tzw. nadzory archeologiczne, związane z różnymi pracami inwestorskimi, w niewielkim zakresie prace o charakterze wykopaliskowym. W archiwum Śląskiej Służby Ochrony

Zabytków w Katowicach znajduje się dokumentacja wspomnianych przedsięwzięć, w tym:

- D. Rozmus, J. Roś, Nadzór archeologiczny na terenie inwestycji - budynku handlowo-usługowego w Żorach, ul. Męczenników Oświęcimskich, lipiec 1998 (nr inw. 9203);
- J. Pierzak, Sprawozdanie z nadzoru archeologicznego prowadzonego w związku z budową kanalizacji na terenie śródmieścia. Żory, ul. Biskupia i ul. Garncarska, od 25 grudnia 1994 do kwietnia 1995 (nr inw. 9205);
- J. Pierzak Dokumentacja z prac konserwatorskich. Odcinek pomiędzy Bramkową a Ogrodową w Żorach (nr inw. 9206);
- M. Furmanek, S. Kulpa, Sprawozdanie z badań archeologicznych. Żory, ul. Murarska 25, czerwiec- lipiec 1998 r. (nr inw. 9207);
- M. Furmanek, S. Kulpa, Sprawozdanie z badań archeologicznych. Żory, Rynek 4. 16-30 września 1998 r. (nr inw. 9208);
- M. Furmanek, S. Kulpa, Sprawozdanie z badań archeologicznych. Żory, Rynek 3, wrzesień 1998 r. (nr inw. 9210);
- T. Kosmala, Sprawozdanie z nadzoru archeologicznego. Żory, ul. Moniuszki. Inwestycja budynek handlowo – usługowy (nr inw. 10438);
- M. Pawliński, Sprawozdanie z nadzoru archeologicznego przy pracach ziemnych związanych z budową budynku usługowo – handlowego w Żorach przy ul. Szerokiej, 2002 (nr inw. 10463).
- I. Smajek , Sprawozdanie z badań archeologicznych poprzedzających budowę domu w Żorach przy ul. Murarskiej 33, 2011

W ich wyniku wykonywanych badań potwierdzono obecność średniowiecznej substancji zabytkowej w obrębie dzisiejszej dzielnicy Śródmieście (Stare Miasto). W 1996 r. przeprowadzono archeologiczne badania powierzchniowe w obrębie Żor, Żor-Folwarków, Żor-Rowienia i Żor-Wygody na zlecenie dyrekcji Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” (Foltyn i in. 1996). Przedsięwzięcie to było związane z chęcią pozyskania maksymalnej ilości danych na temat osadnictwa pra- i wczesnodziejowego w obrębie Parku Krajobrazowego, którego teren był dotąd słabo rozpoznany. Inną kwestią jest przy tym to, że teren gminy Żory znalazł się częściowo w strefie otuliny wspomnianego Parku .

W sprawozdaniu brak danych, dotyczących zasięgu wspomnianych penetracji; z racji wyszczególnienia w treści Żor-Folwarków, Żor-Rownia i Żor-Wygody wydaje się,

iż nie objęły one całej połaci obecnej gminy, a jedynie jej część zachodnią. Jest faktem, iż w ich wyniku zlokalizowano pewną ilość stanowisk archeologicznych: w Żorach-Folwarkach 10 (oznaczonych literami A-J), w Żorach-Rowieniu 13 (oznaczonych literami C-N), Żorach-Wygodzie 13 (oznaczonych literami K-W). Niewielką korektę stanu wiedzy na temat dawnego osadnictwa przyniosły wyprzedzające badania archeologiczne o charakterze powierzchniowo-inwentaryzacyjnym oraz sondażowym, przeprowadzone w latach 2000-2005 przez ekipy związane z Muzeum Śląskim w Katowicach. Wspomniane rozpoznania realizowano w obrębie planowanej trasy przyszłej autostrady A-1, która przecięła obszar gminy przy jej granicy zachodniej na linii północny wschód i południowy zachód w Żorach-Rowniu, kierując się w stronę Żor-Roju. Prace archeologiczne wykonano wyłącznie w ramach tzw. linii rozgraniczenia inwestycji (w pasie szerokości około po 150m od przewidywanej osi), w sąsiedztwie Żor uwzględniając wówczas przewidywane warianty przyszłej autostrady A-1 (tzw. zasadniczy- wschodni i Gliwickiej Spółki Węglowej – zachodni). Większe połacie terenu lustrowano w sąsiedztwie planowanego węzła komunikacyjnego „Rowień”. Wspomniane wyżej rozpoznania archeologiczne realizowano w kilku etapach¹¹:

- wiosną 2000 r. – uzupełniające badania powierzchniowe; poza zweryfikowaniem stanowisk zlokalizowanych w trakcie starszych badań udało się znaleźć w Żorach (bez nadania numeru) jeszcze jedno (Abłamowicz i in. 2000);
- jesienią 2000 i wiosną 2001 r. – kolejne uzupełniające badania powierzchniowe; poza zweryfikowaniem starszych stanowisk odkryto kolejne: w Żorach-Rowniu (oznaczone jako P, R); Bednarczyk, Ignaczak, Romańska 2001.

Ponawianie prac było związane ze zmianami przebiegu autostrady A1, częściowo z uszczegółowieniem elementów jej infrastruktury.

Wg informacji uzyskanych w 2000 r. u Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykonawcy badań powierzchniowych z 1996 r. zostali zobowiązani do wykonania właściwej dokumentacji w typie AZP odkrytych stanowisk. Prac tych nie wykonano, stąd w dalszym etapie nastąpiły liczne perturbacje z oznaczaniem kolejnych stanowisk archeologicznych zlokalizowanych stanowisk w Żorach-Rowniu, w związku z potrzebą wytypowania obiektów do archeologicznych badań ratowniczych, poprzedzających budowę autostrady A1 (z reguły stosowano tymczasowe oznaczenia literowe, oczekując na dokumentację AZP). Wspomniane sondaże (w każdym przypadku minimum obszar 1 ara) objęły 6 stanowisk: C, F, I, J, Ł i M (Foltyn, Foltyn 2000a--f). Ponadto prowadzono terenową akcję weryfikacji zdjęć lotniczych

trasy autostrady; w jej wyniku zlokalizowano kolejne stanowisko w Żorach-Roju nr 2, na którym przeprowadzono rozpoznanie metodą odwiertów (Rozmus 2001).

Do badań ratowniczych poprzedzających budowę autostrady A1 typowano tylko jedno: Żory-Rowień st. Ł.

W związku ze zmianami dokumentacji technicznej autostrady A1 (m.in. inna, bardziej szczegółowa lokalizacja węzła komunikacyjnego „Rowień” – KM 541+100 do 541+800) kolejne badania poszukiwawcze przeprowadzono wiosną 2005 r. (Abłamowicz i in. 2005). Między innymi wykonano rozpoznanie stref leśnych planowanego przebiegu osi A1 w lasach (m.in. ok. km 543+500 i 545+000) pieszo, jak również z wykorzystaniem metod odwiertów i fosforowej. Badania przyniosły one wynik negatywny.

Ponadto przeprowadzono inwazyjne rozpoznanie sondażowe w obrębie 3 obiektów: Żory-Rowień st. N, Żory-Rowień st. M/Ł13 oraz Żory-Rój st. 2 (Abłamowicz i in. 2005a-c). Ponownie typowano do badań wyprzedzających stanowisko M/Ł. Wschodnie skrawki gminy zostały objęte w 2005 r. poszukiwawczymi rozpoznaniem w systemie AZP przez T. Kosmałą. W obrębie jej granic zidentyfikowano 4 kolejne stanowiska (Żory-Kleszczów st. 1-3, Żory-Baranowice st. 4 (Kosmała 2005).

Obszar gminy zawiera się w 6 arkuszach AZP: nr 102-44 (część NW gminy), nr 102-45 (część NE), nr 103-43 (skrawek SW), nr 103-44 (część S), nr 103-45 (część E-SE) i nr 104-45 (część SE) – ryc. 8. Spośród wymienionych badaniami objęto arkusze AZP nr 102-45, 103-45, 104-45 (generalnie skrawki wschodnie gminy. Stanowiska archeologiczne zidentyfikowano w jej granicach jedynie na obszarze 103-45 (Kosmała 2005).

OGÓŁ ZNANYCH STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Pełne zestawienie danych na temat znanych stanowisk archeologicznych w obrębie dzisiejszej gminy Żory zawiera tabela 1. Ogółem w obrębie interesującego nas terenu można wyróżnić 46 stanowisk archeologicznych, dostarczających danych o 100 faktów osadniczych z przeszłości, o mało zróżnicowanej funkcji i chronologii. Poza Żorami-Starym Miastem st. 1 (w tabeli 1 nr 1). Wg rozpoznań stanowiska zidentyfikowane trakcie prac powierzchniowych w 1996 r., oznaczone oddzielnie jako Ł i M, faktycznie łączą się w jeden obiekt; stąd nazewnictwo M do tzw. płaskich, tzn. w terenie nie wyróżniają się one w sposób widoczny

formą morfologiczną (całość substancji zabytkowej znajduje się pod humusem-poziomem akumulacji próchnicy).

Co się tyczy zasięgu znanych stanowisk archeologicznych, dla sporej ich grupy- aż 30 nie dysponujemy żadnymi danymi. Wśród pozostałych do największych zaliczają się Żory-Stare Miasto st. 1 (ok. 14-15 ha), Żory-Rowień st. Ł/M (do 15 ha), Żory-Rój st. 2 (do 15 ha), a także Żory-Rowień st. J i N (do 5 ha), a także Żory-Wygoda st. N (do 5 ha). W świetle aktualnych rozpoznawień znane zasięgi pozostałej grupy 10 stanowisk nie przekraczają 1 ha, z reguły oscylując około kilku arów (tabela 1).

Należy podkreślić, iż nanosząc stanowiska na podkłady w skali 1:10 000 natrafiono na trudności w wypadku większości obiektów zlokalizowanych przez E. Foltyn w 1996 r. Powodem takiego stanu rzeczy było to, iż w oryginalnej dokumentacji archiwalnej ich posadowienie przedstawiono na mapce w skali 1:25 000 (na dodatek pomniejszonej), wyłącznie punktowo.

Zbiorcze rozlokowanie wszystkich stanowisk archeologicznych, wyszczególnionych w TABELI 1, zaprezentowano poglądowo na załączonej MAPIE 1.

Dokładniejszą lokalizację znanych obiektów archeologicznych w gminie Żory przedstawiono na mapach w skali 1:10 000 (MAPY NR 2-7). W możliwych przypadkach dołożono starań, by uwzględnić domniemaną połąć stanowisk (gros zaznaczonych jest punktowo, kilkanaście przestrzennie). W części końcowej zamieszczono kserokopie wszystkich archiwalnych kart AZP (KESA) i Kart Stanowisk Archeologicznych¹⁴, wykonanych dla niektórych obiektów.

ZRÓŻNICOWANIE CHRONOLOGICZNE I FUNKCJONALNE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Uwzględniając chronologię zidentyfikowanych stanowisk archeologicznych zwraca uwagę dominancja obiektów z okresów nowożytnych, tj. XVI-XVIII w. (34), na kolejnym miejscu pod względem liczebności znajdują się stanowiska z późnego średniowiecza, tj. XIV-XV w. (29). Z pradziejów odnotowuje się stanowiska generalnie odnoszone do epoki kamienia (15), młodszej epoki kamienia-neolitu, tj. ok. poł. VI-pocz. II tys. p.n.e. (2), epoki kamienia-wczesnej epoki brązu, tj. z przełomu III/II tys. p.n.e. (2), ponadto z wczesnej epoki brązu, tj. pocz. II tys. p.n.e. (1), być może jedno stanowisko można łączyć z rozwiniętą epoką brązu,

dwa kolejne z okresem wpływów rzymskich (I-IV w. n.e.). Generalnie 7 faktów osadniczych odnosi się do pradziejów, bez bliższego wskazania ich chronologii lub przynależności kulturowej. Z okresem wczesnego średniowiecza (przypuszczalnie fazą młodszą, tj. X-XIII ?) łączy się 7 stanowisk. W wypadku niektórych stanowisk, nie posiadających kart AZP, w wypadku podjęcia inwazyjnych rozpoznań w typie archeologicznych badań sondażowych, kierujący wykonali Karty Stanowisk Archeologicznych, sumujące ogół danych.

Zwraca uwagę nikła ilość faktów osadniczych, które można wiązać z rozwiniętymi, pradziejowymi czasami gospodarki rolno-hodowlanej. Brak przy tym pewnych stanowisk związanych z rozwiniętą epoką brązu i wczesną epoką żelaza (ok. 1800-400 lat p.n.e.; na Górnym Śląsku rozpowszechnia się wówczas osadnictwo tzw. kultury łużyckiej), również z okresu przedrzymskiego (IV w. p.n.e.- przełom er). Ponadto stwierdzono istnienie ledwie dwóch hipotetycznych stanowisk z okresu wpływów rzymskich (I-IV w. n.e.; na Górnym Śląsku dominuje-zwłaszcza w III-IV w. populacja łączona z tzw. kulturą przeworską). Być może obecna tu puszcza, mało interesujące dla wczesnych rolników gleby, brak wyróżniających się jakościowo lub ilościowo-w porównaniu z terenami otaczającymi- użytkowanych surowców spowodowały, że strefa opisywana w opracowaniu nie budziła zainteresowania ówczesnych populacji. Inną kwestią jest jednak to, że nie da się wykluczyć zniszczenia stanowisk pradziejowych późniejszą działalnością człowieka (w tym powstaniem zabudowy mieszkalnej, przemysłowej itp.); ponadto należy uwzględnić brak kompleksowych badań poznawczych w systemie AZP.

Generalizując w świetle dotychczasowych rozpoznań archeologicznych, zapewne niewystarczających, wydaje się, iż teren gminy był penetrowany w epoce kamienia (schyłkowy? plejstocen-początki holocenu; faza osadnictwa wędrownego, związanego z myśliwsko-zbierackim trybem życia), kolejny okres intensyfikacji osadnictwa (w typie już stałego, łączącego się z gospodarką rolno-hodowlaną) przypadał na wczesne średniowiecze, a zwłaszcza późne średniowiecze i czasy nowożytne. Uwzględniając charakter realizowanych prac poszukiwawczych (doraźne, liniowe wzdłuż planowanej autostrady). Jakikolwiek rozważania na temat przestrzennego rozlokowania zidentyfikowanych stanowisk są pozbawione sensu. Nikła w sumie ilość pozyskanych materiałów pradziejowych (z reguły znaleziska pojedyncze, najwyżej kilka sztuk) uniemożliwiają jednoznaczne wypowiedanie się na temat ich przynależności kulturowej i zawężenia podanych ram czasowych osadnictwa.

Zarówno ilość jak i charakter zidentyfikowanych zabytków nie pozwalają przy tym na dowodzenie funkcji wyróżnianych stanowisk.

Na obecnym etapie wydaje się, iż należy łączyć je z pozostałościami obozowisk lub osad, ewentualnie doraźną penetracją terenu. Nie dysponujemy choćby jedną, pewną przesłanką, by dowodzić istnienia w ich obrębie np. cmentarzyska lub miejsca produkcji.

Uwzględniając znaleziska pochodzące z poszczególnych stanowisk można je podzielić na:

- jednofazowe - 10 obiektów (w TABELI 1 nr 3, 15, 27, 29, 32-33, 37, 39-40, 45);
- wielofazowe-wielokulturowe, tzn. użytkowane w różnych okresach czasu – 36 obiektów (w TABELI 1 nr 1-2, 4-14, 16-26, 28, 30-31, 34-36, 38, 41-44, 46).

W wypadku stanowisk wielokulturowych zwraca uwagę duża liczba obiektów, na których dostrzega następstwo czasowego osadnictwa w okresach średniowiecza i nowożytnym (24).

EPOKA KAMIENIA

Stosunkowo dużo stanowisk (15) zalicza się generalnie do tytułowej fazy (TABELA 1 nr 4, 6-9, 11-12, 14, 16, 18, 20-22, 24, 46). W wypadku Żor-Rownia st. C (być może też st. I) wydaje się, iż istniały tu obozowiska w paleolicie schyłkowym, tj. ok. XII-IX tys. p.n.e. (Foltyn, Foltyn 2000b) Być może pojedyncze wyroby krzemienne, znalezione z kolei podczas prac sondażowych w Żorach-Rowniu st. C, jak również na st. Ł/M, przynależą z kolei do wczesnej fazy holocenu (mezolitu, tj. ok. końca IX-poł. VI tys. p.n.e.). Nieliczne znaleziska odkryte podczas badań powierzchniowych na innych stanowiskach nie uprawniają do wysuwania dokładniejszych wniosków na temat charakteru i datacji osadnictwa. Wydaje się jednak być pewne, iż wszystkie stanowiska zaliczone do omawianej grupy stanowią pozostałości działalności grup łowców i myśliwych, prowadzących wędrowny tryb życia.

MŁODSZA EPOKA KAMIENIA-NEOLIT

Z okresem początków gospodarki rolno-hodowlanej i pojawieniem się - w wypadku większości ówczesnych populacji – osiadłym trybem życia łączy się zaledwie 2 stanowiska (tabela1, nr 2 i 14). W wypadku pojedynczego znaleziska kamiennego, gładzonego topora (Żory-Stare Miasto st. 2), znalezione podczas rozbiórki fragmentów muru miejskiego nie da się wykluczyć, iż znajdowało się ono na tzw. złożu wtórnym. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja w wypadku Żor-Rownia st. C. Podczas badań sondażowych w 2000

r. odkryto tu nie tylko liczne zabytki (ułamki z naczyń glinianych – 106, wyroby krzemienne), ale również nawarstwienia kulturowe – pozostałości obiektów w typie chat. Wspomniane stanowisko należy do jednych z najciekawszych w regionie i obiecujących pod względem badawczym. Istniejąca tu niewątpliwie osada jest łączona albo z populacją kultury amfor kulistych, albo też pucharów lejkowatych (zaawansowany neolit-eneolit). Ponadto w trakcie rozpoznania zidentyfikowano tu pozostałości gleby kopalnej typu Komorniki (Foltyn, Foltyn 2000a). Niewątpliwie obiekt winien być dokładniej rozpoznany metodą badań szeroko przestrzennych.

MŁODSZA EPOKA KAMIENIA-WCZESNA EPOKA BRĄZU

Do schyłku III i początków II tys. p.n.e. zalicza się 2 stanowiska (tabela 1, nr 5 i 34). Uwzględniając nikłą ilość znalezisk (2 odłupki) nie da się na ich temat nic bliższego powiedzieć.

EPOKA BRĄZU

Podczas rozpoznawczych prac sondażowych w Żorach-Rowieniu st. I (tabela 1, nr 20) znaleziono zaledwie 1 fragment naczynia glinianego, który hipotetycznie być może być związany się z kulturą łużycką.

PRADZIEJE – OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH?

Na powierzchni obiektu Żory-Rowień st. C znaleziono pojedynczy ułamek naczynia glinianego, który stanowi - być może - pozostałość po tzw. ceramice siwej, produkowanej generalnie w III-IV w. przez populacje związane z kulturą przeworską. Z kolei w Żorach-Roju st. 2 odkryto 2 niecharakterystyczne ułamki ceramiki, również łączone z tytułową fazą osadniczą. W obydwu wypadkach niezbędne są minimum kolejne penetracje powierzchniowe, których celem byłoby pozyskanie większej ilości znalezisk, ewentualnie wykonanie rozpoznania metodami wykopaliskowymi (sondażami) w celu potwierdzenia chronologii stanowisk, określenia ich charakteru i funkcji.

PRADZIEJE

Generalnie na pradzieje (czasy do VI w. n.e.) datowanych jest 7 stanowisk (tabela 1, nr 7, 13, 20- 22, 29 i 34). Podstawą takiego sklasyfikowania były znajdowane tu pojedyncze ułamki naczyń glinianych, z reguły tzw. niecharakterystyczne (zaledwie 1 fragment wylewu i 1 fragment dna). Poza Żorami-Wygodą st. M wszystkim pozostałym towarzyszyły znaleziska z innych faz osadniczych; niewykluczone, iż omawiane zabytki łączą się faktycznie właśnie

z nimi. Bez przeprowadzenia dodatkowych rozpoznań metodą badań powierzchniowych lub inwazyjnych-wykopaliskowych (sondażowych) nie da się na ten temat nic bliższego powiedzieć.

WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

Z tym okresem dziejów łączyć należy z różnym prawdopodobieństwem 7 obiektów archeologicznych (tabela 1, nr 7, 20, 24-25, 30, 34, 46). Niewielka ilość znalezisk ceramicznych (w tym zaledwie 1 ułamek wylewu naczynia glinianego) nie uprawnia do wyciągania na ich podstawie dokładniejszych wniosków. Wydaje się jednak słusznym podkreślić, iż we wszystkich wypadkach odkrycia wiążą się ze stanowiskami wielokulturowymi, na których występują również materiały z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego. Uwzględniając dane toponomastyczne i lokalizację znalezisk (m.in. Żory-Rowień – wzmiankowanym w źródłach pisanych już ok. 1300r.), wydaje się, że wspomniane znaleziska łączą się jeszcze z przed- lub wczesnopaństwowym osadnictwem słowiańskim w typie wiejskim.

PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE (XIV - XV w.)

Z czasami zaawansowanego średniowiecza łączy się aż 29 obiektów archeologicznych (tabela 1, nr 1, 3, 7, 10-11, 13-14, 16-17, 19-26, 28, 30-31, 34-36, 38, 41-44, 46). Najważniejszym z nich wydają się pozostałości średniowiecznego miasta lokacyjnego w Żorach, zapewne w swej genezie związanego z osadnictwem wczesnośredniowiecznym w typie wiejskim (wieś Żory poświadczona w źródłach pisanych w 1258 r.). Mimo braku szerzej zakrojonych badań archeologicznych (w typie wykopaliskowych) w samym mieście, uwzględniając analogie (Racibórz, Gliwice, Pszczyna, Wodzisław Śląski, Rybnik?), wydaje się być pewne, iż znajdują się tu w różnych miejscach (nie zniszczonych późniejszą działalnością, np.: inwestycyjną) pozostałości substancji zabytkowej, w postaci np. fragmentów drewnianej zabudowy mieszkalnej (chat-domostw), kramów, ulic, cmentarzy (w tym w typie tzw. przykościelnych), ratusza, wagi itd.

Pomimo dysponowania źródłami pisanyymi, w których świetle dowodzi się istotnego znaczenia rolnictwa i hodowli w gospodarce najstarszych mieszkańców miasta, z pewnością *civitas* było związane ekonomicznie, gospodarczo (np. pozyskiwanie surowców organicznych i mineralnych, w tym ostatnim wypadku choćby gliny dla wyrobu cegieł) oraz społecznie z wsiami i innymi obiektami, istniejącymi w jego bliskim sąsiedztwie. Przypuszczalnie w ten sposób należy rozpatrywać istnienie dość licznych, późnośredniowiecznych stanowisk

archeologicznych w obrębie gminy. Ich lokalizacja i zróżnicowanie z pewnością wiązała się też z różnymi etapami-fazami kolonizacji terenu.

OKRES NOWOŻYTNY (XVI-XVIII W.)

Najliczniejszą grupę stanowisk (34) zalicza się do okresu nowożytnego (tabela 1, nr 1, 7- 8, 10, 12- 15, 17-21, 23-28, 30-36, 38-45). Zidentyfikowane stanowiska archeologiczne zalicza się do tzw. punktów osadniczych i osad. Zróżnicowanie i liczba znalezionych tu zabytków archeologicznych nie uprawniają do wysuwania wniosków na temat charakteru poszczególnych obiektów. Wydaje się, że są one świadectwem początku intensyfikacji akcji zasiedlenia i eksploatacji gospodarczej trzebionych obszarów puszczańskich.

Podsumowując słusznym wydaje się podkreślić, iż stan naszego rozpoznania obiektów archeologicznych położonych w obrębie gminy Żory nie jest najlepszy. Brak jest archeologicznych badań wyprzedzających lub ratowniczych w obrębie miasta lokacyjnego przez większość powojennych lat (pierwsze rozpoczęły się we wczesnych 70. XX w.), mimo prowadzonej wtedy odbudowy zniszczonej infrastruktury, rozbudowy lub przebudowy. W archiwach nie natrafiono na jakiegokolwiek dane związane choćby z obecnością archeologa w trakcie niewątpliwie zmienianych instalacji w pierzejach rynku, czy też podczas wymiany jego płyty głównej. Brak również informacji na temat nawarstwień kulturowych, na które niewątpliwie natrafiano przy remontach różnych, zachowanych w centrum obiektach zabytkowych (np. kościołach). Biorąc pod uwagę genezę istniejącego miasta, zachowaną strukturę i średniowieczny układ, powstanie niezbyt dawno w Żorach placówki muzealnej, **postuluje się jak najszybsze zatrudnienie tu archeologa.**¹ Jego zadaniem byłaby rejestracja i dokumentowanie zachowanych elementów substancji zabytkowej (archeologicznej). Niewątpliwie placówka mogłaby pozyskać-drogą badań – sporą ilość bezcennych materiałów-zabytków, związanych z przeszłością miasta. Uwzględniając perspektywy, kierunki rozwoju, rynkowe preferowanie usług kosztem wytwórczości, wspomniane badania umożliwiłyby z pewnością wyeksponowanie przynajmniej części reliktyw, tkwiących dzisiaj w ziemi. Choć nie znamy ich charakteru, z pewnością podobne działania sprzyjałyby planowaniu, modernizacji zabudowy, upiększeniu

¹ W opracowaniu nie uwzględniono jako obiektu archeologicznego-stanowiska kamiennego tzw. krzyża pokutnego, zapewne średniowiecznego, znajdującego się poza murami, przy ul. Rybnickiej 5 (Rejduch-Samkowa, Samka 1964, s. 39, fig. 100). Podobne znaleziska są jednak uwzględniane w archeologicznych opracowaniach miast średniowiecznych.

miasta, a niewykluczone, że mogłoby się łączyć z napływem turystów (poszerzaniu rynku pracy).

PROGRAM OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI ARCHEOLOGICZNYMI

Do niedawna zgodnie z przepisami ustawy „O ochronie dóbr kultury” z dnia 15.02.1962 r. (tekst jednolity po nowelizacjach DZ.U. nr 98 z 1999 r.), właściwymi rozporządzeniami Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków przy określaniu obszarów i rygorów ochrony konserwatorskiej operowano pojęciem strefy ochrony konserwatorskiej (w odmianach A, B, E, K, W).

Nowa ustawa „O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 162, poz. 1568) wycofuje się ze stosowania podanych określeń stref ochronnych wskazując, że każdy z zabytków nieruchomych (posiadając swą specyfikę) winien być rozpatrywany w sposób indywidualny wraz z otoczeniem (kontekstem, zarówno bliższym, jak i dalszym).

Wszystkie stanowiska archeologiczne wymienione w niniejszym opracowaniu (tabela 1), jako posiadające wartość zabytkową, są objęte ochroną według standardu ustanowionego w punkcie 4 wymienionego artykułu ustawy.

Na zmieniający się sposób widzenia również nieruchomości archeologicznych w krajobrazie rzutują także inne akty prawne, wśród nich m.in.:

- „Archeologiczna konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzona w La Valetta 16 stycznia 1992 r.” (Dz. U. nr 120 z 16.10. 1996 r., poz. 564);
- ustawa „O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym” z 27.03. 2003 r. (Dz. U. 2003 nr 90 poz. 717 z późn. zm.);
- wytyczne Działu Archeologii Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie (dawnego Ośrodka Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego): „Archeologia w planach zagospodarowania przestrzennego”; <http://www.archeointernet.pl>.

Stan rozpoznania archeologicznego obszaru gminy Żory jest niedostateczny (poniżej „średniej” w województwie śląskim), zaś samego miasta Żory bardzo słaby, czego przyczyną jest po prostu brak badań, niewielki ich zakres, ewentualnie specyficzne ukierunkowanie (np. rozpoznania „autostradowe”, realizowane w pasie przyszłej inwestycji). Uwzględniając

potrzeby niniejszego opracowania, ale zwłaszcza perspektywy związane z planami rozwoju gminy, zmianami lub przebudową jej infrastruktury, przewidywanymi realizacjami inwestycyjnymi, w szczególności zwracają uwagę następujące kwestie:

- 1) informacje na temat ilości i zróżnicowania znanych stanowisk archeologicznych pochodzą w większości z rozpoznania bliżej nieokreślonej części obecnego terytorium, wchodzącego w skład otuliny Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, ewentualnie z liniowo prowadzonych prac poszukiwawczych wzdłuż planowanej trasy przyszłej autostrady A-1;
- 2) niemal zerowe rozpoznanie archeologicznej substancji zabytkowej średniowiecznego układu urbanistycznego Żor-Starego Miasta (w połączeniu z niewątpliwie postępującymi od lat zniszczeniami, związanymi z niezbędnymi inwestycjami);
- 3) niewielki zakres zrealizowanych prac powierzchniowych w systemie AZP;
- 4) siedem stanowisk rozpoznawano metodą inwazyjnych badań sondażowych, w większości w Żorach- Rowieniu (st. C, I, J, Ł/M, N), ewentualnie Żorach-Roju (st. 2), niemniej na stosunkowo małej powierzchni (jednostkowe w grę wchodziła przestrzeń ledwie 1 ara, ewentualnie wyłącznie odwierty – z uwagi na brak zgody właściciela gruntu). Prace nie dostarczyły licznych znalezisk w postaci materiałów zabytkowych (ruchomych), z reguły ograniczając się do pojedynczych skorup; niemniej do badań ratowniczych (wyprzedzających budowę autostrady A1) wytypowano Żory-Rowień st. Ł/M16. Żadne ze znanych stanowisk archeologicznych nie było przebadane na szerszą skalę (pod względem zasięgu, charakteru itp.); w obrębie znanych obiektów nie podejmowano rozpoznania metodami np. nieniszczącymi.
- 5) nie udało się ustalić, czy centrum urbanistyczne Żor jest wpisane do tzw. rejestru zabytków; nie jest² ono, podobnie jak inne obiekty archeologiczne uznane za pomnik historii, nie znajduje się w obrębie utworzonego parku kulturowego; poza Żorami-Stary Miastem żadne ze stanowisk archeologicznych nie jest wzmiankowane w starszych wersjach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 6) znikoma ilość pewnych danych o osadnictwa z początków i rozwiniętej doby rolna hodowlanej (od epoki brązu do okresu wpływów rzymskich);
- 7) brak danych o cmentarzyskach (pradziejowych, średniowiecznych – np. w sąsiedztwie kościoła parafialnego pw. śś. Filipa i Jakuba);

² Poza wymienionym kilka innych wydaje się posiadać duże walory poznawcze (zwłaszcza np. Żory-Rowień st. C); w ramach środków finansowych przeznaczonych na badania archeologiczne, w związku z budową autostrady A1, możliwa jest realizacja wykopalisk wyłącznie w tzw. liniach rozgraniczenia inwestycji.

- 8) poza Żorami-Baranowicami brak bliższych danych o lokalizacji siedzib lokalnej szlachty/feudałów (w różnych odcinkach czasu poszczególne fragmenty terytorium obecnej gminy stanowiły własność prywatną)³
- 9) brak danych precyzyjniej wskazujących na funkcję i czas istnienia znanych stanowisk archeologicznych;
- 10) brak danych precyzyjnie wskazujących na zasięg podziemnej, archeologicznej substancji zabytkowej (Żory-Stare miasto lokacyjne, stanowiska archeologiczne w strefach otwartych).

Taki stan rzeczy powoduje, iż informacje dotyczące chronologii i zasięgu poszczególnych obiektów są wycinkowe i niepełne. Co więcej, brak archeologicznych badań uzupełniająco-weryfikacyjnych powoduje, iż prowadzona obecnie działalność w typie inwestorskim może spowodować naruszenie lub zniszczenie nieznaną nam jeszcze, podziemnej, archeologicznej substancji zabytkowej.

W celu wzbogacenia, uściślenia i uwiarygodnienia zaprezentowanych danych dotyczących istniejących niewątpliwie w granicach gminy stanowisk archeologicznych zaleca się:

- 1) zatrudnienie w Muzeum Miejskim w Żorach archeologa (zwłaszcza specjalizującego się w zagadnieniach miast średniowiecznych) z uprawnieniami do wykonywania badań terenowych;
- 2) przeprowadzenie badań powierzchniowych w systemie AZP (z uwzględnieniem weryfikacji znanych stanowisk archeologicznych; w porozumieniu i uzgodnieniu ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków; biorąc pod uwagę charakter terenu – w kilku ponawianych etapach/sezonach; zwłaszcza obszary 102-44 i 103-44, które zawierają większość połaci gminy); realizacja przedsięwzięcia będzie służyć pełnej inwentaryzacji już znanych stanowisk, a także sporządzenie jednolitej, porównywalnej pod względem ilości i jakości danych dokumentacji wg aktualnych standardów;
- 3) bezwzględne prowadzenie wyprzedzających archeologicznych badań ratowniczych-przed inwestycyjnych (na koszt inwestora) w wypadku naruszeń gruntu w obrębie Żor-Starego Miasta (st. 1) wraz z otuliną przewidzianą do rewaloryzacji.
- 4) uwzględnienie konieczności prowadzenia nadzorów inwestycyjnych:
 - zwłaszcza podczas dużych przedsięwzięć, np. liniowych (wymiana infrastruktury, budowa dróg), mniejszych przedsięwzięć zwłaszcza w dzielnicach Rój, Rowień,

³ 17 Znajdują się tu pozostałości założenia pałacowego datowane na XVII w. (Rejduch-Samkowa, Samka 1964, s. 1). Brak rozpoznania archeologicznego uniemożliwia odpowiedź na pytanie, czy nie istniała tu starsza budowla. Wg tradycji ustnej istniejący z kolei w Żorach-Roju-Brodku tzw. Dworek jest posadowiony w miejscu dawnego „zamku”, dawnej siedziby rycerskiej?.

Folwarki i Wygoda (w tych strefach zidentyfikowano największą –jak dotąd ilość stanowisk archeologicznych); przy okazji prac ziemnych istnieje szansa na identyfikację archeologicznej przestrzeni reliktowej i uchronienia jej przed zniszczeniem;

- podczas jakichkolwiek prac remontowych lub budowlanych, związanych z odsłanianiem fragmentów przyfundamentowych lub podpodłogowych (piwnicznych) wszystkich obiektów architektury uznanych za zabytkowe¹⁹ usytuowanych na terenie gminy (np. kościoły);

5) wszczęcie poszukiwań źródeł historycznych (pisanych), w celu zidentyfikowania danych na temat czasów wycinki lasów, stosunków własnościowych, działalności gospodarczej człowieka (np. hutnictwa szkła? i żelaza, obecności młynów, budowy stawów, szlaków komunikacyjnych, elementów hydrotechniki, a nawet początków eksploatacji węgla kamiennego);

6) wykonanie archeologicznych badań rozpoznawczo-sondażowych w obrębie znanych stanowisk archeologicznych (celem dokładniejszego rozpoznania ich charakteru i zasięgu);

7) wykonanie rozpoznania terenu z użyciem metod nieinwazyjnych (nieniszczących podłoża), z użyciem specjalnego sprzętu lub techniki, umożliwiających identyfikację nowych stanowisk archeologicznych lub weryfikację znanych (np. badania fosforowe; badania metodami fizycznymi, np. elektrooporową, elektromagnetyczną w przyziemiach obiektów zabytkowych, przykładem kościoły);

8) uwzględniając Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie m.in. Gminnej Ewidencji Zabytków (Dz. U. nr 124, poz. 1305) **zaleca się uwzględnienie wszystkich wyszczególnionych w tabeli 1 stanowisk archeologicznych**; odkrycie nowych obiektów (ew. pozyskanie dodatkowych danych na temat znanych) winno skutkować uzupełnieniami Gminnej Ewidencji Zabytków. W związku z brakiem ustalonego normatywu karty stanowiska archeologicznego Gminnej Ewidencji Zabytków zaleca się umieszczenie dołączonych do opracowania kserokopii kart AZP lub Krat Stanowisk Archeologicznych.

Niezależnie przy tym od zasięgu dotychczasowych (lub planowanych) rozpoznań, zróżnicowania metod stosowanych przez specjalistów, dostępny zasób wiadomości na temat początków osadnictwa człowieka w każdym rejonie, a także jego historii, również w gminie Żory nigdy nie będzie pełny.

¹⁹ Zgodnie z aktualnymi standardami archeologia interesuje się nawet obiektami nowożytnymi i współczesnymi! Należy sądzić, że w samych Żorach, przykładowo, nie jest znana np. w wystarczającym stopniu historia eksploatacji węgla kamiennego; archeologia może wnieść tu nieco nowych źródeł.

ZALECENIA KONSERWATORSKO-OCHRONNE (OBSZARY I ZASADY OCHRONY ARCHEOLOGICZNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWE)

Ochroną konserwatorską należy objąć wszystkie, wyszczególnione w tabeli 1 stanowiska archeologiczne.

W szczególności ochrona ta winna polegać na:

- 1) zakazie jakichkolwiek prac ziemnych w podanym zasięgu występowania zidentyfikowanych na powierzchni stanowisk materiałów zabytkowych (zaznaczonych na mapach w skali 1:10 000), w tym np. przekładki i budowy ciągów infrastruktury technicznej itd., bez podjęcia niezbędnych wyprzedzających badań archeologicznych (por. pkt. 2);
- 2) w wypadku konieczności jakichkolwiek działań związanych z naruszaniem gruntu w obrębie wyróżnianych stanowisk archeologicznych winny być one poprzedzone uzupełniającymi archeologicznymi badaniami weryfikacyjnymi (w tym rozpoznawczo-sondazowymi), ewentualnie – w zależności od uzyskanych wyników – ratowniczym (lub jedynie nadzorem podczas prac budowlanych), zaplanowanymi i przeprowadzonymi w uzgodnieniu ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wspomniane prace ochraniające substancję zabytkową mogą w wypadku stanowisk tzw. płaskich „uwolnić” dany teren dla celów inwestycyjnych;
- 3) wszelkie roboty ziemne (inwestycyjne) realizowane w najbliższym zapleczu (otulinie) wszystkich wyróżnionych stanowisk archeologicznych, tzn. w promieniu do około 50 m od ich centrum (w wypadku śladów osadnictwa – 25 m), winny być prowadzone pod nadzorem archeologicznym. Nie da bowiem się wykluczyć większego – niż zakłada się na obecnym etapie rozpoznania terenu – zasięgu poszczególnych obiektów archeologicznych. Uzgodnień szczegółowych zakresu nadzoru należy dokonywać ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- 4) mając na uwadze opisany, niedostateczny stan rozpoznania archeologicznego terenu (w tym też niedostępność niektórych fragmentów w trakcie „autostradowych” badań powierzchniowych w systemie AZP), potencjalną możliwość istnienia nierozpoznanych dotąd stanowisk, zaleca się wprowadzenie zasady stałego prowadzenia nadzorów archeologicznych podczas większych robót ziemnych na terenie gminy (np. inwestycje liniowe, rozbudowa, przebudowa lub budowa zakładów przemysłowych, likwidacja lub poszerzanie zasięgu hałd, budowa sklepów w typie marketów, z reguły

obejmujących połąć kilku hektarów gruntu, budowa nowych dróg i ulic; regulacje/pogłębianie cieków wodnych). Wspomniane nadzory winny obejmować zwłaszcza wszelkiego typu inwestycje, związane z ingerencją podziemną (wykonywaniem wykopów) poszczególnych dzielnicach gminy. Należy liczyć się z tym, że pod fundamentami istniejącej zabudowy lub pod innymi elementami zagospodarowania terenu (np. hałdami), potencjalnie może znajdować się archeologiczna substancja zabytkowa;

- 5) prowadzenie jakichkolwiek prac ziemnych w obrębie budynków i obiektów uznanych za zabytkowe ze względów architektonicznych, historycznych (zwłaszcza sakralnych) lub innych, uwzględnione i wyszczególnione na innych stronach opracowania, winny być prowadzone pod stałym nadzorem archeologicznym, w uzgodnieniu ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Nie można wykluczyć, że ich części ziemne kryją nieznane elementy lub szczegóły konstrukcyjne, ewentualnie pozostałości starszych założeń (nawet o podobnej do dzisiejszej funkcji).

/ OPRACOWANO NA PODSTAWIE CZĘŚCI **ARCHEOLOGIA**
(w) *GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY NA LATA 2008-2012*
AUTOR Dominik ABŁAMOWICZ /

MAPY DO CZĘŚCI ARCHEOLOGIA ORAZ KARTY STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH DO CZĘŚCI ARCHEOLOGIA ZNAJDUJĄ SIĘ NA KOŃCU OPRACOWANIA W **ZAŁĄCZNIKU NR 2**

PEŁNY WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WRAZ ZE ZNALEZISKAMI NA OBSZARZE ŻOR PRZEDSTAWIA **TABELA nr 1** ZAMIESZCZONA w **ZAŁĄCZNIKU nr 2**

SPIS LITERATURY ZNAJDUJE SIĘ NA KOŃCU GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

SŁOWNIK STOSOWANYCH TERMINÓW ZAMIESZCZONO SIĘ NA KOŃCU GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

7 OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ / SWOT /

Analiza SWOT jest podstawowym i powszechnie stosowanym narzędziem diagnostycznym, która stanowi zestawienie takich cech, jak: Strengths – silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia.

Poniżej dokonano analizy SWOT w odniesieniu do obszarów związanych z szeroko rozumianą rewitalizacją dziedzictwa kulturowego. Analiza polega na rozpoznaniu mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w odniesieniu do obszarów zabytkowych w gminie. Dokonana analiza ma pomóc w określeniu podstawowych priorytetów GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

MOCNE STRONY OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH	SŁABE STRONY OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH
<ul style="list-style-type: none"> ■ ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO O SZCZEGÓLNYCH A NAWET UNIKATOWYCH WALORACH, W TYM O GENEZIE ŚREDNIOWIECZNEJ: <ul style="list-style-type: none"> - UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA, - MURY OBRONNE, - KOŚCIÓŁ FILIPA I JAKUBA ■ STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE, DZIEDZICTWO KULTUROWE WSI ORAZ ZAŁOŻENIA ZIELENI. ■ UPORZĄDKOWANY UKŁAD TRANSPORTOWY DOGODNE POŁOŻENIE NA SZLAKACH KOMUNIKACYJNYCH, POŁĄCZENIE Z OBSZARAMI TURYSTYCZNYMI I GŁÓWNYMI MIASTAMI WOJEWÓDZTWA ■ CZYSTE, NIEZDEGRADOWANE ŚRODOWISKO ■ DZIEDZICTWO DZIAŁALNOŚCI I WPŁYWÓW ZAKONÓW CYSTERSÓW. ■ DUŻE OBSZARY OCHRONY W GRANICACH ISTNIEJĄCEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO CYSTERSKIE KOMPOZYCJE KRAJOBRAZOWE RUD WIELKICH. ■ WIELOKULTUROWOŚĆ OBSZARU, W TYM RÓWNIEŻ WIELOŚĆ RELIGII I TRADYCJI ■ POSIADANIE OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO DLA CAŁEGO OBSZARU GMINY, UWZGLĘDNIAJĄCYCH SPRECYZOWANE ZAPISY DOTYCZĄCE PROBLEMATYKI ZABYTKÓW ■ OPRACOWANIA KONSERWATORSKIE DOTYCZĄCE OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH (EWIDENCJA ZABYTKÓW, GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI, BIAŁE KARTY, MATRIEIAŁY PROJEKTOWE) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ZŁY STAN ZACHOWANIA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH, WYNIKAJĄCY ZE ZNISZCZENIA ZABYTKÓW GOSPODARCZĄ DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA, BRAKU BIEŻĄCEJ KONSERWACJI I SYSTEMATYCZNOŚCI DZIAŁANIA, WYKORZYSTYWANIA, NIEWŁAŚCIWYCH TECHNOLOGII I MATERIAŁÓW W SUBSTANCJI ZABYTKOWEJ ■ NIEUREGULOWANA WŁASNOŚĆ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH WPŁYWAJĄCA NA BRAK MOBILNOŚCI DECYZYJNEJ MIESZKAŃCÓW, ■ NIEWYKORZYSTANIE DOSTĘPNYCH, PRAWNYCH INSTRUMENTÓW OCHRONY ZABYTKÓW, W TYM OCHRONY ZINTEGROWANEJ ■ BRAK DOŚWIADCZENIA WE WDRAŻANIU OCHRONY ZINTEGROWANEJ ■ BRAK DOSTĘPU DO AKTUALNEJ BAZY DANYCH OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I EWIDENCYJNYCH ■ BRAK STUDIÓW HISTORYCZNO-KONSERWATORSKICH, EKSPERTYZ ■ NIEDOSTATECZNA ILOŚĆ WYKWALIFIKOWANYCH SŁUŻB KONSERWATORSKICH ■ BRAK PLANU OCHRONY PARKU KRAJOBRAZOWEGO (CKKRW) CO SKUTKUJE BRAKIEM OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO ■ ZŁY STAN BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA NIEKTÓRYCH OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA OBSZARZE MIASTA ■ BRAK ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ DOTYCZĄCEJ ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTURY MATERIALNEJ I NIEMATERIALNEJ I ZNACZENIA OPIEKI NAD ZABYTKAMI ■ SŁABA PROMOCJA ZASOBÓW ORAZ EDUKACJA DOTYCZĄCA BOGACTWA KULTUROWEGO REGIONU, NIEWYSTARCZAJĄCY UDZIAŁ MEDIÓW LOKALNYCH W PROPAGOWANIU I PROMOCJI ZABYTKÓW ■ BRAK INTEGRACJI ŚRODOWISK W OBSZARZE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

	<ul style="list-style-type: none"> ■ NIEDOSTATECZNA ŚWIADOMOŚĆ ŚRODOWISK INWESTORSKICH I PROJEKTOWYCH ■ NIEDOSTATECZNA PROMOCJA ROLI ZABYTKÓW JAKO SZANSY ROZWOJOWEJ ■ BRAK SPOŁECZNYCH OPIEKUNÓW ZABYTKÓW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH MAJĄCYCH W DZIAŁANIACH STATUTOWYCH DZIAŁANIA NA RZECZ ZABYTKÓW
SZANSE OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH	ZAGROŻENIA OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH
<ul style="list-style-type: none"> ■ REWITALIZACJA ZABYTKOWEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO STAREGO MIASTA W CELU STWORZENIA NOWEGO KULTURALNEGO I TURYSTYCZNEGO CENTRUM Z UKIERUNKOWANĄ OFERTĄ PROGRAMOWĄ ■ SPRECYZOWANY SYSTEM DOTACJI Z BUDŻETU GMINY DO PRAC KONSERWATORSKICH PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH ■ MOŻLIWOŚĆ POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA DOTACJE DO PRAC KONSERWATORSKICH I REMONTOWYCH PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH ŚRODKÓW FINANSOWYCH POCHODZĄCYCH Z RÓŻNYCH ŹRÓDEŁ: SAMORZĄDOWE, PAŃSTWOWE, ŚRODKI UE I IN. ■ WZROST ZAINTERESOWANIA WŁAŚCICIELI OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH PRACAMI KONSERWATORSKIMI ■ WZROST WARTOŚCI ZABYTKU I LOKALNYCH TRADYCJI JAKO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO, ROZWIJAJĄCA SIĘ AKTYWNA TURYSTYKA ZWIĄZANA Z ZABYTKAMI ■ PROMOCJA WALORÓW ŚRODOWISKA KULTURALNEGO Z WYKORZYSTANIEM NOWYCH TECHNOLOGII MEDIÓW ■ KULTYWOWANIE I ROZWIJANIE MIEJSCOWYCH TRADYCJI ■ ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ■ PROMOCJA PRZYKŁADÓW DOBRZYCH PRAKTYK OPIEKI NAD ZABYTKAMI. ■ ROSNĄCA ROLA SAMORZĄDU LOKALNEGO ORAZ PRZEJMOWANIE PRZEZ GMINĘ KOLEJNYCH ZADAŃ W OBSZARZE OPIEKI NAD ZABYTKAMI ■ WŁĄCZANIE OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W SFERĘ ROZWOJU MIASTA ■ DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNYCH OPIEKUNÓW ZABYTKÓW, ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH ORAZ PRYWATNYCH INWESTORÓW, MECENASÓW 	<ul style="list-style-type: none"> ■ BRAK SPÓJNEGO SYSTEMU FINANSOWANIA ZADAŃ OPIEKI NAD ZABYTKAMI ■ BRAK SPÓJNOŚCI PRZEPISÓW PRAWNYCH ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ ZABYTKÓW ■ BRAK REALNYCH ZACHĘT DLA INWESTORÓW PRYWATNYCH DO INWESTOWANIA W ZABYTKI ORAZ BRAK ŚRODKÓW FINANSOWYCH WŁAŚCICIELI OBIEKTÓW NA KONSERWACJĘ ■ TWORZENIE STRATEGII, ALE BRAK MECHANIZMÓW ICH EFEKTYWNEGO WDRAŻANIA ■ NIEREALIZOWANIE WYTYCZNYCH KONSERWATORSKICH ■ ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE (ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA I WÓD, ZMIANY RZEŻBY TERENU, ZMIANY STRUKTURY HYDROGEOLOGICZNEJ, SZKODY GÓRNICZE) ■ KRADZIEŻE, AKTY WANDALIZMU ■ NIEWYSTARCZAJĄCA PROMOCJA DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY, KONSERWACJI I REWALORYZACJI ZABYTKÓW ■ POGARSZAJĄCY SIĘ STAN TECHNICZNY NIEKTÓRYCH ZABYTKÓW SPOWODOWANY ICH NIEWŁAŚCIWYM UŻYTKOWANIEM, ■ KOLIZJA POMIĘDZY WYMOGAMI OCHRONY KONSERWATORSKIEJ A POLITYKĄ POLEGAJĄCĄ NA WYKONYWANIU DOCIEPLEŃ ELEWACJI OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NIEWŁAŚCIWYMI METODAMI, ■ SAMOWOLNE, WYNIKAJĄCE Z BRAKU EGZEKUCJI PRAWA, PRZEKSZTAŁCENIE OBIEKTÓW I ZESPOŁÓW ZABUDOWY DEPRECUJĄCE ICH WARTOŚCI ZABYTKOWE, ■ UTRATA INTEGRALNOŚCI ZABYTKOWEJ PRZESTRZENI MIASTA POPRZEZ ZNACZĄCE INWESTYCJE W BEZPOŚREDNIM SĄSIEDZTWIE OBSZARÓW CENNYCH KULTUROWO I KRAJOBRAZOWO ■ EKSPANSJA INWESTYCYJNA NA OBSZARACH MIASTA INGERUJĄCA W HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY ■ BRAK INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH I ICH EFEKTYWNEJ PROMOCJI

WNIOSKI Z ANALIZY SWOT:

Na obraz historycznego i dzisiejszego miasta Żory miały wpływ różnorodne czynniki zewnętrzne – niegdyś położenie na szlaku handlowym a co za tym idzie oddziaływanie ośrodków metropolitalnych - Kraków, Racibórz, Wrocław, rozwój miasta poprzez napływ osadników oraz czynniki wewnętrzne- rozwój rolnictwa, rozwój cechów, w czasach późniejszych rozwój przemysłu. To wszystko wiązało się również ze zróżnicowaniem pod względem kulturowym, religijnym, krajobrazowym i gospodarczym. Czynnikiem niezależnym, który na przestrzeni wieków wpłynął na obecny wygląd miasta były destrukcyjne pożary oraz znaczne zniszczenia wojenne.

Zasoby zabytków miasta Żory mimo powyższych czynników są bogate, zarówno pod względem, jakościowym jak i ilościowym, a ich stan zachowania jest bardzo różny (część wymaga remontu kapitalnego). Widoczne jest niewykorzystanie potencjału obiektów i obszarów zabytkowych w mieście.

Niewątpliwą zaletą jest posiadanie dokumentacji dotyczącej wielu obiektów zabytkowych, a przede wszystkim posiadanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zawierającymi zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i stref ochrony konserwatorskiej dla całego obszaru gminy. Niestety brak jest opracowań studialnych konserwatorskich i szczegółowych opracowań planistycznych, w oparciu o które można realizować i wdrażać rzetelną politykę ochrony, zwłaszcza na układzie urbanistycznym. W odniesieniu do Starego Miasta zwraca uwagę konieczność uregulowania stanu prawnego wielu obiektów, w celu umożliwienia przeprowadzenia prac rewaloryzacyjnych i pozyskiwania środków na pokrycie ich kosztów.

Na okres najbliższych czterech lat działania priorytetowe powinny się skupiać wokół serca miasta jakim jest Starówka.

W kwestii świadomości społeczeństwa, co do dziedzictwa kulturowego widoczny jest konflikt. Z jednej strony istnieją organizacje pozarządowe i osoby działające na rzecz kultywowania miejscowych tradycji, ratowania zabytków, propagowania wiedzy o nich. Z drugiej strony widoczny jest brak świadomości społecznej, co do ilości i jakości zasobów dziedzictwa kultury materialnej oraz znaczenia opieki nad zabytkami. To przekłada się również na chęć i realizowanie działań na obiektach zabytkowych, często bez świadomości, bez kontekstu, bez wytycznych i projektów, bez używania materiałów przeznaczonych dla obiektów tego typu, co prowadzi niejednokrotnie do zniszczenia części substancji zabytku skutkującej zatarciem i jego pełnego odbioru historycznego.

8

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY ma służyć ochronie ale i wykorzystaniu zasobów dziedzictwa kulturowego do różnych dziedzin życia społecznego.

Realizacja celów określonych w PROGRAMIE... wymagać będzie zmian świadomości w dziedzinie odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego oraz właścicieli obiektów zabytkowych i ewidencyjnych za ich stan oraz różnych podmiotów, instytucji i sfer funkcjonalnych odpowiadających za ład i zagospodarowanie przestrzenne oraz ochronę środowiska naturalnego i kulturowego. Wynikiem tych zmian powinno być przejście od zaniechania do przynajmniej pasywnej, biernej ochrony zabytków i dziedzictwa a także realizowanie poszczególnych, cząstkowych działań konserwatorskich mających służyć osiągnięciu celu jakim jest konsekwentne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego a w efekcie poprawa wizerunku i rozwoju miasta w nawiązaniu do jego historycznego dziedzictwa.

PAŁAC W BARANOWICACH ELEWACJA PÓŁNOCNA BUDYNKU / STAN Z 2011R./

GŁÓWNE CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY NA LATA 2013-2016 ZGODNE Z ZAPISAMI ART. 87 UST. 2 USTAWY O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI ZOSTAŁY PRZYTOCZONE W ROZDZIALE 2 NINIEJSZEGO PROGRAMU

PRIORYTETY w ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW

PRIORYTET 1

REWALORYZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO CZYNNIK ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARZCZEGO

KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
<p>■ SERCE MIASTA – STARÓWKA-REWITALIZACJA I ODNOWA STAREGO MIASTA KOMPLEKSOWE DZIAŁANIA W SKALI URBANISTYCZNEJ</p> <ul style="list-style-type: none"> - DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH, - PROGRAMOWANIE - REALIZACJA ZADAŃ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OCENA STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW I OKREŚLENIE POTRZEB W ZAKRESIE REMONTÓW , PRAC RESTAURATORSKICH I ZAKRESU OCHRONY- STUDIUM ▪ ŚWIADOME KSZTAŁTOWANIE STRUKTUR PRZESTRZENNYCH W OPARCIU O PRZESŁANKI HISTORYCZNE ▪ KONKURS NA REWITALIZACJĘ PRZESTRZENI PUBLICZNYCH STAREGO MIASTA I JEGO OTOCZENIA RÓWNIEŻ ZMIAN W KOMUNIKACJI ▪ ZMIANA WYGLĄDU STAREGO MIASTA ZMIANA JEGO OFERTY PROGRAMOWO-USŁUGOWEJ I TURYSTYCZNEJ-PRZYCIĄGANIE NOWYCH I UTRACONYCH FUNKCJI ▪ REALIZACJA CZĘŚCI ZMIAN W KWESTII POPRAWY STANU UTRZYMANIA ZABYTKÓW BĘDĄCYCH WŁASNOŚCIĄ GMINY W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH ▪ POPRAWA ŁADU PRZESTRZENNEGO, ROZWOJU CENTRUM MIASTA I ŻYCIA JEGO MIESZKAŃCÓW ▪ OPRACOWANIE SZCZEGÓŁOWEJ KONCEPCJI TEMATYCZNYCH ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH „SPACER PO STARÓWCE” ▪ WSPÓŁPRACA PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE W RAMACH WSPIERANIA I REALIZOWANIA ZAINICJOWANYCH DZIAŁAŃ NA STARYM MIEŚCIE ▪ ZAPEWNIENIE ŚRODKÓW W BUDŻECIE MIASTA ORAZ POZYSKIWANIE ŚRODKÓW NA DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE W RAMACH DOSTĘPNYCH FUNDUSZY (ŚRODKI KRAJOWE I ZAGRANICZNE)

PRIORYTET 2**ZACHAMOWANIE PROCESU DEGRADACJI ZABYTKÓW I DOPROWADZENIE DO POPRAWY STANU ICH ZACHOWANIA ORAZ ICH WYEKSPONOWANIE**

KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
<ul style="list-style-type: none">■ REWITALIZACJA CENNYCH OBSZARÓW<ul style="list-style-type: none">▪ OBSZAR PAŁACU i PARKU w BARANOWICACH	<ul style="list-style-type: none">▪ OCENA STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW I OKREŚLENIE POTRZEB W ZAKRESIE REMONTÓW, PRAC RESTAURATORSKICH I ZAKRESU OCHRONY▪ OPRACOWANIE PROJEKTÓW W CELU POZYSKANIA DOTACJI NA PRACE W RAMACH ŚRODKÓW Z RÓŻNYCH ŹRÓDEŁ▪ REMONT OBIEKTU WG OPRACOWAŃ PROJEKTOWYCH▪ ZMIANA FUNKCJI, PRZYCIĄGANIE BOGATĄ OFERTĄ, UDOSTĘPNIANIE OBIEKTU ZABYTKOWEGO ORAZ PARKU
<ul style="list-style-type: none">■ PAŁACYK- ULICA WODZISŁAWSKA 111■ FOLWARK- BRODECKA/ ŚWIERKLAŃSKA■ PAŁACYK- „BIES” ULICA KASZTANOWA	<ul style="list-style-type: none">▪ OKRESOWA OCENA STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW▪ PROPAGOWANIE DOBRZYCH PRAKTYK I DZIAŁAŃ NA OBIEKTACH PRYWATNYCH DĄŻENIE DO POPRAWY STANU ICH ZACHOWANIA :<ul style="list-style-type: none">- OPRACOWYWANIE PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH DLA POSZCZEGÓLNYCH OBIEKTÓW /NP W RAMACH STUDENCKICH PRAC DYPLOMOWYCH JAKO POCZĄTEK DZIAŁAŃ ZACHECAJĄCY DO OPRACOWANIA PEŁNEJ DOKUMENTACJI- ZAPOZNANIE WŁAŚCICIELI Z MOŻLIWOŚCIAMI UZYSKIWANIA DOTACJI W RAMACH RÓŻNYCH MECHANIZMÓW FINANSOWANIA- UDZIELANIE DOTACJI WŁAŚCICIELOM OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA PRACE KONSERWATORSKIE ZE ŚRODKÓW BUDŻETOWYCH GMINY.
<ul style="list-style-type: none">■ POZOSTAŁE OBIEKTY ZABYTKOWE I EWIDENCYJNE	<ul style="list-style-type: none">▪ WYKONYWANIE BIEŻĄCYCH PRAC NA OBIEKTACH W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH▪ ODPOWIEDNIE UTRZYMANIE OTOCZENIA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I EWIDENCYJNYCH W MIEŚCIE

PRIORYTET 3**BADANIA, DOKUMENTOWANIE I AKTUALIZACJA BAZ DANYCH DOTYCZĄCYCH ZABYTKÓW, NOWOCZESNE I SPRAWNE ZARZĄDZANIE ZASOBEM**

KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
■ BADANIA I DOKUMENTOWANIE	<ul style="list-style-type: none">▪ WYKONANIE STUDIUM HISTORYCZNO-KONSERWATORSKIEGO OBSZARU STAREGO MIASTA▪ PROWADZENIE BADAŃ POZYSKIWANIE NOWYCH INFORMACJI DOTYCZĄCYCH OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH, RÓWNIEŻ WE WSPÓŁPRACY Z MUZEUM , TMMŻ▪ OKRESOWA OCENA STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I EWIDENCYJNYCH▪ OPRACOWANIE BRAKUJĄCYCH BIAŁYCH KART DLA CENNYCH OBIEKTÓW ORAZ WSZELKIEJ INNEJ DOKUMENTACJI KONSERWATORSKIEJ▪ KONTYNUACJA WSPÓŁPRACY Z INSTYTUCJAMI, ŚRODOWISKAMI AKADEMICKIMI I NAUKOWYMI, INICJOWANIE I WSPIERANIE PRAC NAUKOWYCH, W TYM MAGISTERSKICH I DOKTORSKICH, POŚWIĘCONYCH PROBLEMATYCE BADANIA I ZACHOWANIA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY; WSPIERANIE ICH PUBLIKACJI NP. W PERIODYKACH SPECJALISTYCZNYCH POZYSKIWANIE OPRACOWAŃ I INWENTARYZACJI DOTYCZĄCYCH OBIEKTÓW I OBSZARÓW ZABYTKOWYCH
■ AKTUALIZACJA GMINNEJ BAZY DANYCH	<ul style="list-style-type: none">▪ WPROWADZENIE PEŁNEJ, NOWEJ INFORMACJI I DOKUMENTACJI FOTOGRAFICZNEJ DLA OBIEKTÓW EWIDENCJI ZABYTKÓW DO BAZY DANYCH SIT ORAZ GEOPORTALU▪ WPROWADZENIE TRAS TWORZONYCH ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH DO BAZY DANYCH SIT ORAZ GEOPORTALU▪ UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI I WYKAZÓW OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I EWIDENCYJNYCH NA STRONACH URZĘDOWYCH

<p>■ POZYSKIWANIE ŚRODKÓW</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ WŁĄCZANIE PROBLEMATYKI OCHRONY ZABYTKÓW DO ZADAŃ STRATEGICZNYCH I PROGRAMÓW WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI I PLANÓW ROZWOJU GMINY ▪ OPRACOWYWANIE I WSPIERANIE PROGRAMÓW I PROJEKTÓW UMOŻLIWIĄJĄCYCH POZYSKIWANIE ŚRODKÓW NA REWITALIZACJĘ, KONSERWACJĘ I OPIEKĘ NAD ZABYTKAMI W RAMACH FUNDUSZY I MECHANIZMÓW FINANSOWYCH KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH
-------------------------------	---

PRIORYTET 4

ZWIĘKSZANIE ATRAKCYJNOŚCI ZABYTKÓW DLA POTRZEB SPOŁECZNYCH, TURYSTYCZNYCH

KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
<p>■ ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I REKREACYJNEJ W OBSZARACH ZABYTKOWYCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TWORZENIE BAZY NOCLEGOWEJ I REKREACYJNEJ - UMOZLIWIENIE ROZWOJU SEKTORA USŁUG ▪ OPRACOWANIE SZCZEGÓŁOWEJ ŚCIEŻKI TURYSTYCZNEJ UWZGLĘDNIĄCEJ EDUKACJĘ HISTORYCZNĄ I EKOLOGICZNĄ W RAMACH PROGRAMU „PRZEZ ŻORY NA ŚLĄSK – STWORZENIE SYSTEMU E-INFORMACJI TURYSTYCZNEJ”

PRIORYTET 5

EDUKACJA W ZAKRESIE DZIAŁCZYSTWA KULTUROWEGO I JEGO OCHRONY PROPAGOWANIE I PROMOCJA HISTORYCZNEJ SPUŚCIZNY I UDOSTĘPNIANIE ZABYTKÓW

<p>■ EDUKACJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ KONTYNUACJA DZIAŁAŃ EDUKACYJNYCH NAUCZANIA WIEDZY O HISTORII MIASTA RÓWNIEŻ W KONTEKŚCIE OBSZARÓW ZABYTKOWYCH ▪ ORGANIZACJA KONKURSÓW ▪ TWORZENIE NOWOCZESNYCH MIEJSC – PLACÓWEK MUZEALNO- EKSPOZYCYJNYCH ▪ UDOSTĘPNIANIE ZAINTERESOWANYM POSIADANYCH MATERIAŁÓW I DOKUMENTACJI HISTORYCZNEJ ▪ EDUKACJA, KSZTAŁTOWANIE OPINII PUBLICZNEJ ORAZ PROMOCJA IDEI OCHRONY DZIEDZICTWA
-------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PROMOWANIE TRADYCYJNYCH FORM I CECH LOKALNEJ ARCHITEKTURY (W ZAKRESIE BRYŁY, DETALU ARCHITEKTONICZNEGO, MATERIAŁU, KOLORYSTYKI, ROZWIĄZAŃ KONSTRUKCYJNYCH).
<ul style="list-style-type: none"> ■ POPULARYZACJA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ WYKORZYSTANIE TRADYCJI HISTORYCZNEJ DLA PROMOCJI MIASTA ▪ POPULARYZACJA WIEDZY O ZABYTKACH POPRZEZ WPROWADZANIE INFORMACJI O DZIEDZICTWIE MIASTA DO OGÓLNODOSTĘPNEJ BAZY INTERNETOWEJ ▪ WYDAWANIE I WSPIERANIE PUBLIKACJI (NP. M.IN. FOLDERÓW, PRZEWODNIKÓW) POŚWIECONYCH ZABYTKOM, DZIEDZICTWU KULTUROWEMU, HISTORII REGIONU ▪ WSPIERANIE ORGANIZACJI I REKLAMA W MEDIACH ELEKTRONICZNYCH <ul style="list-style-type: none"> - TRADYCYJNYCH IMPREZ ZWIĄZANYCH Z DZIEDZICTWEM REGIONU - TWORZONYCH ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH

PRIORYTET 6

DZIAŁANIA POBUDZAJĄCE AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ I INICJATYWĘ MIESZKAŃCÓW REGIONU WOKÓŁ IDEI WSPÓŁPRACY I ROZWOJU REGIONALNEGO W KONTEKŚCIE OBSZARÓW ZABYTKOWYCH

KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
<ul style="list-style-type: none"> ■ DZIAŁANIA WEWNĘTRZNE POBUDZAJĄCE AKTYWNOŚĆ I INICJATYWĘ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ POPULARYZACJA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH JAKO DOBREJ MARKI – W CELU ZACHĘCENIA SPOŁECZNOŚCI DO WSPÓLNYCH DZIAŁAŃ W PROCESACH REWITALIZACYJNYCH ▪ PROWADZENIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH W CELU POZNANIA FAKTYCZNYCH POTRZEB NA OBSZARACH REWITALIZACJONOWANYCH ▪ WSPIERANIE INICJATYW LOKALNYCH SŁUŻĄCYCH ZACHOWANIU TRADYCJI ▪ PROMOCJA DZIAŁAŃ SPOŁECZNYCH W KWESTII OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ▪ POWOŁANIE W POROZUMIENIU Z WOJEWÓDZKIM KONSERWATOREM ZABYTKÓW SPOŁECZNYCH OPIEKUNÓW ZABYTKÓW

REASUMUJĄC, SZEROKO POJĘTA POLITYKA W DZIEDZINIE OPIEKI I OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA ŻORY BĘDZIE ZMIERZAŁA DO:

- KONSEKWENTNEGO I PLANOWEGO REALIZOWANIA ZADAŃ KOMPETENCYJNYCH SAMORZĄDU GMINNEGO POPRZEZ WDRAŻANIE NINIEJSZEGO PROGRAMU OPIEKI
- OPRACOWYWANIA I AKTUALIZACJI PRAWNYCH I MERYTORYCZNYCH PODSTAW OCHRONY ORAZ ZASAD FINANSOWANIA I POZYSKIWANIA ŚRODKÓW NA JEJ REALIZACJĘ
- ZACHOWANIA LOKALNYCH WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZAADAPTOWANIA ICH DO WYMOGÓW WSPÓŁCZESNEGO MIASTA
- REALIZACJI PROGRAMU PODNOSZENIA ATRAKCYJNOŚCI ŚRÓDMIEŚCIA, PROMOWANIE I PROPAGOWANIE DZIAŁAŃ REWALORYZACYJNYCH ZABUDOWY ORAZ OTACZAJĄCEJ JE PRZESTRZENI
- RYGORYSTYCZNEJ OCHRONY UNIKATOWYCH WARTOŚCI KRAJOBRAZU KULTUROWEGO MIASTA, W TYM ZACHOWANIA JEGO CHARAKTERYSTYCZNYCH ELEMENTÓW ZABYTKOWYCH I PRZYRODNICZYCH
- UMOŻLIWIENIA I WSPIERANIA RACJONALNEGO WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA RATOWANIE OBIEKTÓW O SZCZEGÓLNYCH WARTOŚCIACH HISTORYCZNYCH
- STYMULOWANIA ZASAD PARTNERSTWA PUBLICZNO-PRYWATNEGO NA RZECZ KONSERWACJI, REWALORYZACJI I ZAGOSPODAROWANIA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I PRZETRZENI UKŁADU URBANISTYCZNEGO STAREGO MISTA
- WSPIERANIA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ W DZIAŁANIACH MAJĄCYCH NA CELU POSZANOWANIE MATERIALNEGO DZIEDZICTWA ORAZ WSPIERANIA POWSTANIA INICJATYW Z ZAKRESU KULTURY
- WSPIERANIA DZIAŁAŃ NA RZECZ TWORZENIA PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH MAJĄCYCH NA CELU WZMOCNIENIE LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI ORAZ WSPÓŁODPOWIEDZIALNOŚCI MIESZKAŃCÓW ZA ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W MIEŚCIE

ZACHOWANIE I DBAŁOŚĆ O DZIEDZICTWO KULTUROWE ŻOR,
SŁUŻĄCE ROZWOJOWI GOSPODARCZEMU GMINY, BUDUJE TOŻSAMOŚĆ
JEJ MIESZKAŃCÓW

WYTYCZNE KONSERWATORSKIE DLA WYBRANYCH OBIEKTÓW I OBSZARÓW

URBANISTYKA

Element zachowanego do dziś dziedzictwa kulturowego Żor to przede wszystkim:

Opisany w części UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZABYTKÓW **UKŁAD PRZESTRZENNY MIASTA LOKACYJNEGO** W OBRĘBIE UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, UL.DOLNE PRZEDMIEŚCIE, UL.PSZCZYŃSKA, UL.HUŁOKI, UL.STODOLNA, AL.NIEPODLEGŁOŚCI

Ochrona HISTORYCZNEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO obejmuje UKŁAD I PRZEBIEG ULIC, ZABUDOWĘ MIEJSKĄ – KAMIENICE I ICH UKŁAD PRZESTRZENNY, PLACESKWERY, ZIELEŃ, BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.

Problem ochrony i konserwacji tego typu struktury historycznej z uwagi na stosunki własnościowe wymaga opracowania zasad i warunków współpracy między miastem i właścicielami prywatnymi.

Na bazie zgromadzonej ikonografii historycznej zarówno obszaru, jak i poszczególnych obiektów należy opracować wytyczne oraz program rekompozycji przedmiotowego terenu.

WSTĘPNE ZAŁOŻENIA - WYTYCZNE W ODNIESIENIU DO UKŁADU PRZESTRZENNEGO MIASTA

1. wprowadzenie na określonych zasad „polityki” remontowo – konserwatorskiej,
2. kształtowanie wizerunku plastyczno - estetycznego w oparciu o przesłanki konserwatorskie historycznej zabudowy miasta,
3. określenie stanu zachowania układu przestrzennego miasta oraz waloryzacja jednostkowych obiektów,
4. stworzenie jednorodnej dokumentacji dla wytypowanych budynków w obszarze opracowania i jednorodnych zasad ich rewaloryzacji,
5. sformułowanie generalnych wytycznych konserwatorskich obejmujących problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze starego miasta,
6. wytypowanie obiektów o największej wartości i najbardziej zagrożonych do przyszłego procesu remontowo – konserwatorskiego,
7. wskazanie obiektów, które z uwagi na swe wartości i znaczenie winny być chronione według zasad ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jak i tych które należy wyłączyć spod wcześniej określonych rygorów.

OCHRONA SKŁADOWYCH UKŁADU POWINNA ODBYWAĆ SIĘ W GŁÓWNEJ MIERZE POPRZEZ:

1. zachowanie linii zabudowy dzięki utrzymaniu istniejących budynków i uzupełnienie luk budowlanych nową zabudową plombową,
2. uporządkowanie i rewaloryzację wewnątrz kwartałów poprzez wyburzenia obiektów bezwartościowych (oficyn, budynków gospodarczych, garaży, itp.), nowe przyjazne mieszkańcom zagospodarowanie wewnątrz kwartałów,
3. integrację zabudowy w centrach urbanistycznych,
4. modernizację zabytkowej zabudowy celem zwiększenia standardu użytkowego,
5. konserwację zabytkowych elewacji w oparciu o programy i projekty.
6. uporządkowanie parterów w oparciu o jednorodne zasady projektowe w obrębie zarówno jednego budynku, jak i przestrzeni całej ulicy,
7. zamknięcie pierzei w celu uporządkowania ładu przestrzennego oraz likwidacji niewłaściwych osi widokowych.
8. nowa zabudowa luk budowlanych powinna utrzymywać historyczne linie zabudowy i podziały parcelacyjne oraz gabaryty pierzei (wysokość, kształt dachu, materiał, itd.).
9. nowoprojektowana architektura winna harmonizować z zabytkowym otoczeniem; wymagane jest ustalenie maksymalnego gabarytu zabudowy, który wyznaczają historyczne budynki,
10. likwidacja obiektów tymczasowych (m. in. kiosków, straganów), dysharmonizujących z otoczeniem. Należałoby wprowadzić ich funkcję w partery budynków istniejących lub nowoprojektowanych lub określić jednolity, powtarzalny wygląd handlowych, elementów tymczasowych (ustawianych w ramach zorganizowanych kiermaszy, festynów) ustalenie określonego lub standardowego wyglądu ogródków letnich ,
11. należy zapewnić maksymalną ochronę terenów zielonych przed wkraczaniem zabudowy.
12. należy opracować koncepcję nowego zagospodarowania dla zamkniętego cmentarza przy ul. Ks. Klimka z możliwością jego otwarcia jako terenu zielonego o specyficznym charakterze.

MURY OBRONNE (UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE,
UL. PSZCZYŃSKA, UL. BISKUPA, UL. OGRODOWA):

- wykonać pełną inwentaryzację struktury, a także opracować program badawczy
- (m. in. nowe badania architektoniczne, archeologiczne, ikonograficzne)
- zachować bryłę oraz formę czytelnych fragmentów murów,

- utrzymać sylwetę i linię historycznej struktury
- zachować pierwotny charakter obiektu
- z uwagi na powiązania ze strukturą budynków późniejszych w stosunku do murów (głównie XIX i XX wiecznych) wymagane jest podjęcie decyzji, które odcinki będą udostępnione. Należy przeprowadzić badania stanu technicznego a także opracować ich technologię oraz sporządzić stosowną dokumentację.
- problem ochrony i konserwacji tego typu struktury historycznej z uwagi na stosunki własnościowe wymaga opracowania zasad i warunków współpracy między miastem i właścicielami prywatnymi
- zaprojektować po przeprowadzonych badaniach elementy edukacyjne będące rekonstrukcją pierwotnego wyglądu muru i jego elementów drewnianych,
- całość historycznej struktury należy włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta, jako jeden z podstawowych elementów.

UL. CMENTARNA (CMENTARZ ŻYDOWSKI)

- zachować obecny, niegrzebalny charakter obiektu
- w porozumieniu z gminą wyznaniową opracować program szczegółowych badań i inwentaryzowania zarówno całego obiektu, jak i poszczególnych nagrobków)
- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne
- rozpocząć etapową prace przy drzewostanie na terenie cmentarza- priorytetowo!
- włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta, jako jeden z podstawowych elementów.

W przypadku zgody gminy żydowskiej opracować projekt lapidarium lub innej formy zgodnej z kanonem.

POZOSTAŁOŚCI FOLWARKU ul. BRODECKA 16/ ŚWIERKLAŃSKA

- zachować bryłę oraz formę budynku,
- utrzymać sylwetę i linię dachu oraz historyczny typ pokrycia,
- zachować pierwotny charakter , podziały elewacji obiektu i stolarki
- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne
- założenie włączyć w przebieg szlaku edukacyjno – turystycznego.

ARCHITEKTURA

UL. DWORCOWA 6

- zachować bryłę oraz formę budynku,
- utrzymać sylwetę i linię dachu
- zachować pierwotny wystrój, charakter i podziały elewacji obiektu,
- obiekt włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta jako jeden z podstawowych elementów.

ZESPÓŁ ZABUDOWY KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO śś FILPA I JAKUBA UL. GARNCARSKA 16

- zachować bryłę oraz formę,
- prowadzić prace konserwacyjne
- kompleks włączyć w przebieg szlaku edukacyjno – turystycznego.

NIECZYNNY CMENTARZ UL. KS.KLIMKA:

- zachować obecny, niegrzebalny charakter obiektu,
- opracować program szczegółowych badań i rewaloryzacji całego obiektu oraz poszczególnych nagrobków
- wykonać projekt rekompozycji zespołu (pełną konserwacją objęte powinny zostać nagrobki o najwyższych wartościach),
- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- rozpocząć etapową konserwację drzewostanu,
- opracować projekt lapidarium lub innej formy dla elementów nagrobków,
- opracować koncepcję nowego zagospodarowania z możliwością korzystania z terenu zielonego o specyficznym charakterze,
- założenie włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta jako jeden z podstawowych elementów.

ZESPÓŁ ZABUDOWY KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO ul. Kościuszki / Osińska /Nowa kościół parafialny, budynek probostwa, budynek dawnej szkoły:\

- zachować bryłę oraz formę
- utrzymać znaczenie zespołu jako pionowej dominanty przestrzennej południowego obrzeża centrum miasta,

- całość założenia włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno turystycznego miasta, jako jeden z podstawowych elementów.

UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 32

- zachować bryłę oraz formę budynku,
- zachować pierwotny wystrój, charakter i podziały elewacji obiektu,
- całość założenia włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno turystycznego miasta.

ZABUDOWA UL. MURARSKIEJ

- bezwzględnie zachować bryłę oraz formę wszystkich obiektów,
- utrzymać sylwetę i linię dachu oraz przywrócić historyczny typ pokrycia na obiektach,
- zachować pierwotny wystrój, charakter i podziały elewacji obiektów,
- z uwagi na stan techniczny budynki wymagają remontu kapitalnego po uprzednim przeprowadzeniu badań.
- historyczną zabudowę ulicy włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego

Istnieje również konieczność opracowania technologii prowadzenia remontu części obiektów, celem zniwelowania zagrożenia katastrofą budowlaną obiektów sąsiednich. Należy sporządzić stosowną dokumentację. Problem konserwacji zabudowy historycznej podmiotowej ulicy z uwagi na stosunki własnościowe wymaga opracowania zasad i warunków współpracy miasta z właścicielami prywatnymi lub zasady przejmowania zagrożonych obiektów nie posiadających uregulowanej sytuacji prawnej.

UL. RYNEK 23

- zachować bryłę oraz formę budynku,
- utrzymać sylwetę i linię dachu,
- podstawie zgromadzonej ikonografii przeprowadzić rekompozycję elewacji z zachowaniem elementów pierwotnego wystroju, charakteru i podziałów,
- przeprowadzić kompleksową konserwację elementów pierwotnego wystroju kamieniarskiego,
- dokonać rekompozycji i estetyzacji reklam i szyldów,

- obiekt włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta jako jeden z podstawowych elementów.

ZABUDOWA UL. SZEPTYCKIEGO

- zachować bryłę oraz formę wszystkich budynków,
- utrzymać sylwetę i linię dachu oraz historyczny typ pokrycia,
- zachować pierwotny wystrój, charakter i podziały elewacji obiektów,
- ujednoczyć sposoby kształtowania witryn, stolarki okiennej i drzwiowej,
- przeprowadzić kompleksową konserwację elementów pierwotnego wystroju kamieniarskiego,
- dokonać rekompozycji i estetyzacji reklam i szyldów,
- problem konserwacji zabudowy historycznej tej ulicy z uwagi na stosunki własnościowe wymaga opracowania zasad i warunków współpracy między miastem i właścicielami prywatnymi
- historyczną zabudowę ulicy włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno turystycznego miasta jako jeden z podstawowych elementów.

ZABUDOWA UL. SZEROKIEJ

- zachować bryłę oraz formę wszystkich budynków historycznych,
- utrzymać sylwetę i linię dachu oraz historyczny typ pokrycia,
- zachować pierwotny wystrój, charakter i podziały elewacji obiektów,
- na podstawie zgromadzonej ikonografii historycznej elewacji obiektów dokonać ich rekompozycji z zachowaniem elementów pierwotnego wystroju, charakteru i podziałów,
- ujednoczyć sposoby kształtowania witryn, stolarki okiennej i drzwiowej,
- przeprowadzić kompleksową konserwację elementów pierwotnego wystroju kamieniarskiego,
- dokonać rekompozycji i estetyzacji reklam i szyldów,
- problem konserwacji zabudowy historycznej przedmiotowej ulicy, z uwagi na stosunki własnościowe wymaga opracowania zasad i warunków współpracy między miastem i właścicielami prywatnymi,
- historyczną zabudowę ulicy włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta jako jeden z podstawowych elementów.

UL. WODZISŁAWSKA 111 (PAŁAC)

- zachować bryłę oraz formę pałacu,
- utrzymać sylwetę i linię dachu oraz historyczny typ pokrycia,
- zachować pierwotny charakter i podziały elewacji obiektu,
- utrzymać charakter otoczenia oraz historyczne osie kompozycyjne,
- opracować program rewaloryzacji obiektu i otoczenia, w tym projekt rekompozycji zieleni,
- pałac włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta, jako jeden z podstawowych elementów.

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY UL. ZAMKOWA

- zachować bryłę oraz formę dawnego zamku,
- utrzymać sylwetę i linię dachu oraz historyczny typ pokrycia,
- zachować pierwotny charakter i podziały elewacji obiektu
- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- opracować program rewaloryzacji obiektu i otoczenia,
- opracować formę wykorzystania obiektów dawnego folwarku (nowa funkcja),
- problem konserwacji przedmiotowej zabudowy historycznej, z uwagi na stosunki własnościowe wymaga opracowania zasad i warunków współpracy między miastem i właścicielami
- kompleks włączyć w przebieg planowanego szlaku edukacyjno – turystycznego miasta, jako jeden z podstawowych elementów.

ZIELEŃ

Na podstawie art. 6 z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie i opiece podlegają, między innymi, bez względu na stan zachowania: krajobrazy kulturowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni.

Na obszarze Żor występuje wiele obszarów zieleni, ukształtowanej w wyniku działalności człowieka, szpalery drzew, układy zieleni wokół folwarków, obszary parków, formy zieleni na cmentarzach. Wszelkie zmiany form zieleni wysokiej istotnie wpływają na obraz obszaru. Zachowanie zaprojektowanych form i układów zieleni w mieście jest bardzo istotne a wszelkie zmiany, wycinki, rekompozycje układów powinny być poprzedzone uzgodnieniami z właściwym konserwatorem zabytków.

CMENTARZE : - RZYMSKO-KATOLICKI UL. SMUTNA

W historycznym układzie regularnej kompozycji szachownicowej cmentarza dominują ok.80-100 letnie lipy drobnolistne / niegdyś w układzie regularnym/

Zachowaniu podlega zielenń wysoka:

aleja lipowa wzdłuż ulicy Nowej prowadząca do bramy cmentarnej i placyk przed nią oraz pozostałości szpaleru obwodowego oraz obsadzenia alei;

- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- rozpocząć etapową konserwację drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym;
- rekompozycja układu poprzez nowe nasadzenia;
- wszelkie nasadzenia uzupełniające układ szpalerów winny być identyczne z istniejącymi gatunkami.

CMENTARZE: EWANGELICKI UL, OSIŃSKA, SZPALER –ALEJ LIPOWA UL NOWA

Obszar wpisany do rejestru zabytków /kościół, probostwo/.

W historycznym układzie zieleni dominują lipy drobnolistne ok.80-100 letnie oraz modrzewie europejskie.

Ochronie podlega zieleń wysoka: zachowane w alei dojazdowej i głównej cmentarza lipy drobnolistne;

- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- rozpocząć etapową konserwację drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym;
- wszelkie nasadzenia uzupełniające układ szpalerów winny być identyczne z istniejącymi gatunkami.

CMENTARZE: CMENTARZ ŻYDOWSKI, UL CMENTARNA, UL. DĘBOWA

Zachowaniu podlegają pozostałości swobodnego układu zieleni wysokiej .

W historycznym układzie dominują klony zwyczajne, lipy drobnolistne / 80-100 lat / i brzozy brodawkowate.

Należy zachować również drzewa wzdłuż ogrodzenia od ul Dębowej.

- konserwacja drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, pracom pielęgnacyjnymi oraz formującym korony.
- należy usuwać samoistnie rosnące drzewa powodujące zniszczenia muru ogrodzenia.
- prowadzić prace na drzewostanie przy ulicy Dębowej w celu odstonięcia zabytkowego, kamiennego ogrodzenia.

PARK PO-CMENTARNY UL. RYBNICKA

Ochronie podlega zielen wysoka parku .

- utrzymać charakter parku i osie kompozycyjne układu:

- prowadzić etapową konserwację drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym;
- prowadzić prace trzebieżowe o obrębie zieleni średniej i samosiwów;
- projekty czy prace rekompozycyjne układu zieleni wysokiej powinny być prowadzone w uzgodnieniu z właściwym konserwatorem zabytków.

ZIELEŃ W OTOCZENIU FOLWARKU, UL. BRODECKA UL. ŚWIERKLAŃSKA

Przedmiotem ochrony są pozostałości parku reprezentowane przez kilkanaściwe egzemplarze dębów szypułkowych, lip drobnolistnych, robinii białych, świerków kłujących i modrzewi europejskich.. Ochronie podlega również szpaler okazowych lip drobnolistnych od ulicy Świerkłańskiej.

w ramach wymiany zamierających drzew na egzemplarze tego samego gatunku.

- rewaloryzacja zieleni z zachowaniem układu swobodnego;
- pożądane jest uzupełnienie szpaleru lip od ulicy Świerkłańskiej;
- etapowa konserwacja drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym;
- wszelkie nasadzenia wykonywane

ZESPÓŁ PARKOWY PRZY PAŁACU W BARANOWICACH

W przypadku wpisanego do rejestru zespołu pałacowo-parkowego w Baranowicach zakładana jest rewaloryzacja całości parku z odtworzeniem historycznego układu kompozycyjnego zieleni. Ochronie podlega aleja dębów szypułkowych prowadząca do pałacu / ul. Ogrodnicza/, drzewostan wysoki parku.

- utrzymać charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- rozpocząć etapową konserwację drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym;
- wszelkie nasadzenia uzupełniające układ winny być identyczne z istniejącymi gatunkami;
- wskazane jest uzupełnienie obsadzeń historycznych szpalerów.
- postuluje się odtworzenie historycznej alei dębów szypułkowych.

PARK „STRZELNICA, UL WOLNOŚCI

Podmiotem ochrony jest celowa kompozycja zieleni wysokiej i średniej w typie założenia krajobrazowego otwartego, utworzonego na bazie drzew grabu wysokiego i robinii białej.

Na dłuższej osi równoległe szpalery lip drobnolistnych i klonów pospolitych .

- rewaloryzacja parku

- uzupełnienie szpalerów lipowych
- utrzymanie charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- etapowa konserwacja drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym oraz pracom

trzebieżowym i technicznym.

ZIELEŃ WOKÓŁ „DĘBU MARYJNEGO” ORAZ ALEJA PROWADZĄCA DO DĘBU

Podmiotem ochrony jest zespół 64 egzemplarzy dębów szypułkowych i czerwonych tworzących aleję oraz częściowy okrąg wokół dębu szypułkowego /Maryjnego/ wraz z nim.

- prowadzenie prac sanitarnych, pielęgnacyjnych, trzebieżowych i technicznych w obrębie układu;
- usuwanie samosiewów spod koron tworzących aleję
- uzupełnienia kręgu „Dębu Maryjnego” dębami szypułkowymi;
- usuwanie samosiewów i kompozycji wtórnych z kręgu pod dębem.

ROWIEŃ- ULICA KASZTANOWA,

ZIELEŃ WOKÓŁ RESTAURACJI „U BIESA” PARK I ALEJA / DZIAŁKA 877/72 /

Ochronie podlega fragment kompozycji zieleni wysokiej i średniej w typie założenia krajobrazowego otwartego, zakomponowanego w sposób planowy.

- rewaloryzacja parku wokół dawnej willi podmiejskiej/ obecnie restauracja/
- utrzymanie charakter otoczenia i historyczne osie kompozycyjne,
- etapowa konserwacja drzewostanu; istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym oraz pracom trzebieżowym i technicznym.

ULICA MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH

Ochronie podlega szpaler lip drobnolistnych o formowanych koronach wzdłuż ulicy Męczenników Oświęcimskich.

Wskazane jest:

- utrzymanie szpalerowego obsadzenia;
- istniejące egzemplarze starodrzewu należy sukcesywnie poddawać zabiegom sanitarnym, oraz pracom pielęgnacyjnym;
- wszelkie nasadzenia uzupełniające układ
- nasadzenia uzupełniające układ wzdłuż linii ulicy; winny być identyczne z istniejącymi gatunkami.

Wytyczne dla układu zieleni w KARCIE OBSZARU ZABYTKOWEGO ŻORY-CENTRUM NR 11 .

Zachowaniu i ochronie podlega szczególnie zieleń układu urbanistycznego starego miasta. Wszelkie nasadzenia szpalerowe winny być uzupełniane gatunkami identycznymi z historycznymi lub wymieniane na gatunki historyczne, identycznie w obrębie całych szpalerów Działania przy zieleni winny być poprzedzone sporządzeniem opracowań studialnych oraz prowadzone w uzgodnieniu z właściwym konserwatorem zabytków. Ponadto szczegółowej rekompozycji poddana być powinna zieleń płyty rynku żorskiego. Szczegółowe wytyczne dla układu zieleni zapisano w KARCIE OBSZARU ZABYTKOWEGO ŻORY-CENTRUM NR 1 .

Wytypowanie nowych obiektów do objęcia ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków województwa śląskiego nastąpi po analizie materiałów planowanego do wykonania w najbliższym czasie STUDIUM HISTORYCZNO –KONSERWATORSKIEGO STAREGO MIASTA .

Proponuje się również uzupełnienie brakujących białych kart dla wybranych obiektów ewidencyjnych i rejestrowych między innymi dla :

- ul. Murarska 19 – budynek mieszkalny
- ul. Murarska 37 - budynek mieszkalny
- ul. Rynek 23 – Kościół Zielonoświątkowców
- ul. Szeptyckiego 9 – budynek mieszkalno – usługowy
- ul. Rynek 1 - budynek mieszkalno – usługowy
- ul. Szeroka 16 - budynek mieszkalno – usługowy
- ul. Bramkowa 1 – budynek usługowy
- ul. Główna – kaplica architektoniczna (Rowień)

Ponadto zakłada się uzupełnienie białych kart dla obiektów architektury w obrębie centrum miasta, powstałych w latach 1950 – 1960 na miejscu substancji wyburzonej, zniszczonej. Obiekty te stanowią istotny element w układzie urbanistycznym oraz posiadają walor zabytkowy. Należy objąć je ochroną wraz z zabudową kompleksową rynku i przyległości.

1. ul. Szeptyckiego 11 – kamienica mieszkalna
2. ul. Zgaślika 1 – kamienica mieszkalno – usługowa
3. ul. Zgaślika 3 - kamienica mieszkalno – usługowa
4. ul. Rynek 11 – kamienica mieszkalna
5. ul. Moniuszki 28-28 D – kamienica mieszkalna
6. ul. Moniuszki 24-24A/ Garncarska – kamienica mieszkalna
7. ul. Koszarowa 1 – 4 – kamienica mieszkalna
8. ul. Garncarska 5 – budynek mieszkalny

WNIOSKI KONSERWATORSKIE

Zapisy niniejszego programu stanowiąc będą integralną część prawa lokalnego. Ich uszczegółowieniem winien być program rewaloryzacji wytypowanych obszarów i zespołów oraz programy rewaloryzacji i konserwacji poszczególnych obiektów.

Opracowanie wniosków i wytycznych na podstawie planowanego STUDIUM HISTORYCZNO KONSERWATORSKIEGO STAREGO MIASTA a następnie powtórzenie np.: w szczegółowym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego umożliwi egzekwowanie tych zasad jako prawa lokalnego.

Priorytetem PROGRAMU jest działanie zmierzające do utrzymania obecnego zasobu substancji zabytkowej, jak i przede wszystkim radykalna poprawa stanu zachowania konserwatorsko– technicznego obiektów. Należy skoncentrować się na układach i zespołach przestrzennych oraz obiektach określonych jako posiadające walor zabytkowy i wpisanych do rejestru zabytków "A" województwa śląskiego. Obszarem, na którym należy skoncentrować działalność w zakresie rewitalizacji oraz rewaloryzacji jest obszar układu lokacyjnego wraz z zabudową, a także obiekty znajdujące się w jego bezpośrednim sąsiedztwie wzdłuż ulic: Dworcowej i Pszczyńskiej. Istotnym elementem warunkującym realizację tego celu – zwłaszcza w aspekcie ochrony i rewaloryzacji układu przestrzennego miasta lokacyjnego jest opracowanie zasad remontu elewacji, określania ich kolorystyki umieszczania znaków informacyjnych i urządzeń. Obecna, całkowita dowolność w tym zakresie prowadzi w konsekwencji do chaosu przestrzennego i plastycznego.

Z uwagi na bardzo silne rozproszenie pozostałej substancji zabytkowej poza obszarem opisanym jako układ przestrzenny miasta lokacyjnego oraz związanych z nim ulicami, a także z uwagi na zatarcie czytelności pierwotnych układów przestrzennych w pozostałych dzielnicach historycznych, trudno zakwalifikować inny większy, spójny obszar do działań rewaloryzacyjnych.

Za opracowanie i realizację kompleksowych programów rewitalizacyjnych obszarów zurbanizowanych, opartych na istniejących zasobach zabytkowych, w tym historycznych obszarów miejskich, obszarów zdegradowanych odpowiedzialne są jednostki samorządu terytorialnego

Zasób obiektów wymienionych PROGRAMIE... stanowi podstawę do zaprojektowania szlaku turystyczno – krajobrazowego, który łączyłby w sobie elementy historii Żor ze współczesnością oraz charakterystyczne zespoły środowiska naturalnego.

Obszary i takie jak np.: cmentarz żydowski, elementy układu lokacyjnego miasta, mury obronne, krzyże pokutne umożliwiają wpisanie Żor w kontekst problemów regionalnych i ponadregionalnych, nie tylko w aspekcie szlaków turystyczno – krajobrazowych, ale także programów ochrony dóbr kultury o znaczeniu ponadlokalnym. Elementy te zwiększają możliwości pozyskania funduszy na prace konserwatorskie z różnych źródeł.

Sugeruje się opracowanie pełnego zasobu informacji o wszelkiego typu źródłach dotyczących historii obecnych Żor i ustalenie miejsca ich przechowywania. Aby zasób był kompletny, nie może on ograniczać się tylko do źródeł publicznych i państwowych. Powinien sukcesywnie objąć zasoby prywatne oraz zasoby związków wyznaniowych. Należy upublicznić miejsce przechowywania i warunki korzystania z przedmiotowych materiałów. Zadanie to zostanie powinno zostać powierzone Muzeum Miejskiemu i Towarzystwu Miłośników Miasta Żory z miejscem przechowywania i udostępniania w Muzeum Miejskim. Informacje dotyczące obiektów i obszarów zabytkowych jak i PROGRAM OPIEKI... powinny być dostępne na stronach internetowych np. BIP.

Wszelkie uwarunkowania dotyczące programów, procesów i technologii konserwatorskich oraz wymogów projektowych należy opracować indywidualnie do każdego z obiektów lub zespołów przestrzennych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i w uzgodnieniu ze stosownymi organami i służbami.

W obecnej chwili trwają prace nad projektem USTAWY O ROZWOJU MIAST I REWITALIZACJI /ostatni konsultowany projekt z dnia 8 października 2012r. /, która określi niektóre narzędzia polityki rozwoju miast oraz zasady i narzędzia rewitalizacji miejskich obszarów zdegradowanych.

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podmiotem formułującym GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI jest gminny samorząd. Realizacja PROGRAMU odbywać się będzie poprzez działanie władz miasta na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd powinien również oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami i obszarami zabytkowymi, by wywołać pożądane zachowania prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Głównym odbiorcą programu jest społeczność gminy, która powinna bezpośrednio odczuć efekty jego wdrażania.

INSTRUMENTY PRAWNE

Zasady ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów zabytkowych sformułowane i zapisane zostały w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Żory, są one podstawą przy formułowaniu zasad ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Problematyka zachowania dziedzictwa kulturowego została uwzględniona przez władze gminy w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Miasto jest właścicielem części obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru zabytków. Miasto będzie współdziałało z właścicielami obiektów zabytkowych, wymienionych w niniejszym programie jako zabytki o najwyższym znaczeniu dla miasta, w działaniach związanych z objęciem ich ochroną prawną, m.in. związanych ze składaniem wniosków o wpis do rejestru zabytków i wykonywaniem odpowiednich decyzji administracyjnych związanych z ochroną i opieką nad tymi obiektami.

INSTRUMENTY KOORDYNACJI

Realizacja Programu wymaga współpracy z instytucjami zajmującymi się ochroną zabytków, w tym współpracy z Muzeum Miejskim, organizacjami pozarządowymi, takimi jak Towarzystwo Miłośników Miasta Żory, Parafie, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi itp.

INSTRUMENTY FINANSOWE

Podstawowym narzędziem finansowym PROGRAMU będą dotacje celowe udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków na podstawie obowiązującej Uchwały Rady Miasta Żory Nr 444/XLI/09 z dnia 25.11.2009r. w sprawie: zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków a znajdujących się na terenie Miasta Żory (ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego Nr 13 z dnia 29.01.2010r., poz: 229)

Planowane jest również wykorzystanie funduszy unijnych oraz dostępnych dofinansowań ze środków WKZ i dostępnych środków ministerialnych (wymienionych w punkcie 9.2 niniejszego PROGRAMU).

INSTRUMENTY SPOŁECZNE

W działaniach Miasta przewidywane jest prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami). Równocześnie podejmowane i kontynuowane będą działania edukacyjne i informacyjne w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego miasta Żory.

INSTRUMENTY KONTROLNE

Zadania sformułowane w GMINNYM PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA ŻORY przewidują stosowanie dwóch form monitoringu jego realizacji: monitoringu zasobów (weryfikacja i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków) oraz monitoringu stanu środowiska kulturowego.

9.1 ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Obowiązek monitorowania GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI wynika z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.. Za monitorowanie realizacji PROGRAMU... odpowiada Prezydent Miasta Żory, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Miasta Żory sprawozdanie z realizacji programu. Ocenę sporządzi komórka organizacyjna Urzędu, koordynująca i monitorująca realizację programu. Kryteriami przyjętymi do prowadzenia oceny realizacji programu opieki będzie realizacja poszczególnych celów wymienionych w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z dnia 17 września 2003 r. z późn. zmianami). Prowadzony w trakcie realizacji programu monitoring umożliwi uwzględnianie nowych uwarunkowań prawnych, społecznych i gospodarczych. Ponadto raport z realizacji działań pozwoli na zweryfikowanie poczynionych założeń, ewentualną zmianę kierunków oraz dopasowanie do potrzeb i możliwości finansowych gminy.

Wdrażanie PROGRAMU... odbywa się za pośrednictwem właściwych Wydziałów Urzędu Miasta, jednostek samorządowych, instytucji, których opieka nad zabytkami jest działalnością statutową oraz właścicieli prywatnych.

9.2 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

PUBLICZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W celu ochrony zasobów kulturowych wykorzystane zostaną środki możliwe do zabezpieczenia na ten cel w budżecie gminy Żory, jak również w miarę możliwości prowadzone będą próby pozyskania środków z budżetów innych źródeł publicznych, między innymi: Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz samorządu województwa śląskiego.

1. GMINA: w budżecie gminy miejskiej co roku zabezpieczane będą środki na część zadań wynikających z niniejszego dokumentu.
2. MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO: w ramach programu Dziedzictwo Kulturowe, Priorytet 1, Ochrona zabytków,- środki przeznaczonego na dotacje do prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Wnioski o dofinansowanie może składać gmina i właściciele obiektów zabytkowych .

3. MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI: w ramach programu Razem Bezpieczniej, (związanego z dofinansowaniem zadań z zakresu poprawy bezpieczeństwa i zabezpieczenia obiektów zabytkowych) skierowanego do m.in. jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych. (możliwość pozyskania środków na monitoring automatyczny, systemy p. włamaniowe, p.pożarowe)

ŚRODKI POMOCOWE

Miasto Żory zamierza korzystać z dostępnych dla gminy środków Unii Europejskiej w ramach różnych programów pomocowych, a także pomagać innym beneficjentom w pozyskiwaniu środków na cele związane z ochroną dóbr kultury.

Istotnym źródłem finansowania opieki nad zabytkami mogą być środki pozyskane od firm, fundacji i stowarzyszeń a także od osób prywatnych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

9.3. REALIZACJA PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Cele określone w Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Żory na lata 2013-2016 będą osiągnane poprzez:

- wspólne działania władz Miasta z Ministerstwem Kultury, Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, władzami kościelnymi oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego na zasadach porozumień, umów, wspólnych podmiotów,
- stosowanie instrumentów finansowych / dotacje, prowadzenie instytucji, nagrody, zachęty, itp./,
- funkcje programowe / programy lokalne i projekty, kontrakty, itp. /
- inne działania stymulujące.

Dla koordynacji działań PROGRAMU podjęte zostaną czynności zmierzające do utworzenia przy Prezydencie Miasta Żory, w ramach struktur organizacyjnych Urzędu Miejskiego, zespołu koordynującego i/lub doradczego składającego się z osób kompetentnych i związanych z działaniami na rzecz ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego i ochrony środowiska, oraz związanych z kulturą, turystyką, edukacją i promocją realizującego poszczególne zadania wynikające z ustaleń GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI a przede wszystkim zespołu koordynującego prace rewitalizacyjne na obszarze Starego Miasta.

Tylko kompleksowe i całościowe podjęcie do wskazanych działań przyniesie znaczący efekt.

Uruchomienie podanych instrumentów wymaga od władz gminy oraz społeczności lokalnej inicjatywy podjęcia konkretnych działań prowadzonych w wielu strefach działalności, w tym:

- wykorzystanie istniejących przepisów prawnych związanych z ochroną zabytków w celu przygotowania efektywnej polityki ochrony środowiska kulturowego w mieście,
- wykorzystywanie regionalnych programów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla realizacji gminnego programu
- pozyskiwanie wszelkich dostępnych źródeł finansowania opieki nad zabytkami i realizacji zadań określonych w tym programie,

- włączanie problematyki związanej z opieką nad zabytkami do opracowań planistycznych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym miasta,
- tworzenie opracowań planistycznych odpowiednich do potrzeb ochrony zabytków a także sporządzanie analiz i oceny skutków wpływu planowanych działań inwestycyjnych na środowisko kulturowe miasta,
- koordynowanie działań prowadzonych w stosunku do środowiska kulturowego na terenie miasta,
- pozyskanie poparcia społecznego dla działań związanych z ochroną zabytków i opieką nad nimi,
- prowadzenie monitoringu zmian w zakresie środowiska kulturowego,
- efektywne zarządzanie programem.

POMOC ZE ŚRODKÓW WŁASNYCH WŁAŚCICIELOM OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W ZAKRESIE FINANSOWANIA OPIEKI NAD ZABYTKAMI:

Dotacje dla właścicieli obiektów zabytkowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków będą przyznawane zgodnie z zasadami określonymi w Uchwale nr 444/XLI/09 Rady Miasta Żory z dnia 25.11.2009r. określającej „Zasady i tryb postępowania, udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków”

Po uchwaleniu GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTO podejmie próbę umożliwienia wypracowania zasad i możliwości udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach znajdujących się w obszarze rejestrowego układu urbanistycznego Starego Miasta a nie posiadających samodzielnego wpisu do rejestru. Wiele budynków obszarze jest w złym stanie technicznym a ich rozproszona własność utrudnia zrealizowanie dużych prac remontowych. Wygląd i stan techniczny powyższych obiektów ma zasadniczy wpływ na wygląd przestrzeni publicznych Starówki.

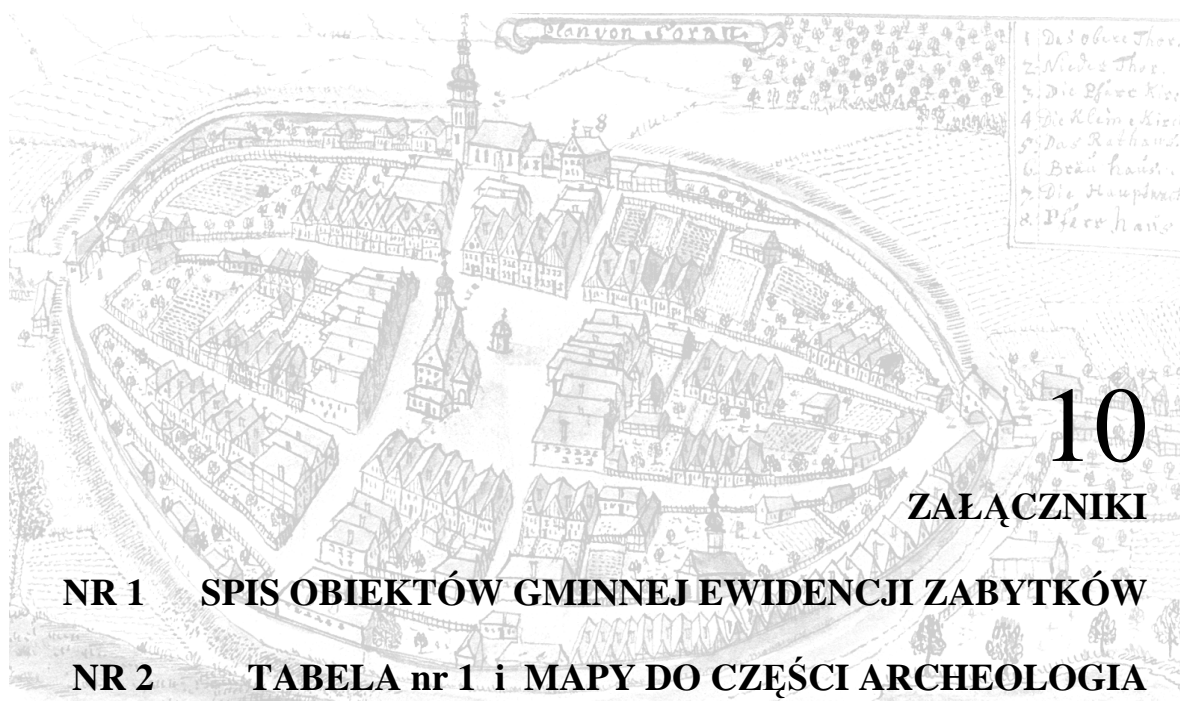
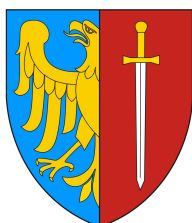

DZIAŁANIA W ZAKRESIE ODNOWY ZABYTKÓW BĘDĄCYCH WŁASNOŚCIĄ GMINY

- wykonanie niezbędnej dokumentacji technicznej, konserwatorskiej, budowlanej niezbędnej do uzyskania wymaganych pozwoleń i decyzji,
- finansowanie prac remontowych, robót budowlanych i prac konserwatorskich przy zabytkach będących własnością gminy,
- poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach będących własnością gminy.

EDUKACJA I PROMOCJA ZABYTKÓW NA TERENIE ŻOR

- oznakowanie kierunków dróg i szlaków prowadzących do obiektów zabytkowych, szczególnie umieszczenie informacji o obiektach zabytkowych znajdujących się w mieście przy głównych drogach prowadzących przez miasto.
- promocja miasta na zewnątrz,
- promocja wszelkich działań rewitalizacyjnych wewnątrz, jako dobrych praktyk w dziedzinie ochrony obszarów zabytkowych,
- ustalenie z właścicielami niektórych obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania w celach edukacyjnych, badawczych (w razie potrzeby),
- działalność oświatowo – kulturalna
 - włączenie problematyki związanej z promocją i ochroną dziedzictwa kulturowego gminy do zajęć szkolnych , np. zajęcia w terenie,
 - kontynuacja i rozszerzanie prowadzonych w mieście działań edukacyjnych.

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
1.	UKŁAD PRZESTRZENNY MIASTA LOKACYJNEGO „CWAŁ STARÓWKI”	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, DOLNE PRZEDMIEŚCIE, PSZCZYŃSKA, HULOKI, STODOLNA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI	DOBRY, ŚREDNI, ZŁY	585/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	ROZPLANOWANIE I UKŁAD DRÓG ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO MURY OBRONNE BUDYNKI REJESTROWE KAPLICA ŚW. JANA NEPOMUCENA	ZACHOWAĆ SIATKĘ ULIC, CHARAKTER I CZYTELNOŚĆ PIERWOTNEGO UKŁADU PRZESTRZENNEGO MIASTA LOKACYJNEGO UTRZYMAĆ CHARAKTER, STRUKTURĘ ORAZ SPOSÓB, GABARYT ZABUDOWY ORAZ FORMĘ POD WARUNKIEM ZACHOWANIA HISTORYCZNYCH DOMINANT PRZESTRZENNYCH (KARTY:) WYKONAĆ KARTĘ EWIDENCYJNĄ OBSZARU MIASTA LOKACYJNEGO Z UWZGLĘDNIENIEM PROCESU ROZWOJU OBSZARU MIASTA W OBECNYCH GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH MIASTA ZGROMADZIĆ WG JEDNOLITYCH ZASAD DOKUMENTACJĘ HISTORYCZNĄ
2.	MURY OBRONNE	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, DOLNE PRZEDMIEŚCIE, PSZCZYŃSKA, BISKUPA, OGRODOWA	DOBRY, ŚREDNI, ZŁY	574/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	MURY OBRONNE- XIV W. GOTYCKIE ZACHOWANE FRAGMENTARYCZNIE WZDŁUŻ ULICY OGRODOWEJ I MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, NAJLEPIEJ ZACHOWANY I CZYTELNY FRAGMENT NA TERENIE ZESPOŁU KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO ŚW. ŚW. FILIPA I JAKUBA	-ROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE - ROMADZIĆ WG JEDNOLITYCH ZASAD DOKUMENTACJĘ HISTORYCZNĄ

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
3	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. A. BISKUPA 2	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		PRZEPROWADZIĆ REMONT KONSERWATORSKI (HYDROFOBIZACJA, UZUPEŁNIENIE UBYTKÓW, UJEDOLICENIE KOLORYSTYKI)
4	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. BOGUSZOWICKA 45	ŚREDNI ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
5	KRZYŻ	UL. BORYŃSKA 6	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA. ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
6	ZESPÓŁ BUDYNKÓW DAWNEJ FABRYKI ROWERÓW	UL. BORYŃSKA 7	ŚREDNI ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
7	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. BRAMKOWA 1	DOBRY	583/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	ZACHOWAĆ BRYLĘ ORAZ FORMĘ

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
8	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. BRAMKOWA 2	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE W OBRĘBIE DACHU
9	ZESPÓŁ DWORKU I FOLWARKU	UL. BRODECKA 16 ŚWIERKLAŃSKA	ŚREDNI ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-PROPONUJE SIĘ WYMIANĘ POKRYCIA DACHOWEGO NA DACHÓWKĘ CERAMICZNĄ -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTEŃ OBIEKTU
10	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. CHOPINA 4	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		PRZEPROWADZIĆ REMONT DACHU (UZUPEŁNIĆ UBYTKI) ORAZ ELEWACJI (HYDROFOBIZACJA)
11	CMENTARZ WYZNANIA MOJŻESZOWEGO	UL. CMENTARNA	ZŁY	UCHWAŁA RM ŻORY NR 267/XXII/04 Z 24.06.2004 R. PARK KULTUROWY	WALOR ZABYTKOWY	ZESPÓŁ MACEW, RELIKTY PIERWOTNEGO OGRODZENIA I ZIELENI OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	
12	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DĘBOWA 04-06	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		PROPONUJE SIĘ PRZEPROWADZIĆ CZYSZCZENIE ELEWACJI

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
13	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DĘBOWA 13	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		PRZEPROWADZIĆ OSUSZENIE BUDYNKU (WIDOCZNE ZAWILGOCENIA PRZYZIEMIA ELEWACJI)
14	KRZYŻ KAMIENNY	DĘBOWA/ MIARKI	ŚREDNI		WALOR KULTUROWY		
15	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE 1	BARDZO DOBRY	A/169/06 Z 20.02.2006 R.	WALOR ZABYTKOWY		PROponuje się PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI (ZMIANA KOLORYSTYKI)
16	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE 2	ŚREDNI	A/170/06 20.02.2006R.	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY	BRYŁA OBIEKTU	PROponuje się PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI ŚCIANY SZCZYTOWEJ
17	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DOLNE PRZEDMIEŚCIE 5	BARDZO DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	BRYŁA I WYSTRÓJ ELEWACJI FRONTOWEJ OBIEKTU	PRZEPROWADZIĆ REMONT KONSERWATORSKIELEWACJI WRAZ Z DETALEM ARCHITEKTONICZNYM

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
18	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 1	DOBRY	584/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA. KAMIENNY PORTAL WEJŚCIOWY. WYSTRÓJ II KONDYGNACJI ELEWACJI FRONTOWEJ	ZACHOWAĆ BRYŁĘ ORAZ FORMĘ
19	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 5	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	PRZEPROWADZIĆ REMONT KONSERWATORSKI ELEWACJI -WYMIENIĆ CZĘŚĆ STOLARKI OKIENNEJ Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -WYKONAĆ PROJEKT ARANŻACJI PARTERU (LOKALE UŻYTKOWE) -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
20	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ DAWNA „WILLA SZCZEPANÓW”	UL. DWORCOWA 6	BARDZO DOBRY	A 174/06 Z 20.02.2006 R.	WALOR ZABYTKOWY	WYSTRÓJ ELEWACJI FRONTOWEJ OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
21	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 7	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		PRZEPROWADZIĆ REMONT ELEWACJI (MAŁOWANIE) -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
22	BUDYNEK MIESZKALNY DAWNA „WILLA NERLICHÓW”	UL. DWORCOWA 8	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-PRZEPROWADZIĆ REMONT ELEWACJI WRAZ Z WEJŚCIEM (M.IN. PROJEKT KOLORYSTYKI) -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
23	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 9	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		PRZEPROWADZIĆ REMONT ELEWACJI (ZMIANA KOLORYSTYKI) -WPROWADZIĆ OKNA Z PODZIAŁAMI
24	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 11	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-WYKONAĆ PROJEKT KOLORYSTYKI ELEWACJI -WPROWADZIĆ OKNA Z PODZIAŁAMI -UPORZĄDKOWAĆ REKLAMY (WYKONAĆ PROJEKT) -LIKWIDACJA LINII TELETECHNICZNYCH

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
25	BUDYNEK USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 12	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
26	BUDYNEK HANDLOWO-USŁUGOWY	UL. DWORCOWA 13	ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
27	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DWORCOWA 31	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE Z EWENTUALNĄ WYMIANĄ POKRYCIA DACHOWEGO NA DACHÓWKĘ CERAMICZNĄ
28	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. DWORCOWA 33	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	PRZYKŁAD BUDOWNICTWA PATRONACKIEGO	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI WRAZ Z PROJEKTEM KOLORYSTYKI
29	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. DWORCOWA 35	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
30	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. FABRYCZNA 8	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI WRAZ Z PROJEKTEM KOLORYSTYKI
31	KRZYŻ KAMIENNY	UL. FOLWARECKA / PAŁKI	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		
32	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. GARNCARSKA 5	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
33	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	GARNCARSKA 16	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
34	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. ŚW. FILIPA I JAKUBA	UL. GARNCARSKA 16	DOBRY	573/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	ZESPÓŁ, JAK I KAŻDY Z ELEMENTÓW OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
35	PROBOSTWO KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. ŚW. FILIPA I JAKUBA	UL. GARNCARSKA 16	DOBRY	- 575/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
36	KRZYŻ POKUTNY	GARNCARSKA	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
37	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. GARNCARSKA 22	ŚREDNI				-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU OBIEKTU
38	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. GARNCARSKA 26	ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
39	KRZYŻ KAMIENNY	GŁÓWNA 60	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ ARANŻACJĘ OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
40	KAPLICA ARCHITEKT.	GŁÓWNA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
41	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. GÓRNE PRZEDMIEŚCIE 2	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ WYKONANIE PROJEKTU KOLORYSTYKI ELEWACJI
42	KRZYŻ-KALWARIA	GRANICZNA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA. ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA OBIEKTU	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
43	KAPLICA ARCHITEKT.	KASZTANOWA/ TĘCZOWA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
44	BUDYNEK USŁUGOWY "BIES"	UL KASZTANOWA 15	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU KONSERWATORSKIEGO ELEWACJI ORAZ DACHU -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
45	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	KŁOKOCIŃSKA/ WODZISŁAWSKA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
46	CMENTARZ / NIECZYNNY/	UL. KS. KLIMKA-GARNCARSKA-MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI NAGROBKÓW -OPRACOWAĆ PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA TERENU CMENTARZA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -SUGERUJE SIĘ OPRACOWANIE STUDIUM DLA OBSZARU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
47	KRZYŻ KAMIENNY	UL. KOŚCIUSZKI	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
48	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ (KINO)	UL. KOŚCIUSZKI 3	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		-WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU - PROWADZIC BIEŻĄCE PRACE KONSERWACYJNE
49	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. KOŚCIUSZKI 9	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI (PROJEKT KOLORYSTYKI)
50	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. KOŚCIUSZKI 12- 14	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
53	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. KOŚCIUSZKI 18	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ WYKONANIE PROJEKTU ELEWACJI (UPORZĄDKOWANIE REKLAM)
52	KRZYŻ-KALWARIA	KOŚCIUSZKI 18	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
53	KAMIENICA MIESZKALNA „BAJGLÓWKA”	UL. KOŚCIUSZKI 22	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA WYSTRÓJ ELEWACJI BUDYNKU	-WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
54	BUDYNEK DWORCA PKP W BARANOWICACH	UL. KOŚCIUSZKI 105	BARDZO ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -WYKONAĆ REMONT PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
55	KRZYŻ-KALWARIA	KOŚCIUSZKI 77	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU - PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
56	KOŚCIÓŁ PAR. EW. – AUGSB.	UL. KOŚCIUSZKI-OSIŃSKA 4	DOBRY	A/98/03 Z 07.11.2003 R.	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	ZACHOWAĆ BRYŁĘ ORAZ FORMĘ
57.	BUDYNEK PROBOSTWA PAR.EW. - AUGSB.	UL. KOŚCIUSZKI/ NOWA/ OSIŃSKA	DOBRY	A/98/03 Z 07.11.2003 R.	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	ZACHOWAĆ BRYŁĘ ORAZ FORMĘ
58	BUDYNEK DAWNEJ SZKOŁY PRZY PAR.EW.-AUGSB.	UL. OSIŃSKA 2	ŚREDNI	.	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	ZACHOWAĆ BRYŁĘ ORAZ FORMĘ
59	KRZYŻ KAMIENNY	UL. KOŚCIUSZKI/ WYJAZDOWA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
60	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. KOSZAROWA 1-3	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ WYKONANIE PROJEKTU REMONTU ELEWACJI
61	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. KOSZAROWA 4	ŚREDNI/ ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ WYKONANIE PROJEKTU REMONTU ELEWACJI
62	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 5	ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
63	BUDYNEK MIESZKALNY „WILLA HERINGA”	UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 32	BARDZO DOBRY	A/171/06 20 II 2006	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA WYSTRÓJ ELEWACJI FRONTOWEJ	-OBIEKT W TRAKCIE PEŁNEGO REMONTU KONSERWATOESKIEGO I ROZBYDOWY
64	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH 44	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA PRZYKŁAD REALIZACJI ZASAD MODERNIZMU	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
65	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIARKI 6	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
66	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIARKI 13	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
67	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIARKI 17	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
68	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 2	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
69	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 4	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
70	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 7A	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -WYKONAĆ PROJEKT ARANŻACJI WITRYNY LOKALU UŻYTKOWEGO W PARTERZE -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
71	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 15	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
72.	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. MIKOŁOWSKA 20	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
73	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MIKOŁOWSKA 37 (D. LEŚNICZÓWKA)	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
74	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MONIUSZKI 24-24A / GARNCARSKA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	- SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
75	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MONIUSZKI 26/ GARNCARSKA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	- PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
76.	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MONIUSZKI 28-28D	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI (PROJEKT KOLORYSTYKI)
77.	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 1	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		- SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI (PROJEKT KOLORYSTYKI) WRAZ Z ARANŻACJĄ WITRYNY LOKALU UŻYTKOWEGO
78	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 11	ŚREDNI	586/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI (PROJEKT KOLORYSTYKI)

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
79	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 13	DOBRY	587/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -UPORZĄDKOWAĆ SZYLDY I REKLAMY NA ELEWACJI
80	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 15	ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI ORAZ DACHU Z WPROWADZENIEM OKIEN Z PODZIAŁAMI
81	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 17	ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		
82	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 19	ŚREDNI	588/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI ORAZ DACHU
83	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 35	DOBRY	590/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
84	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 37	ZŁY	591/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		WYKONAĆ BIAŁĄ KARTEJ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
85	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. MURARSKA 41	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
86	KAPLICA ARCHITEKTONICZ NA- „KOŚCIÓŁEK”	UL. MURARSKA	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
87	CMENTARZ EWANGELICKI	UL. OSIŃSKA NOWA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
88	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 4	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
89	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 6	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI ORAZ STOLARKI

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
90	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 10	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
91	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PIASKOWA 12	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
92	BUDYNEK MIESZKALNY DAWNE WIĘZIENIE	UL. POWSTAŃCÓW 2-2A	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
93	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. PSZCZYŃSKA 2-4-6	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
94	KAMIENICA MIESZKALNA	UL. PSZCZYŃSKA 9	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
95	BUDYNEK MIESZKALNY ZABUDOWANIA GOSPODARCZE	UL. PSZCZYŃSKA 57	ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU KAPITALNEGO KOMPLEKSU
96	KRZYŻ KAMIENNY	PSZCZYŃSKA	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
97	KRZYŻ KAMIENNY	UL PSZCZYŃSKA/ BISKUPA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
98	KRZYŻ KAMIENNY	UL PSZCZYŃSKA/ KLESZCZOWSKA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
99	KRZYŻ KAMIENNY	UL PSZCZYŃSKA/ ZASTAWA	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
100	KRZYŻ KAMIENNY	UL PUKOWCA 41	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
101	KRZYŻ	UL PUKOWCA 60	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-SUGERUJE SIĘ PONOWNE OSADZENIE KRZYŻA (ODCHYLENIE OD PIONU) -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
102	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	UL PUKOWCA 63	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		0OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
103	KRZYŻ	UL. REJA/ WŁOŚCIAŃSKA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
104	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ROLNICZA 5	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
105	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ROLNICZA 13	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
106	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ KLASZTOR SIÓSTR BOROMEUSZEK	UL. RYBNICKA 17	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OBECNA FORMA 1936-1937, ODBUDOWANY PO ZNISZCZENIACH W 1945 ROKU	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
107	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 66A	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
108	KRZYŻ KAMIENNY	UL. RYBNICKA 62	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNA I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
109	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 107	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
110	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 138	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
111	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 153	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
112	KAPLICZKA NMP	RYBNICKA 157	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
113	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. RYBNICKA 169	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
114	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. RYBNICKA 224	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ OKNA Z ZACHOWANIEM PODZIAŁÓW -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ PROJEKT WYTRYNY LOKALU UŻYTKOWEGO

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
115	KRZYŻ KAMIENNY	RYBNICKA 224	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
116	KAPLICA ARCHITEKTO- NICZNA	UL. RYBNICKA/ WIEJSKA	DOBRY	A/601/66 2 XI 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA WYSTRÓJ ELEWACJI FRONTOWEJ	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU KONSERWATORSKIEGO OBIEKTU -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
117	BUDYNEK USŁUGOWO- MIESZKALNY ŚWIETLICA	UL. RYBNICKA 249	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	FORMA, STRUKTURA, WYSTRÓJ ELEWACJI	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
118	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. RYNEK 1	DOBRY	A/500/66 2 XI 1966	WALOR ZABYTKOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
119	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. RYNEK 2	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	PORTAL WEJŚCIOWY	

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
120	KAMIENICA MIESZCZAŃSKA- MIESZKALNO- USŁUGOWA	UL. RYNEK 3	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		
121	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. RYNEK 9	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	FORMA I STRUKTURA ELEWACJI	
122	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. RYNEK 10	ŚREDNI / ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	FORMA, STRUKTURA I WYSTRÓJ ELEWACJI	-SUGERUJE SIĘ WYKONANIE PROJEKTU KOLORYSTYKI ELEWACJI OBIEKTU (UPOŻĄDKOWANIE SZYLDÓW I REKLAM)
123	KAMIENICA MIESZKALNA	UL. RYNEK 11	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		ZACHOWAĆ BRYŁĘ ORAZ FORMĘ
124	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. RYNEK 12	DOBRY	576/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY		ZACHOWAĆ BRYŁĘ ORAZ FORMĘ

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
125	BUDYNEK UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	UL. RYNEK 23	DOBRY	577/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA FORMA ELEWACJI, PORTAL WEJŚCIOWY	ZACHOWAĆ BRYLĘ ORAZ FORMĘ
126	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. RYNEK 24	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		ZACHOWAĆ BRYLĘ ORAZ FORMĘ
127	FIGURA ŚW. JANA NEPOMUCENA	RYNEK	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	WYKONAĆ KARTĘ EWIDENCYJNĄ
128	KAPLICZKA ARCHITEKTONICZNA	STAROWIEJSKA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	WYPOSAŻENIE	-OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI OBIEKTU -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
129	DAWNY BUNKIER	UL. SZCZEJKOWICKA	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
130	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 4	DOBRY	604/66 17 III 1966	WALOR ZABYTKOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
131	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 6	ZŁY	592/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA FORMA I STRUKTURA ELEWACJI, PORTAL WEJŚCIOWY	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU
132	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 9	ŚREDNI	593/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA PORTAL WEJŚCIOWY	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI W PARTERZE BUDYNKU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
133	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 11	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU
134	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 12	ŚREDNI/ ZŁY	1547/94 3 X 1994	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA STRUKTURA, DEKORACJA ELEWACJI	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
135	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 14	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU (PROJEKT WITRYN LOKALI UŻYTKOWYCH) -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
136	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 19	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	WYSTRÓJ ELEWACJI	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
137	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 27	ŚREDNI/ ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU (PROJEKT WITRYN LOKALI UŻYTKOWYCH)
138	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEPTYCKIEGO 31	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU (PROJEKT WITRYN LOKALI UŻYTKOWYCH)
139	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 7	ZŁY	578/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA FORMA BUDYNKU PORTAL WEJŚCIOWY	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU (PROJEKT WITRYNY LOKALU UŻYTKOWEGO)
140	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	UL. SZEROKA 7A	ZŁY	A/172/06 20 II 2006	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU WRAZ Z OGRODZENIEM

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
141	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 8	ZŁY	A/173/06 20 II 2006	WALOR ZABYTKOWY	WYSTRÓJ ELEWACJI FRONTOWEJ (II I III KONDYGNACJA)	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
142	KAMIENICA MIESZKALNO- USŁUGOWA	UL. SZEROKA 10	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU (PROJEKT WITRYN LOKALI UŻYTKOWYCH)
143	KAMIENICA MIESZKALNO- USŁUGOWA	UL. SZEROKA 11	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ WYKONANIE PROJEKTÓW WITRYN LOKALI UŻYTKOWYCH W PARTERZE
144	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 12	DOBRY	579/66 16.02.1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-UJEDNOLIĆ SZYLDY ORAZ REKLAMY -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
145	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 14	DOBRY	580/66 16.02.1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY	PORTAL WEJŚCIOWY	-UJEDNOLIĆ KOLORYSTYKĘ STOLARKI ORAZ WPROWADZIĆ OKNA Z PODZIAŁAMI -UPORZĄDKOWAĆ SZYLDY I REKLAMY -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
146	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 15	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
147	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 16	DOBRY	A/581/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-SUGERUJE SIĘ CZYSZCZENIE ELEWACJI -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
148	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 20	DOBRY	A/582/66 16 II 1966	HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
149	BUDYNEK MIESZKALNO- USŁUGOWY	UL. SZEROKA 28	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	WYSTRÓJ ELEWACJI FRONTOWEJ	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
150	KAPLICA ŚW. JANA NEPOMUCENA	UL.SZKOLNA 42	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNA I KOMPOZYCYJNA MIASTA WYSTRÓJ	-PRZEPROWADZIĆ REMONT KONSERWATORSKI FIGURY -OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
151	KRZYŻ KAMIENNY	UL.SZKOLNA 61	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
152.	FIGURA ŚW. JANA NEPOMUCENA	UL SZOSZOWSKA 13	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
153	KAPLICA NMP	UL.SZOSZOWSKA 35	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PRZEPROWADZIĆ REMONT KAPLICZKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
154	KRZYŻ KAMIENNY	UL. USTRONNA 1	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
155	KRZYŻ KAMIENNY	WODZISŁAWSKA 17	DOBRY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OSADZIĆ KRZYŻ PIERWOTNY -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
156	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 33	SREDNI/ ZŁY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
157	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 37	ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
158	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 78	SREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
159	KRZYŻ- BOŻA MĘKA	WODZISŁAWSKA 78	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
160	KRZYŻ POKUTNY	WODZISŁAWSKA 87	ZŁY		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
161	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 95	ŚREDNI/ ZŁY			HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY	-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU
162	KRZYŻ KAMIENNY	WODZISŁAWSKA 108	ŚREDNI			WALOR ZABYTKOWY OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA	-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
163	ZESPÓŁ DAWNEGO PAŁACU I FOLWARKU- OBECNIE BUDYNKI MIESZKALNE I GOSPODARCZE	UL. WODZISŁAWSKA 111	ZŁY	A155/94 23.12.1994		WALOR ZABYTKOWY OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA FORMA OBIEKTU WYSTRÓJ ELEWACJI OGRODOWEJ	SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI ORAZ DACHU OBIEKTU
164	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 134	ŚREDNI			HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY	-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHOWANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
165	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WODZISŁAWSKA 170	DOBRY/ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		- PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE - SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI
166	BUDYNEK USŁUGOWY PRZEDSZKOLE	UL. WODZISŁAWSKA 300	DOBRY / ŚREDNI		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
167	KAPLICA ARCHITEKTONICZNA	WODZISŁAWSKA CHOPINA	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
168	KAPLICA ARCHITEKTONICZNA	WODZISŁAWSKA 314	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
169	KAPLICZKA NADRZEWNA NMP DĄB MARYJNY	WOLNOŚCI	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA ZACHOWANA PIERWOTNA FORMA	

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
170	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WYSOKA 2	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
171	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WYSOKA 10	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
172	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. WYSOKA 11	DOBRY		HISTORYCZNY TYP ZABUDOWY		-PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE
173	KAPLICZKA NMP	ZOSTAWA 19	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU OBIEKTU -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU
174	KRZYŻ KAMIENNY	ZOSTAWA 29	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-OPRACOWAĆ PROGRAM KONSERWATORSKI -OPRACOWAĆ PROJEKT ARANŻACJI OTOCZENIA -WYKONAĆ BIAŁĄ KARTĘ OBIEKTU -PROWADZIĆ PRACE ZACHOWAWCZE

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.P.	OBECNA FUNKCJA LUB NAZWA REGIONALNA WG TRADYCJI LOKALNEJ	ADRES	STAN ZACHO WANIA	WPIS DO REJESTRU	WALORYZACJA	ZABYTKOWE ELEMENTY OBIEKTU	UWAGI
175	ZESPÓŁ PAŁACOWO- PARKOWY	UL. ZAMKOWA	ZŁY	542/66 16 II 1966	WALOR ZABYTKOWY	OKREŚLA PRZESTRZEŃ HISTORYCZNĄ I KOMPOZYCYJNĄ MIASTA PAŁAC Z- BUDYNEK 1846-1847 PIERWOTNIE NEOKLASYCYSTYCZNY OBECNIE DESTRUKT ZAŁOŻENIE PARKOWE O ROMANTYCZNYM CHARAKTERZE – SILNIE PRZEKSZTAŁCONE	PRZEPROWADZIĆ PILNIE REMONT KAPITAŁNY OBIEKTU
176	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ZGAŚLIKA 1	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU UPORZĄDKOWAĆ SZYLDY I REKLAMY
177	BUDYNEK MIESZKALNY	UL. ZGAŚLIKA 3	ŚREDNI		WALOR ZABYTKOWY		-SUGERUJE SIĘ PRZEPROWADZENIE REMONTU ELEWACJI BUDYNKU

WYKAZ KART OBSZARÓW ZABYTKOWYCH GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW			
LP	OBSZAR	NUMER OBSZARU	OPIS GRANIC OBSZARU / ulice w obszarze /
1	ŻORY- CENTRUM	NUMER 1	OWAŁ OGRANICZONY ULICAMI DOLNE PRZEDMIEŚCIE, MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, GÓRNE PRZEDMIEŚCIE, OGRODOWA, BISKUPA, MURARSKA, SZEROKA, KOSZAROWA, KOŚCIUSZKI, BRAMKOWA, BAGNISTA, BAŁDYKA, MONIUSZKI, SZEPTYCKIEGO, KACZA, GARNCARSKA, KLIMKA, ŁYTKOWSKIEGO, ZGAŚLIKA
2	ŻORY- CENTRUM	NUMER 2	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, TRAUGUTTA I RYBNICKA, WODOCIĄGOWA
3	ŻORY- CENTRUM	NUMER 3	DWORCOWA, MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH DOLNE PRZEDMIEŚCIE, POWSTAŃCÓW, TRAUGUTTA
4	ŻORY- CENTRUM	NUMER 4	DWORCOWA, POWSTAŃCÓW
5	ŻORY- CENTRUM	NUMER 5	DWORCOWA, PSZCZYŃSKA
6	ŻORY- CENTRUM	NUMER 6	KOŚCIUSZKI, BISKUPA, PSZCZYŃSKA, HULOKI

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

LP	OBSZAR	NUMER OBSZARU	OPIS GRANIC OBSZARU / ulice w obszarze /
7	ŻORY- CENTRUM	NUMER 7	KOŚCIUSZKI, OSIŃSKA NOWA , STODOLNA
8	ŻORY- CENTRUM	NUMER 8	SMUTNA NOWA PRAWNICZA
9	ŻORY- CENTRUM	NUMER 9	KOŚCIUSZKI, GÓRNE PRZEDMIEŚCIE, OGRODOWĄ
10	ŻORY- CENTRUM	NUMER 10	MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, AL. WOJSKA POLSKIEGO, GÓRNE PRZEDMIEŚCIE
11	ŻORY- CENTRUM	NUMER 11	RYBNICKA MĘCZENNIKÓW OŚWIĘCIMSKICH, AL. WOJSKA POLSKIEGO
12	ŻORY- ROGOŻNA	NUMER 12	WODZISŁAWSKA 111
13	ŻORY- BARANOWICE	NUMER 13	ZAMKOWA, LIPOWA
14	ŻORY ROWIEŃ-FOLWARKI	NUMER 14	ROLNICZA
15	ZORY-RÓJ	NUMER 15	BRODECKA, ŚWIERKLAŃSKA

ZAŁĄCZNIK NR 1

SPIS OBIEKTÓW I OBSZARÓW GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

LP	OBSZAR	NUMER OBSZARU	OPIS GRANIC OBSZARU / ulice w obszarze /
16	ŻORY ROWIEŃ-FOLWARKI	NUMER 16	KASZTANOWA
17	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 17	FABRYCZNA, DWORCOWA
18	ŻORY-BARANOWICE	NUMER 18	KOŚCIUSZKI
19	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 19	DĘBOWA, CMENTARNA
20	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 20	WOLNOŚCI- PARK STRZELNICA
21	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 21	WOLNOŚCI -ALEJA DĘBOWA
22	ŻORY OSINY	NUMER 22	GŁÓWNA
23	ŻORY ROWIEŃ-FOLWARKI	NUMER 23	RYBNICKA WIEJSKA REJA
24	ŻORY- KLESZCZÓWKA	NUMER 24	MIARKI, DEBOWA , LEŚNA, TOPOŁOWA, FABRYCZNA, PIASKOWA

Tabela 1. Gmina Żory, woj. śląskie. Zestawienie znanych stanowisk archeologicznych.

Nr na mapie	Nr mapy 1:10 tys.	Nazwa	Nr w miejscowości	Nr arkusza AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Zabytki	Obszar stanowiska (do)	Uwagi
1	4	Żory-Stare Miasto	1	103-44	miasto lokacyjne	PS	fr. ceramiki, fr. przedmiotów metalowych	ok. 14-15 ha	miasto średniowieczne z infrastrukturą w granicach murów (i ich przedpola); brak rozpoznania zaplecza gospodarczego.
					miasto nowożytne	ON			
2	4	Żory-Stare Miasto	2	103-44	ślad osadnictwa	neolit - mł. EK	1 topór kamienny	brak danych	niewykluczone, iż na tzw. wtórnym złożu; uwaga: z powodu braku danych na mapie nie zaznaczono lokalizacji
3	6	Żory-Rój	1	103-44	ślad osadnictwa	PS	fragmenty ceramiki	brak danych	wg Pierzyny 1974
4	3	Żory-Folwarki	A	102-44	ślad osadnictwa	EK	1 odłupek krzemienny	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
5	3	Żory-Folwarki	B	102-44	ślad osadnictwa	EK-wcz. EB	1 łuszcza krzemienna	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
6	3	Żory-Folwarki	C	102-44	ślad osadnictwa	EK	1 rdzeń krzemienny (jednopiętrowy)	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
7	3	Żory-Folwarki	D	102-44	ślad osadnictwa	EK	1 odłupek krzemienny	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
					ślad osadnictwa	pradzieje?	1 fr. ceramiki		
					ślad osadnictwa	WS?	2 fr. ceramiki		
					punkt osadniczy	PS	11 fr. ceramiki w tym 1 fr. dna i 1 fr. ucha		
					punkt osadniczy	ON	16 fr. ceramiki w tym 3 fr. wylewu, 1 fr. ucha taśmowarego, 1 fr. przydenny		
8	3	Żory-Folwarki	E	102-44	ślad osadnictwa	EK	2 odłupki krzemienne	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
					ślad osadnictwa	ON	1 fr. ceramiki		
9	3	Żory-Folwarki	F	102-44	ślad osadnictwa	EK	1 krzemienny okruch negatywowy (wcześniej zgrzebło?)	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
10	3	Żory-Folwarki	G	102-44	ślad osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
					punkt osadniczy	ON	8 fr. ceramiki w tym 1 fr. naczynia miniaturowego		
11	3	Żory-Folwarki	H	102-44	ślad osadnictwa	EK	1 krzemienny okruch negatywowy (łuszczeń)	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
					punkt osadniczy	PS	6 fr. ceramiki w tym 3 fr. wylewu, 1 fr. dna, 1 fr. pokrywki		
12	3	Żory-Folwarki	I	102-44	ślad osadnictwa	ON (XVI/XVII w.)	1 fr. kafla z ornamentem geometrycznym, 1 fr. ceramiki	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
13	3	Żory-Folwarki	J	102-44	ślad osadnictwa	EK	1 odłupek krzemienny	brak danych	wg Foltyń i in. 1996
					ślad osadnictwa	pradzieje	3 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu		
					ślad osadnictwa	PS	4 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu, 1 fr. dna		
					punkt osadniczy	ON	14 fr. ceramiki w tym 3 fr. wylewu, 5 fr. dna, 1 rączka rondla		

Nr na mapie	Nr mapy 1:10 tys.	Nazwa	Nr w miejscowości	Nr arkusza AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Zabytki	Obszar stanowiska (do)	Uwagi
14	2	Zory-Rowień	C	102-44	śląd osadnictwa	EK (neolit)	1 rdzeń krzemienisty (jednopiętrowy), 2 odłupki, 1 wiórowiec	1 ha	wg Foltyn i in. 1996; badane sondazowo z wynikiem pozytywnym: 8 wyrobów krzemienistych, 125 fr. ceramiki (w tym 106 z neolitu), 1 grudka polepy (Foltyn, Foltyn 2000a)
					osada	EK (neolit – KAK lub KPL)	1 rdzeń krzemienisty (jednopiętrowy), 2 odłupki, 1 wiórowiec		
					śląd osadnictwa	pradzieje (OWR?)	1 fr. ceramiki (siwej?)		
					śląd osadnictwa	PS	1 fr. ceramiki (ucha)		
					śląd osadnictwa	ON	3 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewu; 1 bryłka metalu?		
15	2	Zory-Rowień	D	102-44	punkt osadniczy	ON (XVI w.)	8 fr. ceramiki w tym 3 fr. wylewu, 1 fr. ucha taśmowatego, 3 fr. dna; 1 fr. kafa	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
16	2	Zory-Rowień	E	102-44	obozowisko	paleolit schyłkowy	1 krzemienisty rdzeń zaczątkowy, 1 ryliec węglowy, 1 zgrzebło poprzeczne, 1 odłupek	6 a	wg Foltyn i in. 1996; badane sondazowo z wynikiem pozytywnym: 21 wyrobów krzemienistych (Foltyn, Foltyn 2000b)
					śląd osadnictwa	PS	1 fr. ceramiki		
17	2	Zory-Rowień	F	102-44	śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					punkt osadniczy	ON	17 fr. ceramiki w tym 4 fr. wylewu, 3 fr. dna, 1 nóżka patelni/rondele		
18	2	Zory-Rowień	G	102-44	śląd osadnictwa	EK	1 odłupek krzemienisty	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					punkt osadniczy	ON	5 fr. ceramiki w tym 1 fr. ucha taśmowatego		
19	2	Zory-Rowień	H	102-44	punkt osadniczy	PS	5 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu, 1 fr. pokrywki	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					punkt osadniczy	ON	11 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu, 3 fr. uch taśmowatych; 1 fr. kafa		
20	2	Zory-Rowień	I	102-44	obozowisko?	paleolit schyłkowy?	wyroby krzemienne	40 a	wg Foltyn i in. 1996; badane sondazowo z wynikiem pozytywnym: 8 wyrobów krzemienistych, 59 fr. ceramiki, 1 fr. kafa (Foltyn, Foltyn 2000c)
					śląd osadnictwa?	EB –KL?	1 fr. ceramiki		
					punkt osadniczy	pradzieje	5 fr. ceramiki		
					śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki w tym 1 fr. nóżki patelni		
					punkt osadniczy	ON	7 fr. ceramiki w tym 1 fr. ucha taśmowatego		
21	2	Zory-Rowień	J	102-44	śląd osadnictwa	EK	1 krzemienisty, zaczątkowy rdzeń wielopiętrowy	5 a	wg Foltyn i in. 1996; badane sondazowo z wynikiem częściowo pozytywnym: 1 odłupek, 43 fr. ceramiki, 1 fr. kafa (Foltyn, Foltyn 2000d)
					śląd osadnictwa	pradzieje	5 fr. ceramiki		
					śląd osadnictwa	WS	1 fr. ceramiki		
					punkt osadniczy	PS	7 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewu		
					punkt osadniczy	ON	6 fr. ceramiki w tym 2 fr. przydenne, 2 fr. uch taśmowatych		
22	2	Zory-Rowień	K	102-44	śląd osadnictwa	EK	1 krzemienisty ryliec węglowy	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					śląd osadnictwa	pradzieje	1 fr. ceramiki (dna)		
					punkt osadniczy	PS	6 fr. ceramiki w tym 2 fr. przydenne, 2 fr. uch taśmowatych		
23	2	Zory-Rowień	L	102-44	śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					punkt osadniczy	ON	6 fr. ceramiki w tym 1 fr. ucha taśmowatego		

Nr na mapie	Nr mapy 1:10 tys.	Nazwa	Nr w miejscowości	Nr arkusza AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Zabytki	Obszar stanowiska (do)	Uwagi
24	2	Zory-Rowień	L/M	102-44	śląd osadnictwa	mezolit	1 odłupek krzemienny	15 ha	wg Foltyn i in. 1996; Bednarczyka, Ignaczaka, Romańskiej 2001; Ablamowicza i in. 2005b; wyniki badań sondazowych pozytywne: 5 wyrobów krzemiennych, 12 fr. ceramiki (Foltyn, Foltyn 2000e-f)
					śląd osadnictwa	WS	1 fr. ceramiki		
					osada	PS	2 fr. ceramiki		
					osada	ON	103 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu; 1 fr. kafła		
25	2	Zory-Rowień	N	102-44	osada	WS	3 fr. ceramiki	5 ha	wg Foltyn i in. 1996; Bednarczyka, Ignaczaka, Romańskiej 2001; Ablamowicza i in. 2005a
					punkt osadniczy	PS	7 fr. ceramiki w tym 1 fr. nóżki patelni/rondla		
					osada	ON	80 fr. ceramiki; 2 fr. kafła		
26	3	Zory-Wygoda	K	102-44	śląd osadnictwa	PS	4 fr. ceramiki	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
27	2	Zory-Wygoda	L	102-44	śląd osadnictwa	ON	5 fr. ceramiki w tym 1 fr. dna	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
28	3	Zory-Wygoda	Ł	102-44	śląd osadnictwa	PS?	1 fr. ceramiki (wylewu)	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
29	3	Zory-Wygoda	M	102-44	śląd osadnictwa	ON	2 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
30	2	Zory-Wygoda	N	102-44	śląd osadnictwa	pradzieje?	1 fr. ceramiki	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
31	3	Zory-Wygoda	O	102-44	osada	WS	2 fr. ceramiki	5 ha	wg Foltyn i in. 1996; Bednarczyka, Ignaczaka, Romańskiej 2001
					śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki w tym 1 fr. dna		
					osada	ON	5 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewu		
32	3	Zory-Wygoda	P	102-44	osada	PS	12 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu, 3 fr. dna	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					osada	ON	21 fr. ceramiki w tym 5 fr. wylewu, 1 fr. ucha taśmowatego, 1 fr. dna		
33	3	Zory-Wygoda	R	102-44	śląd osadnictwa	ON	3 fr. ceramiki w tym 2 fr. ucha taśmowatego	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
34	3	Zory-Wygoda	S	102-44	śląd osadnictwa	ON	4 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu, 1 fr. ucha wałeczkowatego, 1 fr. ucha taśmowatego	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
35	3	Zory-Wygoda	T	102-44	śląd osadnictwa	EK-wcz. EB	1 odłupek krzemienny (zatepiec)	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					śląd osadnictwa	pradzieje?	1 fr. ceramiki		
					śląd osadnictwa	WS	2 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu		
					punkt osadniczy-osada?	PS	7 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu		
36	3	Zory-Wygoda	U	102-44	osada	ON	21 fr. ceramiki w tym 1 fr. nóżki patelni, 3 fr. wylewu, 3 fr. uch taśmowatych, 2 fr. dna; 1 fr. przęślika; 1 fr. kafła	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewu		
37	3	Zory-Wygoda	V	102-44	śląd osadnictwa	ON	5 fr. ceramiki	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					śląd osadnictwa	ON	4 fr. ceramiki w tym 1 fr. ucha taśmowatego		
37	3	Zory-Wygoda	V	102-44	śląd osadnictwa	wcz. EB	1 krzemienny nóż tyłcowy	brak danych	wg Foltyn i in. 1996

ZAŁĄCZNIK NR 2

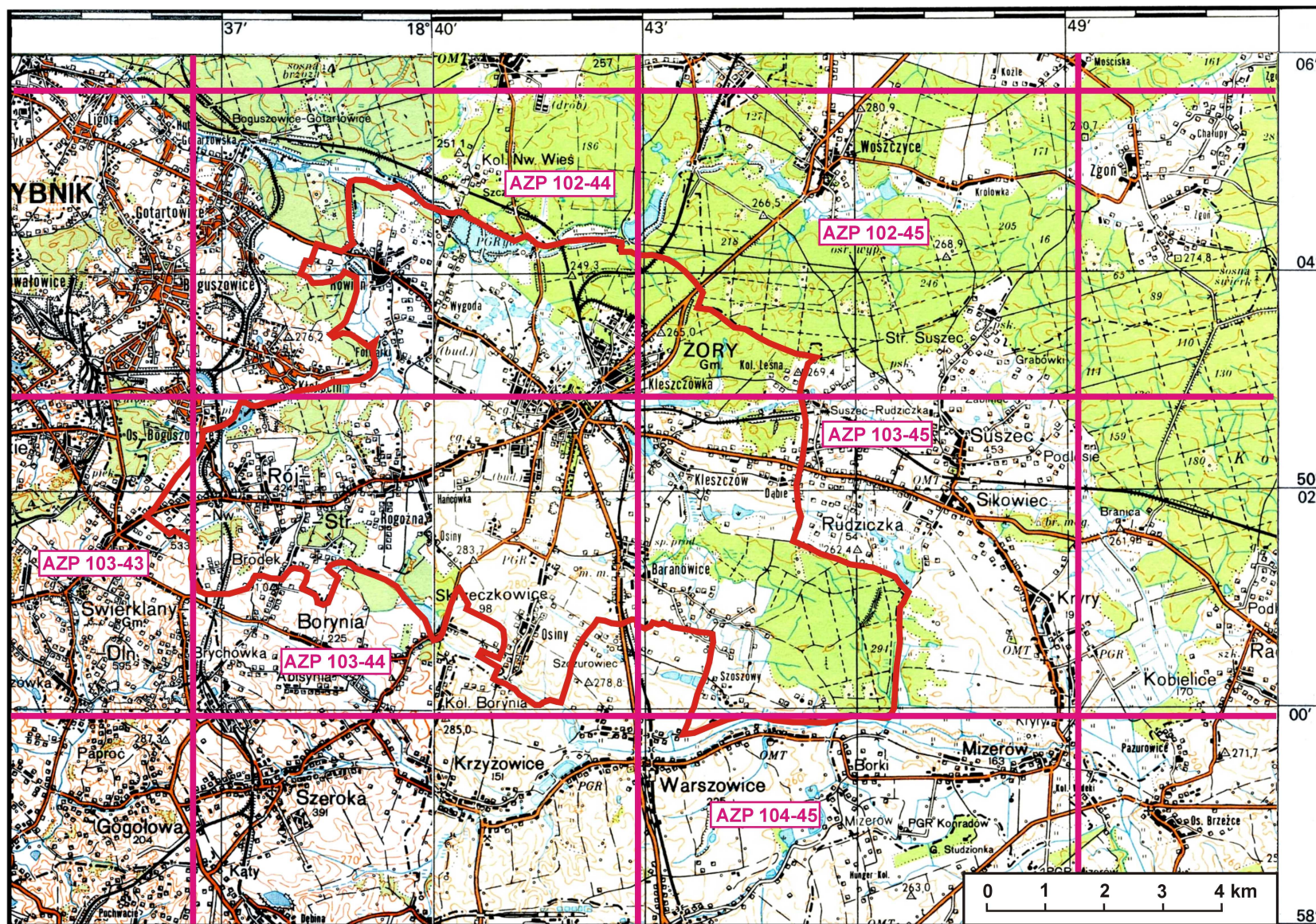
GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2013-2016

Nr na mapie	Nr mapy 1:10 tys.	Nazwa	Nr w miejscowości	Nr arkusza AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Zabytki	Obszar stanowiska (do)	Uwagi
38	3	Zory-Wygoda	W	102-44	śląd osadnictwa	PS	4 fr. ceramiki w tym 1 fr. wylewu	brak danych	wg Foltyn i in. 1996
					punkt osadniczy	ON	11 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewu, 1 fr. dna, 1 fr. ucha taśmowatego		
39	5	Zory	-	103-43	śląd osadnictwa	ON	3 fr. ceramiki	1 ar	wg Ablamowicza i in. 2000
40	2	Zory-Rowień	P	102-44	punkt osadniczy	ON	10 fr. ceramiki	0,5 ha	wg Bednarczyka, Ignaczaka, Romańskiej 2001
41	2	Zory-Rowień	R	102-44	śląd osadnictwa	PS	1 fr. ceramiki	0,5 ha	wg Bednarczyka, Ignaczaka, Romańskiej 2001
					punkt osadniczy	ON	13 fr. ceramiki		
42	7	Zory-Kleszczów	1	103-45	osada	PS	6 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewu, 1 fr. brzegu	0,5 ha	wg Kosmali 2005; na obszarze st. 1; nr działki Kleszczów 1227/110; właściciel R. Paszek
					punkt osadniczy	ON	4 fr. ceramiki z polewą brunatną w tym 1 brzeg		
43	7	Zory-Kleszczów	2	103-45	śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki w tym 2 fr. wylewów	1 ar	wg Kosmali 2005; na obszarze st. 2; nr działki Kleszczów 1417/119, 1415/119, 1711/120; właściciele: E. K. Zielonkowie, O. S. Kellerowie, W. J. Mrukowie
					śląd osadnictwa	ON	4 fr. ceramiki z częściowo zachowana polewą, zieloną lub brunatną, w tym 1 fr. dna		
44	7	Zory-Kleszczów	3	103-45	śląd osadnictwa	PS	3 fr. ceramiki w tym 1 fr. ucha	0,5 ha	wg Kosmali 2005; na obszarze st. 3; nr działki Kleszczów 1867/43, 703/46; właściciele: R. Gajer, G. Kozik
					osada	ON	6 fr. ceramiki w tym 1 fr. brzegu, 3 z polewą brunatną		
45	7	Zory-Baranowice	4	103-45	śląd osadnictwa	ON	3 fr. ceramiki w tym 2 fr. z polewą, zieloną lub brunatną, 1 fr. ucha	1 ar	wg Kosmali 2005; na obszarze st. 4; nr działki Baranowice 800/37, 098/37; właściciele: G. Smyczek, D. F. Rozmusowie
46	5	Zory-Rój	2	103-44	śląd osadnictwa	EK	1 odłupek krzemienisty ze śladami odłupni	15 ha	wg Rozmusa 2001; Ablamowicza i in. 2005c. Uwaga: na karcie AZP błędnie nr obszaru 103-43
					śląd osadnictwa	OWR?	2 fr. ceramiki		
					śląd osadnictwa	WS	1 fr. ceramiki (wylew)		
					śląd osadnictwa	PS	6 fr. ceramiki		

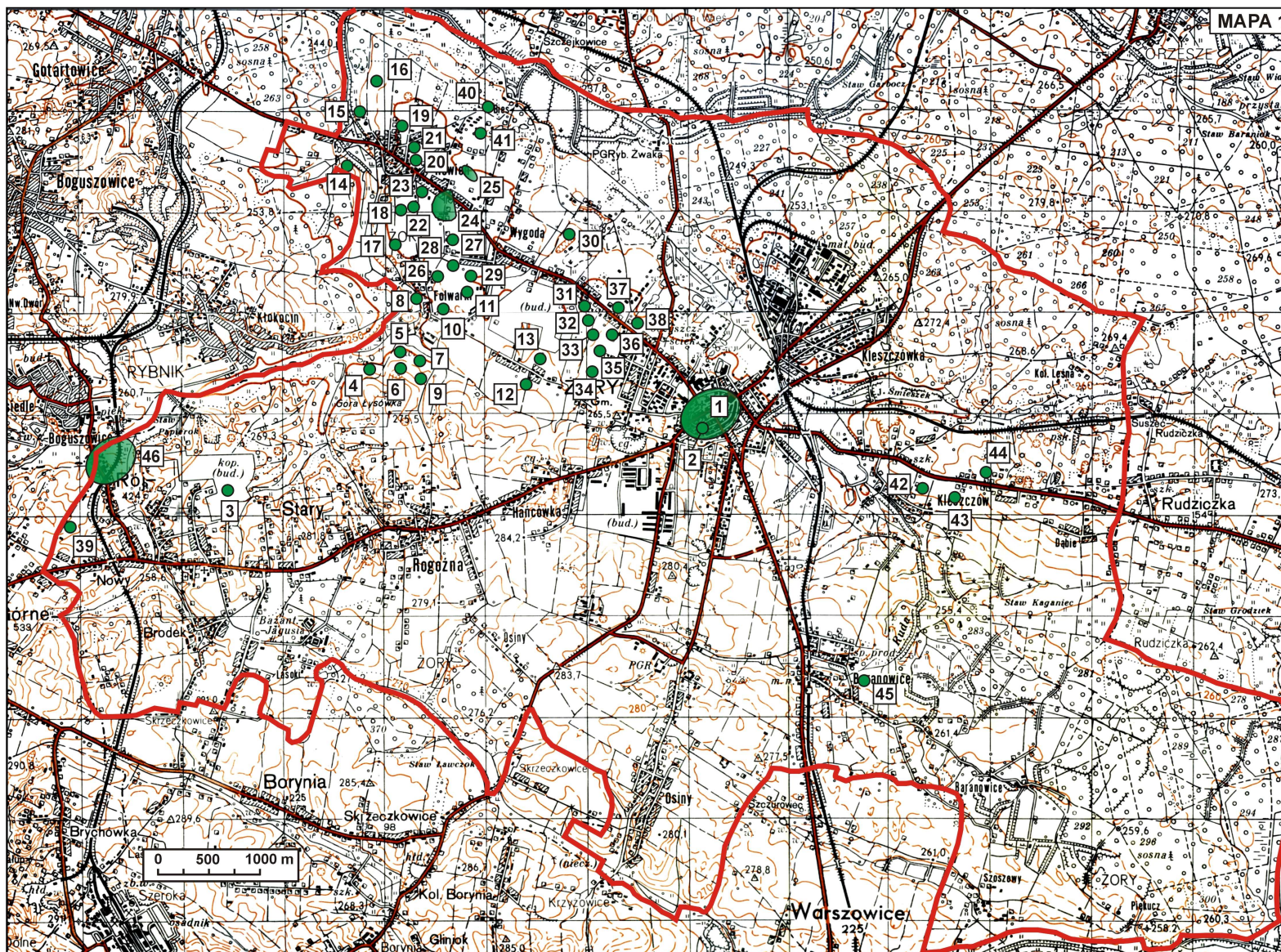
Skróty:

EB – epoka brązu, EK – epoka kamienia, fr. – fragment (-y), KAK – kultura amfor kulistych, KPL – kultura pucharów lejkowatych, ON – okres nowożytny, OWR – okres wpływów rzymskich, PS – późne średniowiecze, wcz. – wczesna, WS – wczesne średniowiecze.

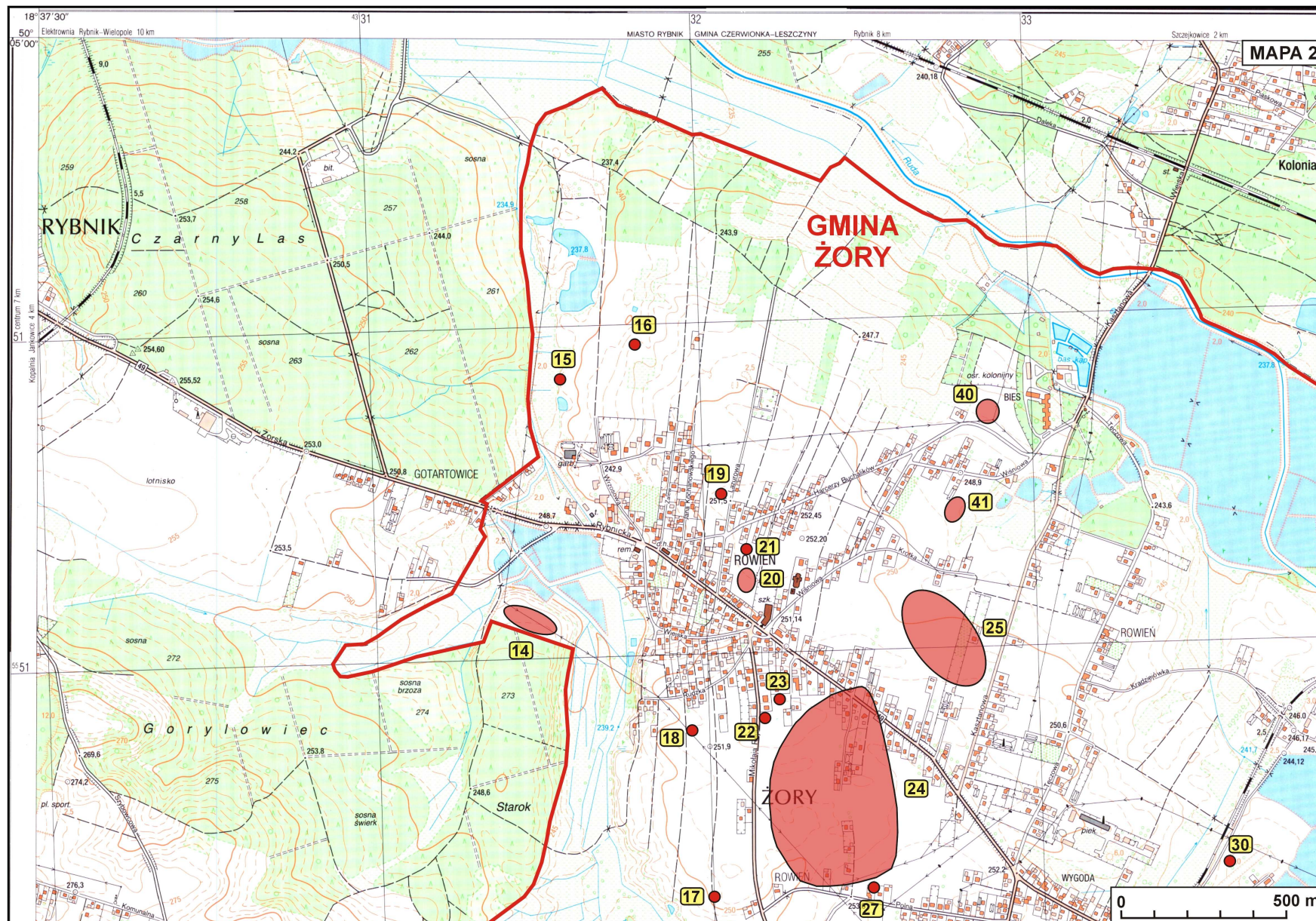
Uwaga: numeracja stanowisk w gminie (poza obiektami z badań AZP T. Kosmali w 2005 r.) – robocza.

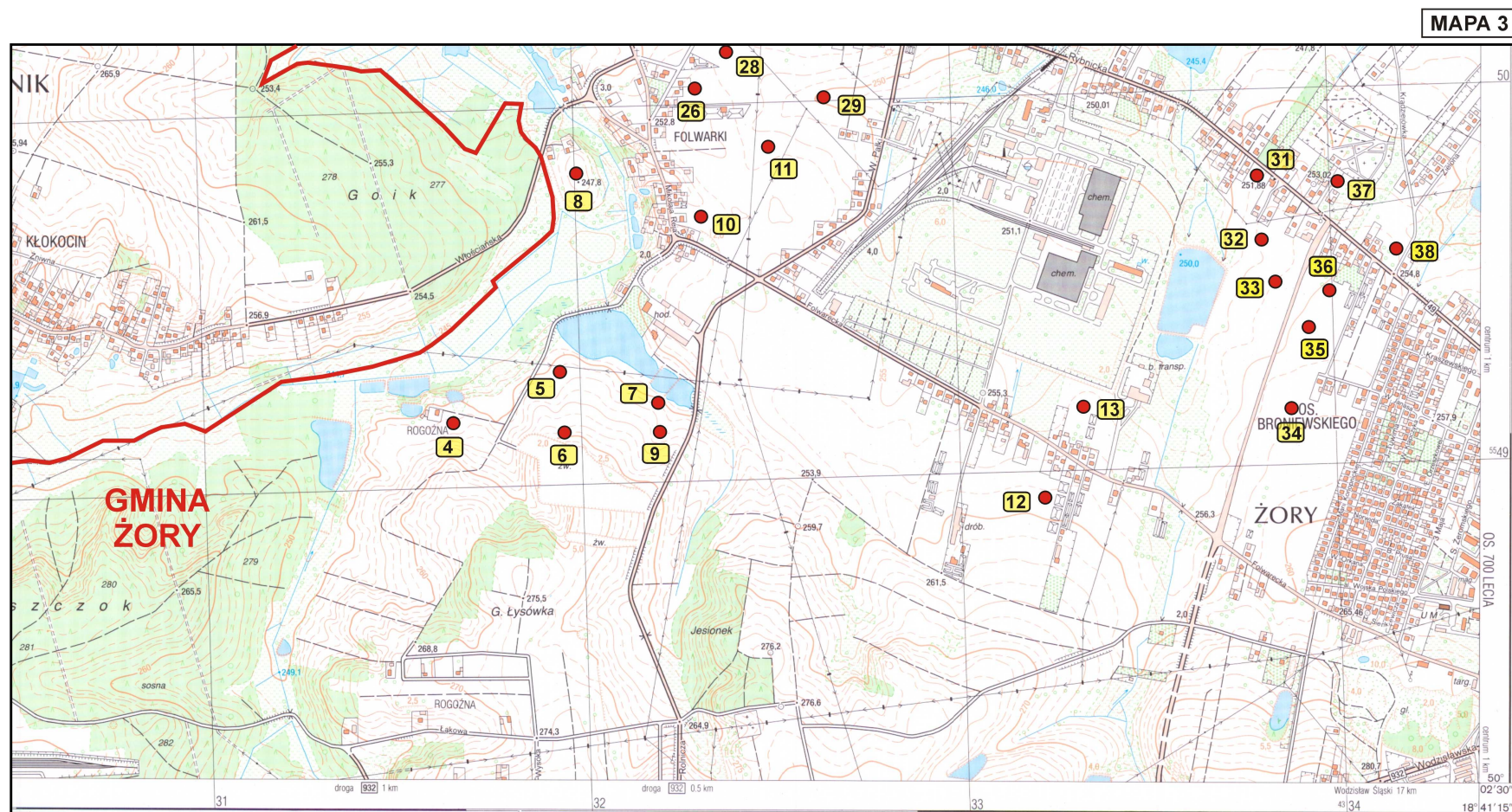
ZASIĘG GMINY ŻORY / WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE/ Z PODZIAŁEM NA ARKUSZE ARCHEOLOGICZNEGO ZDJĘCIA POLSKI

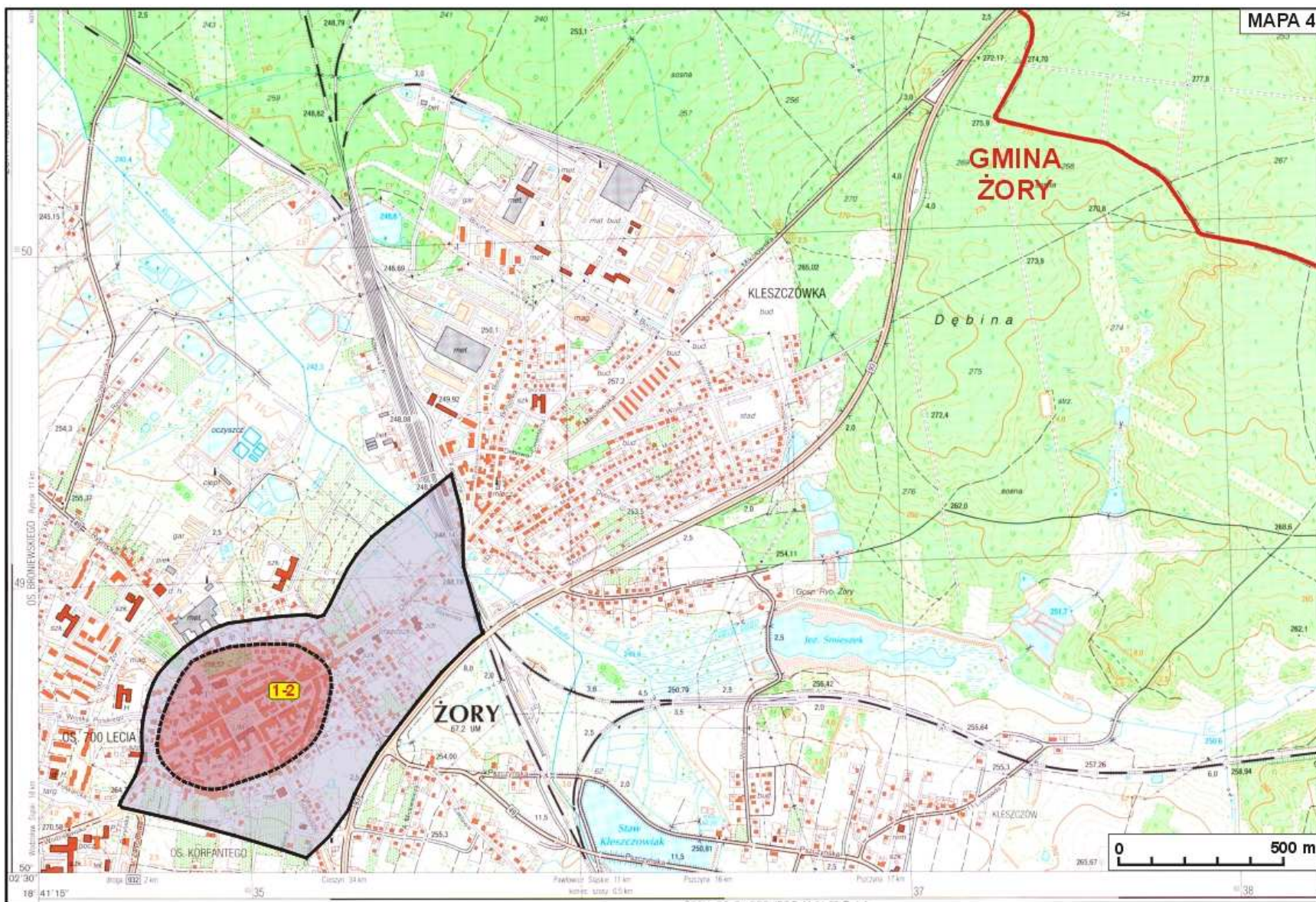
ORIENTACYJNE USTYUOWANIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH / PUNKTOWYCH I OBSZAROWYCH / NA OBSZARZE MIASTA ŻORY

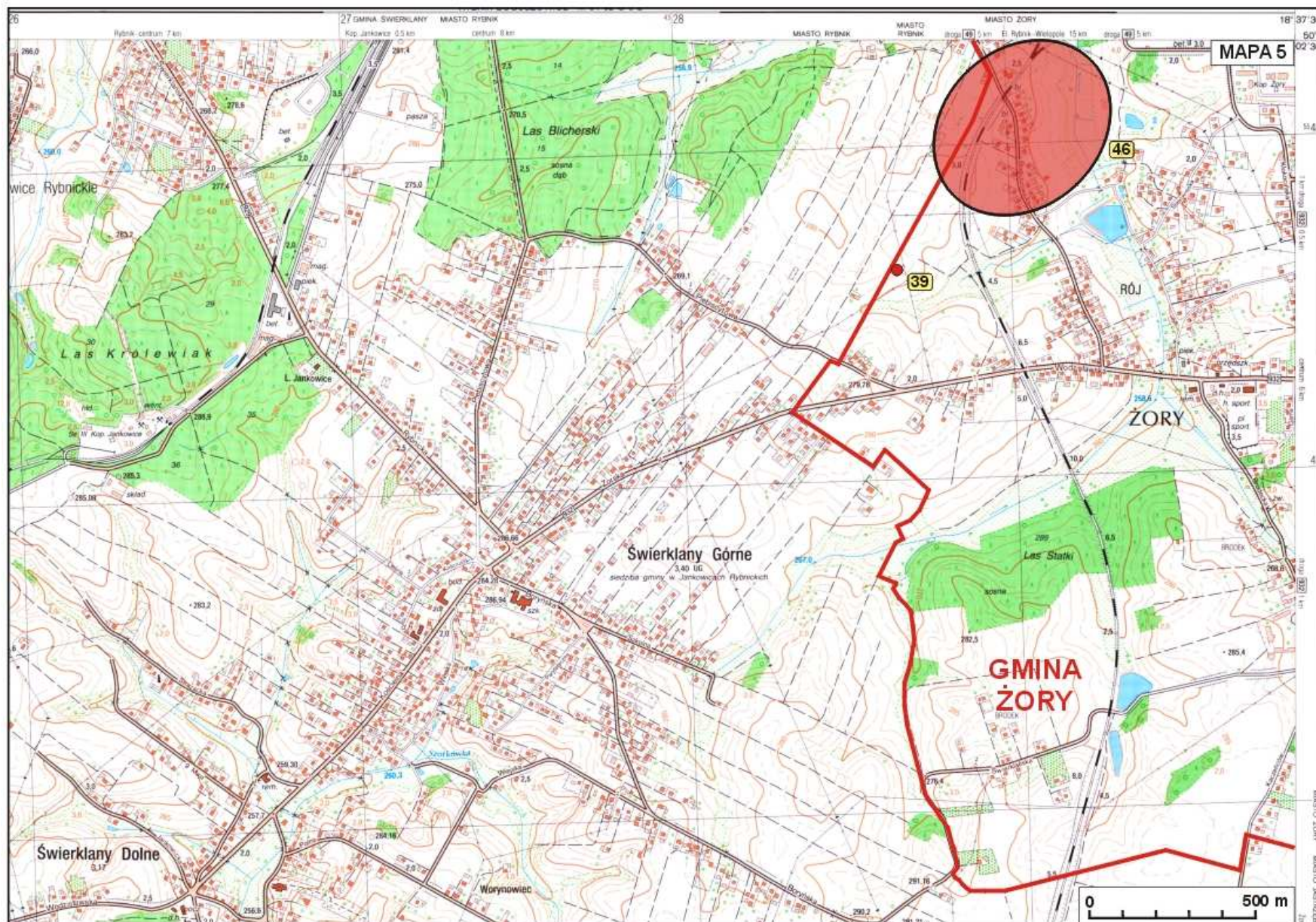

USTYUOWANIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH PUNKTOWYCH I OBSZAROWYCH- ROWIEŃ-FOLWARKI

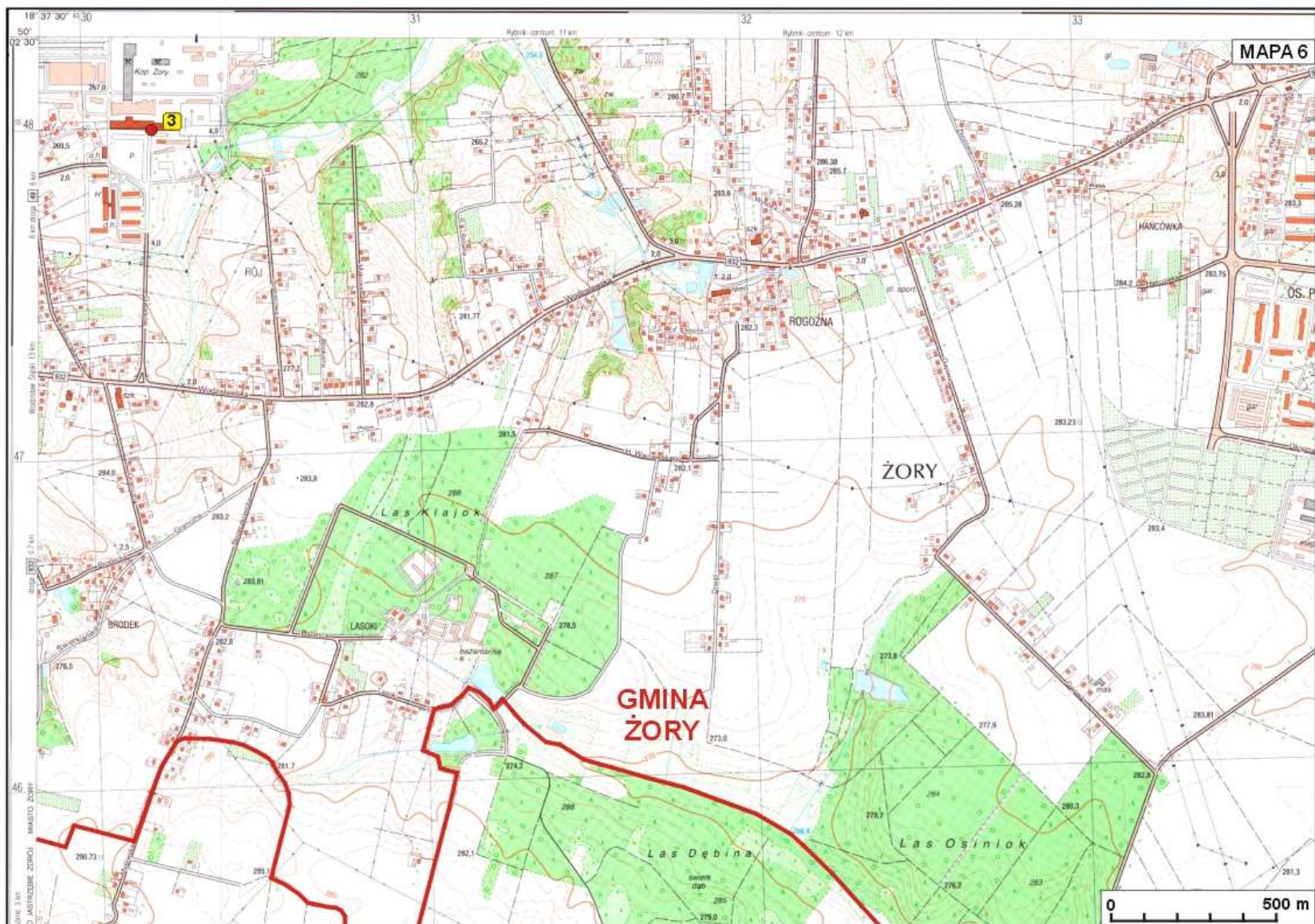

USTYUOWANIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH PUNKTOWYCH I OBSZAROWYCH ZACHÓD-ROWIEŃ- RÓJ

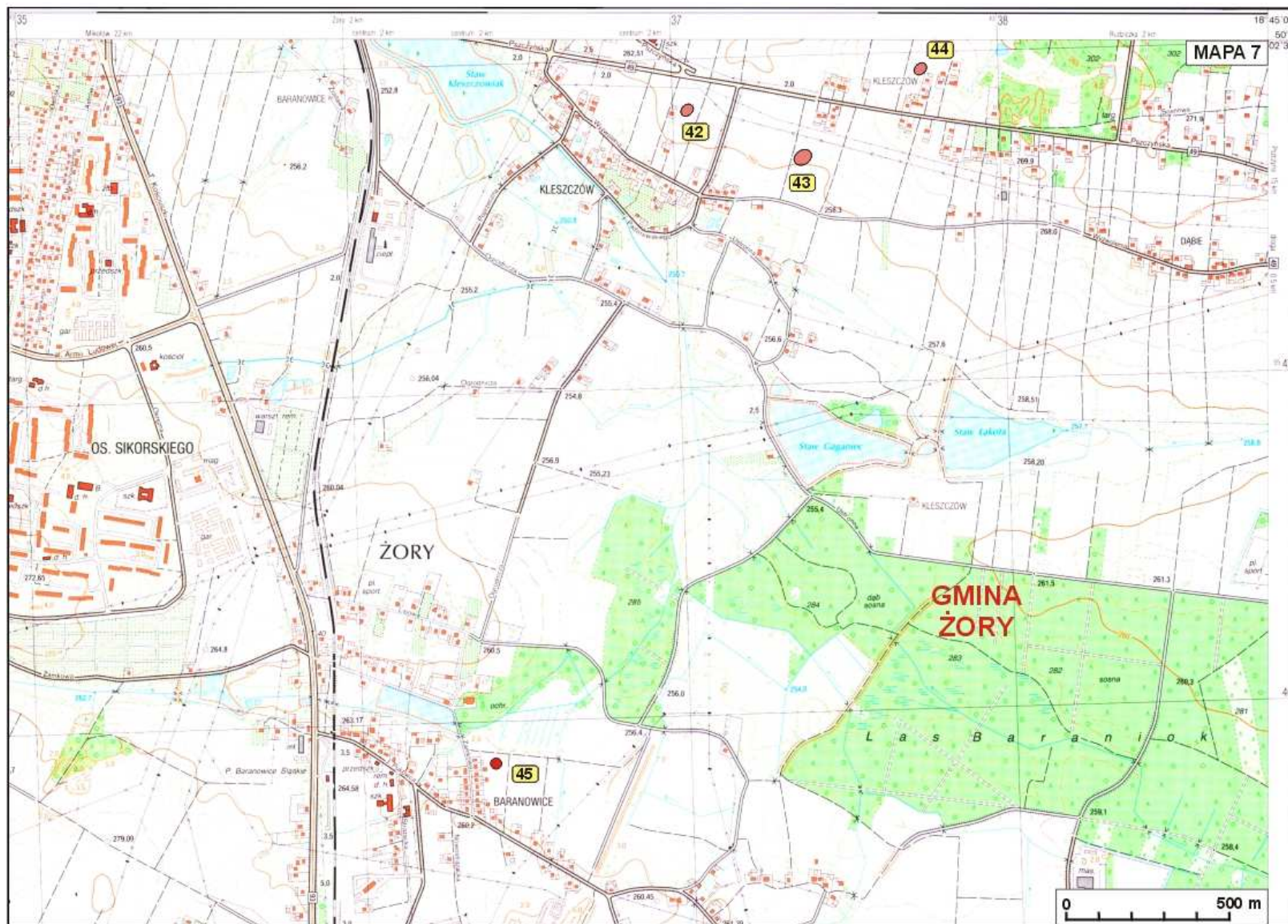

USTYUOWANIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH PUNKTOWYCH I OBSZAROWYCH - RÓJ

USTYUOWANIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH PUNKTOWYCH I OBSZAROWYCH - ROGOŻNA

USTYUOWANIE STANOWISKARCHEOLOGICZNYCH PUNKTOWYCH I OBSZAROWYCH- OSIEDLA, BARANOWICE

ODZ		KARTA EWIDENCJI STANOWISKA ARCHEOLOGICZNEGO										Z	H	A	T	W	P	L
1. LOKALIZACJA		2. PRAKTYCZNE																
M. ŻORY-ROWIEŃ		Miejscowość w obrębie jednostek fizjograficznych										Klasyfikacja w uwagi na rodzaj ekspozycji						
GM. Żory		OTRĘBA NUMEROWA (MAGAZYNOWA)										TEREN NIEZAPRAWNY						
WOJ. śląskie		DUSE DOLINY										TEREN ZAPRAWNY						
NR OBSZARU AZP 102-44		W podziale										TEREN WYKOPANY						
nr stan. w miejscowości P		W podziale										TEREN WYKOPANY						
nr stan. na obszarze		W podziale										TEREN WYKOPANY						
wpółkolumna x = 160		W podziale										TEREN WYKOPANY						
na mapie 1:25.000 y = 119		W podziale										TEREN WYKOPANY						
nr inwestycji		W podziale										TEREN WYKOPANY						
3. DOKŁADNOŚĆ TERENU		4. KLASYFIKACJA CHRONOLOGICZNO - KULTURNA										5. INNE						
niezabudowany / teren. nat. / rezerw. X		6. Funkcja obiektu										7. Data						
las / łąka / park		1. P. OBRON.										8. Data						
pole upraw. / łąka X												9. Data						
teren rekreacyjny / prywatny / społeczny X												10. Data						
teren przemysłowy												11. Data						
obszar rekreacyjny												12. Data						
obszar rekreacyjny												13. Data						
obszar rekreacyjny												14. Data						
obszar rekreacyjny												15. Data						
obszar rekreacyjny												16. Data						
obszar rekreacyjny												17. Data						
obszar rekreacyjny												18. Data						
obszar rekreacyjny												19. Data						
obszar rekreacyjny												20. Data						
obszar rekreacyjny												21. Data						
obszar rekreacyjny												22. Data						
obszar rekreacyjny												23. Data						
obszar rekreacyjny												24. Data						
obszar rekreacyjny												25. Data						
obszar rekreacyjny												26. Data						
obszar rekreacyjny												27. Data						
obszar rekreacyjny												28. Data						
obszar rekreacyjny												29. Data						
obszar rekreacyjny												30. Data						
obszar rekreacyjny												31. Data						
obszar rekreacyjny												32. Data						
obszar rekreacyjny												33. Data						
obszar rekreacyjny												34. Data						
obszar rekreacyjny												35. Data						
obszar rekreacyjny												36. Data						
obszar rekreacyjny												37. Data						
obszar rekreacyjny												38. Data						
obszar rekreacyjny												39. Data						
obszar rekreacyjny												40. Data						
obszar rekreacyjny												41. Data						
obszar rekreacyjny												42. Data						
obszar rekreacyjny												43. Data						
obszar rekreacyjny												44. Data						
obszar rekreacyjny												45. Data						
obszar rekreacyjny												46. Data						
obszar rekreacyjny												47. Data						
obszar rekreacyjny												48. Data						
obszar rekreacyjny												49. Data						
obszar rekreacyjny												50. Data						
obszar rekreacyjny												51. Data						
obszar rekreacyjny												52. Data						
obszar rekreacyjny												53. Data						
obszar rekreacyjny												54. Data						
obszar rekreacyjny												55. Data						
obszar rekreacyjny												56. Data						
obszar rekreacyjny												57. Data						
obszar rekreacyjny												58. Data						
obszar rekreacyjny												59. Data						
obszar rekreacyjny												60. Data						
obszar rekreacyjny												61. Data						
obszar rekreacyjny												62. Data						
obszar rekreacyjny												63. Data						
obszar rekreacyjny												64. Data						
obszar rekreacyjny												65. Data						
obszar rekreacyjny												66. Data						
obszar rekreacyjny												67. Data						
obszar rekreacyjny												68. Data						
obszar rekreacyjny												69. Data						
obszar rekreacyjny												70. Data						
obszar rekreacyjny												71. Data						
obszar rekreacyjny												72. Data						
obszar rekreacyjny												73. Data						
obszar rekreacyjny												74. Data						
obszar rekreacyjny												75. Data						
obszar rekreacyjny												76. Data						
obszar rekreacyjny												77. Data						
obszar rekreacyjny												78. Data						
obszar rekreacyjny												79. Data						
obszar rekreacyjny												80. Data						
obszar rekreacyjny												81. Data						
obszar rekreacyjny												82. Data						
obszar rekreacyjny												83. Data						
obszar rekreacyjny												84. Data						
obszar rekreacyjny												85. Data						
obszar rekreacyjny												86. Data						
obszar rekreacyjny												87. Data						
obszar rekreacyjny												88. Data						
obszar rekreacyjny												89. Data						
obszar rekreacyjny												90. Data						
obszar rekreacyjny												91. Data						
obszar rekreacyjny												92. Data						
obszar rekreacyjny												93. Data						
obszar rekreacyjny												94. Data						
obszar rekreacyjny												95. Data						
obszar rekreacyjny												96. Data						
obszar rekreacyjny												97. Data						
obszar rekreacyjny												98. Data						
obszar rekreacyjny												99. Data						
obszar rekreacyjny												100. Data						

Szkic

Dane dodatkowe

Ze względu na trudności w nawigowaniu do numeracji w miejscowości stanowisko oznaczono prowizorycznie literą P.

J. Bednarczyk (red.), Dane..., nr kat. 69.

Informacje o losach stanowiska

LITERATURA

Augustyn Weltzel, *Historia Miasta Żory na Górnym Śląsku*, Żory 1888

Idzi Panic; *Żory we wczesnym średniowieczu*, Żory 2000

Idzi Panic Żory , 2002 *Pod rządami Przemysławów i Habsburgów* Żory 2002

Bogdan Cimała, 1997 *Żory zarys dziejów* .

B. Cimała, J. Delowicz, P. Porwoł. *Zarys dziejów , wypisy*, Żory,1994

Jacek Pierzak, *Miejskie mury obronne na Górnym Śląsku na przykładzie Bytomia, Bielska-Białej , Żor i Gliwic* (w) *Początki i rozwój miast Górnego Śląska- Studia interdyscyplinarne*; Gliwice 2004

Jacek Pierzak *Średniowieczne mury obronne w świetle wykopalisk*, (w) *Kalendarz Żorski* Żory 1997

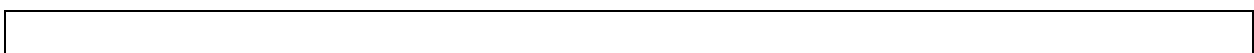
Z. Laskowski Informator TMMŻ numer 6 z 1971 r artykuł dotyczące historii Żor, /obecnie w/ Muzeum Miejskim Żory

Badania architektoniczne miejskich murów obronnych w Żorach. -wykonane na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach - PKZ Kraków 1970r. + Badania archeologiczne miejskich murów obronnych w Żorach - PKZ Kraków 1972r.

Studium historyczno-urbanistyczne do planu zagospodarowania przestrzennego 1971r. Pracownia Urbanistyczna PWRN Katowice

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA TERENIE ŻOR na lata 2008-2012, 2007r. - Pracowania Projektowo-Urbanistyczno- Konserwatorska ABAKUS Chorzów.

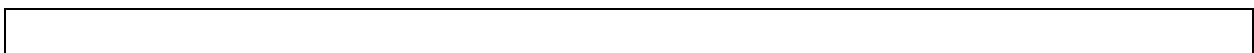
PONADTO: ustawy i rozporządzenia wymienione w części INNE UREGULOWANIA PRAWNE

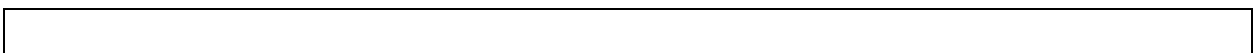
LITERATURA DO CZĘŚCI ARCHEOLOGIA

- Abłamowicz D., Furmanek M., Kühnel I., Podyma D., Młodkowska-Przepiórowska I. 2000 Wyniki uzupełniających archeologicznych badań rozpoznawczych – powierzchniowych. Autostrada A-1. Województwo śląskie. Węzeł „Rzasa” (km 418,050) – granica Państwa (km 564,000), Katowice-Muzeum Śląskie-kwiecień (*maszynopis w archiwach Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Abłamowicz D., Abłamowicz R., Podyma D., Kühnel-Wójcik I.
2005 Sprawozdanie z uzupełniających archeologicznych badań rozpoznawczych w zakresie rozpoznania powierzchniowego trasy planowanej autostrady A-1, woj. śląskie. Odcinek węzeł „Sońnica” – Gorzyczki (granica Państwa z Czechami). KM 517+980- 675+223.41, Katowice (*maszynopis w archiwach Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Abłamowicz D., Koj J., Kubiaszczyk A., Gałań M.
2005a Sprawozdanie z archeologicznych uzupełniających badań rozpoznawczo-sondażowych na stanowisku Żory-Rowień st. N, gm. Żory, pow. Żory, woj. śląskie (autostrada A1), Katowice (*maszynopis w archiwach Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2005b Sprawozdanie z archeologicznych uzupełniających badań rozpoznawczo-sondażowych na stanowisku Żory-Rowień st. M, Ł, gm. Żory, pow. Żory, woj. śląskie (autostrada A1), Katowice (*maszynopis w archiwach Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2005c Sprawozdanie z archeologicznych uzupełniających badań rozpoznawczo-sondażowych na stanowisku Żory-Rój, st. 2, gm. Żory, pow. Żory, woj. śląskie (autostrada A1), Katowice (*maszynopis w archiwach Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Bednarczyk J., Ignaczak M., Romańska A.
2001 Dane uzupełniające do lokalizacji stanowisk archeologicznych na trasie budowy autostrady A 1, woj. śląskie (odcinek Rzasa – granica Państwa). Badania 2000-2001 r. Cz. I-II, Poznań (*maszynopis w archiwach Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Borek H. 1988 Górny Śląsk w świetle nazw miejscowych, Opole.
- Cimała B. 1994 Żory. Zarys dziejów, (w:) Żory. Zarys dziejów. Wypisy, red. B. Cimała, J. Delowicz, P. Porwoł, Żory, s. 9-238. Delowicz J., Porwoł P. 1994 Wypisy, (w:) Żory. Zarys dziejów. Wypisy, red. B. Cimała, J. Delowicz, P. Porwoł, Żory, s. 239-546.
- Foltyn E. M., Foltyn E.
2000a Sprawozdanie z uzupełniających, archeologicznych badań rozpoznawczych-sondażowych w Żorach- Rowieniu, st. C, woj. śląskie (autostrada A-1), Katowice, wrzesień-październik (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2000b Sprawozdanie z uzupełniających, archeologicznych badań rozpoznawczych-sondażowych w Żorach- Rowieniu, st. E, woj. śląskie (autostrada A-1), Katowice, wrzesień-październik (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2000c Sprawozdanie z uzupełniających, archeologicznych badań rozpoznawczych-sondażowych w Żorach- Rowieniu, st. I, woj. śląskie (autostrada A-1), Katowice, wrzesień-październik (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2000d Sprawozdanie z uzupełniających, archeologicznych badań rozpoznawczych-sondażowych w Żorach- Rowieniu, st. J, woj. śląskie (autostrada A-1), Katowice, wrzesień-październik (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2000e Sprawozdanie z uzupełniających, archeologicznych badań rozpoznawczych-sondażowych w Żorach- Rowieniu, st. Ł, woj. śląskie (autostrada A-1), Katowice, wrzesień-październik (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- 2000f Sprawozdanie z uzupełniających, archeologicznych badań rozpoznawczych-sondażowych w Żorach- Rowieniu, st. M, woj. śląskie (autostrada A-1), Katowice, wrzesień-październik (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego i Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Foltyn E. M., Foltyn E., Wysoka-Grzanka J., Pawełczyk W. 1996 Ekspertyza archeologiczna na obszarze 102-44 i 101-43 AZP w Parku Krajobrazowym „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, sierpień-listopad 1996 (*maszynopis w archiwum Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Kloch B. 2004 Miasta księstwa raciborskiego w końcu XIII i pierwszej połowie XIV wieku, (w:) Początki i rozwój miast Górnego Śląska. Studia interdyscyplinarne, red. D. Abłamowicz, M. Furmanek, M. Michnik, Gliwice, s. 141-156.
- Kosmała T. 2005 Sprawozdanie z badań powierzchniowych w systemie AZP na obszarze 103-45, woj. śląskie (*maszynopis w archiwum Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Kozak J.
1973 Żory, pow. Rybnik. Mury obronne. Opracowanie wyników badań archeologicznych prowadzonych w roku 1972, Kraków (*maszynopis w archiwum Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach*).
- Krawczyk K. (redaktor prowadzący) 1993 Żory. Tradycja i młodość, Żory.
- Kondracki J. 1998 Geografia regionalna Polski, Warszawa.
- Kuchenbuch 1935 Sohrau, Kr. Rybnik O/S. (*archiwum Działu Archeologii Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu; teka Żory*).
- Panic I. 1992 Historia osadnictwa w księstwie polskim we wczesnym średniowieczu, Katowice.

- 2000 Żory we wczesnym średniowieczu. Z badań nad historią miasta, Żory. Pierzak. J.
- 1996 Średniowieczne mury obronne w Żorach w świetle wykopalisk, „Kalendarz Żorski 1997”, Żory, s. 66-70.
- 2004 Miejskie mury obronne na Górnym Śląsku na przykładzie Bytomia, Bielska-Białej, Żor i Gliwic, (w:) Początki i rozwój miast Górnego Śląska. Studia interdyscyplinarne, red. D. Ablamowicz, M. Furmanek, M. Michnik, Gliwice, s. 187-214.
- Pierzyna W. 1974 Sprawozdanie z przeprowadzenia badań penetracyjnych w miejsc. Rój, pow. Rybnik (*archiwum Działu Archeologii Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu; teka Żory*).
- Rejduch-Samkowa J., Samka J. (red.) 1964 Katalog zabytków sztuki w Polsce. Tom VI. Województwo Katowickie. Zeszyt 11. Powiat Rybnicki, Warszawa.
- Rospond S. 1984 Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź.
- Rozmus D. 2001 Wstępne wyniki weryfikacji powierzchniowej anomalii glebowych, zidentyfikowanych poprzez analizę zdjęć lotniczych na planowanej trasie przebiegu autostrady A1, pod kątem obecności stanowisk archeologicznych. Województwo śląskie – odcinek w d. woj. katowickim (km 470,500-556,000), Olkusz (*maszynopis w archiwum Działu Archeologii Muzeum Śląskiego w Katowicach*).
- Rymut K. 1987 Nazwy miast Polski, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź.

SŁOWNIK STOSOWANYCH TERMINÓW / dla CZĘŚCI ARCHEOLOGIA /

W tekście posługowano się różnymi pojęciami/terminami, standardowo używanymi przez archeologów zwłaszcza w trakcie realizacji poszukiwań terenowych i opracowywania materiałów zabytkowych. Ich wyjaśnienie załączono poniżej.

ARCHEOLOGIA – odrębna dyscyplina naukowa powstała pod koniec XIX w., zaliczana do nauk pomocniczych

historii. Przedmiotem zainteresowania a. są materialne i niematerialne pozostałości życia ludzi minionych czasów (generalnie prze- lub wczesnohistorycznych) wraz z kontekstem środowiskowym, w celu poznania i zrozumienia ich kultury.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego; w zależności od potrzeb, zakresu, okoliczności, zastosowanych metod wyróżnia się: →a. badania nieinwazyjne (nieniszczące), →a. badania powierzchniowe, →a. badania ratownicze, →a. badania ratunkowe, →a. badania sondażowe (rozpoznawcze), →a. badania uzupełniające (weryfikacyjne), →a. badania wyprzedzające, →a. nadzór i in.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA NIEINWAZYJNE (NIENISZCZĄCE) – prace realizowane w celu odkrycie, rozpoznanie i udokumentowanie nowych stanowisk archeologicznych, zidentyfikowanych wcześniej), realizowane metodami nie naruszającymi nawarstwień stratygraficznych w danym terenie (metodami „poza wykopaliskowymi”). Wśród stosowanych metod stosuje się np. fotointerpretację zdjęć lotniczych (badania gabinetowe), geofizyczne-aparaturą specjalistyczną (np. georadarową, elektrooporową, elektromagnetyczną; badania terenowe) i in.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA POWIERZCHNIOWE – prace terenowe o charakterze weryfikacyjno-poszukiwawczym, prowadzone z reguły wczesną wiosną lub jesienią; penetracja świeżo zaoranych pól pozwala na odkrywanie wyoranych spod humusu zabytków, wskazujących na obecność, charakter i domniemany zasięg stanowiska archeologicznego.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA RATOWNICZE – prace o charakterze inwazyjnym (wykopaliskowe), których celem jest uratowanie zabytkowej substancji reliktovej, tkwiącej pod powierzchnią ziemi, potencjalnie zagrożonej zniszczeniem wskutek planowanych robót ziemnych, związanych np. z realizacją konkretnej inwestycji.

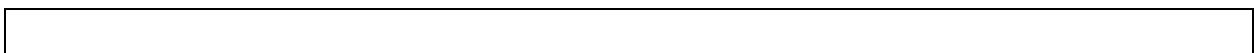
ARCHEOLOGICZNE BADANIA RATUNKOWE - prace o charakterze inwazyjnym (wykopaliskowe), których celem jest uratowanie zabytkowej substancji reliktovej, tkwiącej pod powierzchnią ziemi, bezpo- -średnio zagrożonej zniszczeniem wskutek realizowanych robót ziemnych, związanych np. z konkretną inwestycją.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA SONDAŻOWE (ROZPOZNAWCZE) - z reguły krótkotrwałe prace o charakterze inwazyjnym (wykopaliskowym), których celem jest wstępne rozpoznanie i określenie dokładniejsze charakteru oraz zasięgu stanowiska archeologicznego.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA WYPRZEDZAJĄCE – prace terenowe z reguły o charakterze wykopaliskowym, których celem jest przebadanie nawarstwień kulturowych, zagrożonych zniszczeniem z powodu działań inwestycyjnych. Badania te winny poprzedzać rozpoczęcie prac budowlanych; ich zasięgowyznaczają granice inwestycji.

ARCHEOLOGICZNE BADANIA UZUPEŁNIAJĄCE (WERYFIKACYJNE) – prace terenowe (o charakterze powierzchniowym, sondażowym, metodami nieinwazyjnymi), których celem jest sprecyzowanie danych na temat znanych w danym terenie stanowisk archeologicznych (funkcja, chronologia, zasięg), połączone z poszukiwaniem stanowisk nowych, wcześniej nie odkrytych. Z reguły realizowane w celu zobiektywizowania i uzupełnienia danych dot. pra- i wczesnodziejowej obecności człowieka w danym terenie, często w etapie poprzedzającym większe działania inwestycyjne (np. budowę autostrad), co wpływa na decyzje dotyczące podjęcia →a. badań wyprzedzających.

ARCHEOLOGICZNE DZIEDZICTWO KULTUROWE – „elementem archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje się wszystkie pozostałości i obiekty oraz wszelkie inne ślady ludzkości z minionych epok: których zachowanie i badanie przyczynia się do odtworzenia historii ludzkości i jej powiązań ze środowiskiem naturalnym; w wypadku których wykopaliska, odkrycia oraz inne metody

badania nad dziejami ludzkości i nad jej środowiskiem stanowią główne źródło informacji” (art. 1 „Europejskiej konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzona w La Valetta 16.01. 1992 r.; Dz. U. nr 120 z 16.10. 1996 r., poz. 564).

ARCHEOLOGICZNE STANOWISKO (~ OBIEKT) - miejsce będące śladem pobytu człowieka w przeszłości, zawierające w sobie liczne informacje – w postaci tkwiących w warstwach ziemi (lub/i na jej powierzchni), czasami w wodzie, nawarstwień kulturowych (np. konstrukcji-zabytków nieruchomych) jak i zabytków ruchomych, z uwzględnieniem ich wzajemnych związków, informujących o tym, co w tym miejscu działo się w odległych czasach.

ARCHEOLOGICZNE ZDJĘCIE POLSKI (W SKRÓCIE AZP) – nazwa ogólnopolskiej akcji, prowadzonej

od połowy lat 70., której celem jest weryfikacja danych archiwalnych oraz → badania powierzchniowe (poszukiwawcze) na danym terenie (tzw. obszarze), co w efekcie prowadzi do zebrania ogółu dostępnych informacji na temat jego zasiedlenia przez człowieka. Prace w terenie prowadzi się w obrębie tzw. obszarów (powierzchni około 35 km²)- map w skali 1:25 000 - wydzielanych w ramach ponumerowanych, poziomych pasów i pionowych słupów. Zidentyfikowane lub odkryte → stanowiska archeologiczne otrzymują kolejny nr w obrębie miejscowości, a także na obszarze. Dokumentacja obszaru obejmuje m.in.: sprawozdanie tekstowe, mapę obszaru z zaznaczonymi stanowiskami a. (numeracja na obszarze), → karty AZP stanowisk a.

ARCHEOLOGICZNY NADZÓR – bieżące dokumentowanie układów stratygraficznych w trakcie robót budowlanych (inwestycyjnych), prowadzonych w miejscach potencjalnego lub stwierdzonego występowania

zabytków lub stanowiska archeologicznego. Pozytywny wynik nadzoru może być powodem wszczęcia → a. badań ratowniczych lub ratunkowych.

ARCHEOLOGICZNY ZABYTEK – wszelka tkwiąca w ziemi, na jej powierzchni lub w wodzie pozostałość dawnego życia i działalności człowieka (zabytek nieruchomy, złożony z warstw kulturowych – konstrukcji; zabytki ruchome-wytwory człowieka, np. wyroby gliniane, metalowe i szklane, kości zwierzęce itd.). Wszystkie zabytki archeologiczne stanowią pozostałość polskiego (ogólnoeuropejskiego) dziedzictwa kulturowego i należą do Skarbu Państwa.

KARTA AZP – in. KESA (Karta Ewidencji Stanowiska Archeologicznego); część obowiązkowej dokumentacji powykonawczej danego obszaru → AZP; druk w formie ankiety służący do rejestracji, opisu i ewidencji → stanowiska archeologicznego, zawierający także mapę w skali 1:10 000 z jego lokalizacją (domniemanym zasięgiem ustalonym na podstawie rozrzutu znalezionych na powierzchni zabytków, zidentyfikowanych drogą a. badań powierzchniowych AZP).

KRAJOBRAZ KULTUROWY - przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze; pojęcie „archeologiczny krajobraz kulturowy” obejmuje generalnie czasy pradziejów oraz wczesnohistoryczne, stanowiąc domenę badań → archeologii.

OSADA - miejsce posadowienia stanowiska archeologicznego o funkcji dającej się bliżej określić.

PUNKT OSADNICZY – miejsce zidentyfikowania średniej liczby (kilku-kilkunastu) zabytków archeologicznych, niemożliwe do bliższego określenia pod kątem pełnionej funkcji.

STANOWISKO WIELOKULTUROWE – miejsce będące śladem pobytu na nim człowieka w przeszłości w kilku różnych okresach chronologicznych.

ŚLAD OSADNICTWA – miejsce zidentyfikowania nielicznych zabytków archeologicznych, uniemożliwiających określenie bliższej funkcji i charakteru stanowiska archeologicznego.

WARSTWA (NAWARSTWIENIA) KULTUROWA (-E) – pojedynczy lub wielokrotniony układ stratygraficzny ziemi (niekiedy również w wodzie), zmieniony lub wykształcony przez człowieka, często zawierający różne zabytki (nieruchome – konstrukcje, ruchome – wyroby).

